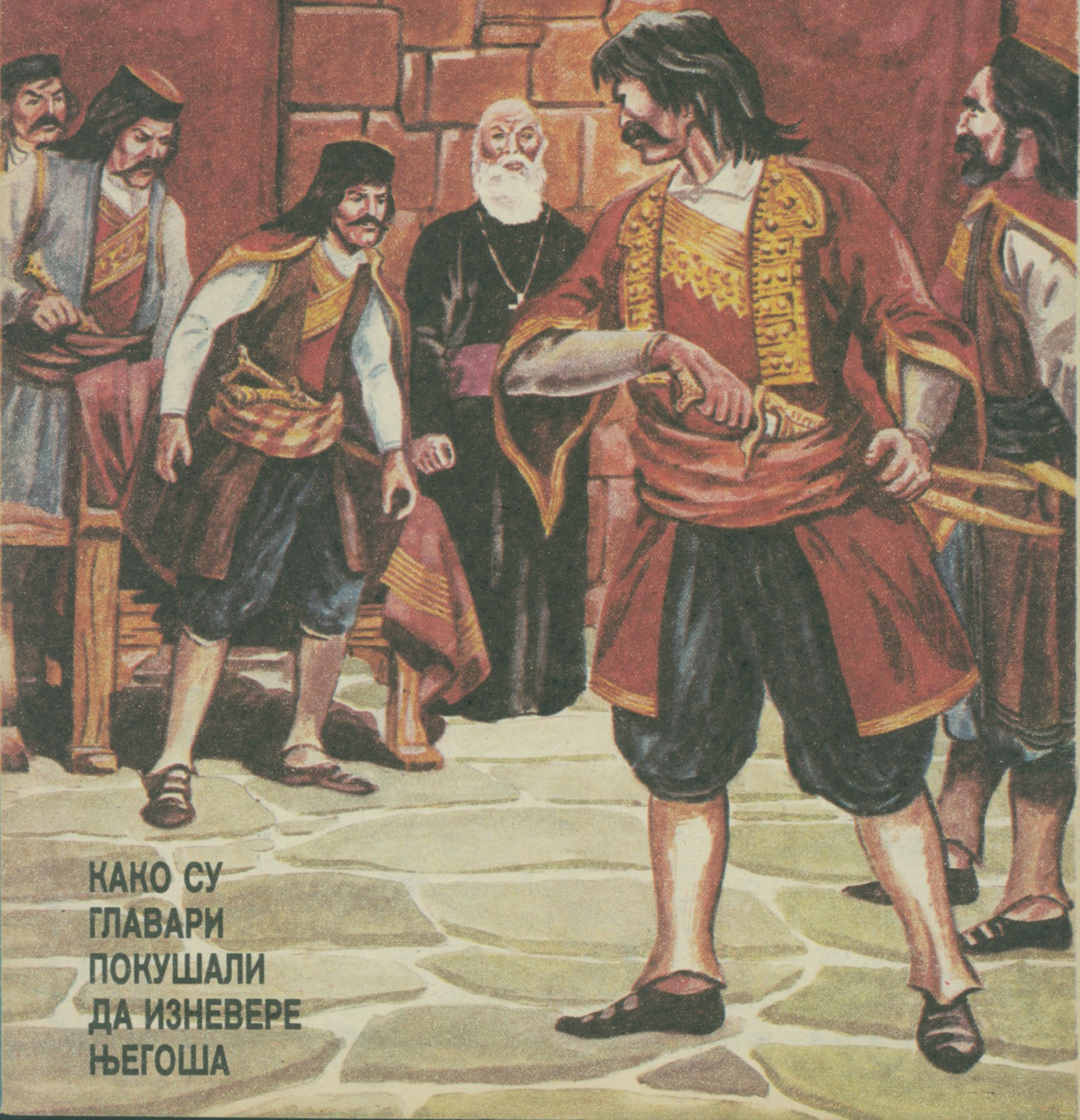

ПОЛИТИЧКИ

ЗАБАВНИК

3. 1. 1986. • ИЗЛАЗИ ЧЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 100 ДИН. • БРОЈ 1775

КАКО СУ
ГЛАВАРИ
ПОКУШАЛИ
ДА ИЗНЕВЕРЕ
ЊЕГОША

ЖЕНЕ ПЛЕМЕНА ШАНДАРИ

У ПАКИСТАНУ
ИМАЈУ ПРАВО ДА
НОСЕ ПАНТАЛОНЕ
САМО ЈЕДНОМ
У ЖИВОТУ - НА
ДАН
ВЕНЧАЊА.

Збогвлада ог Еуернона

(1554-1642)
НОСИО ЈЕ
МАЧ КОЈИ
ЈЕ НА ВРХУ
ДРШКЕ ИМАО
КУГЛУ УКРА-
ШЕНУ СА
1800
ДИЈАМА-
НАТА.

фрајес II

ЈЕ ДА БИ
ПОСТАО
ВОБА
ПАРКАНА
37. ГОДИНЕ
ПРЕ НАШЕ
ЕРЕ ПОГУ-
БИО СВОГ
ОЦА, ТРИДЕ-
СЕТОРО БРАЋЕ
И СВОГ СИНА.

КОЛИБА ЗА ПТИЦЕ
АФРИЧКЕ ТКАЉЕ СТАНУЈУ
ИСПОД ЗАЈЕДНИЧКОГ КРО-
ВА ОД ТРАВЕ ПОД КОЈИМ
ГРАДЕ СВОЈА ГНЕЗДА.
СВАКА НОВА ГЕНЕРАЦИЈА
ОВИХ ПТИЦА ПОВЕЉАВА
ОВУ „ТРАВНАТУ ГРАЂЕ-
ВИНУ“ ДОК СЕ НАЈЗАД
НЕ СРУШЕ И ОНА И
СТАБЛО.

из све срца

ВОДОПАД НА РЕЦИ
ЛИС (ФРАНЦУСКА)
ОБИЛАЗИ ОКО СТЕ-
НЕ У ОБЛИКУ СРЦА.
НЕКАДА СУ ЗАЉУ-
БЉЕНИ ОВДЕ ЗА-
ХВАТАЛИ ВОДУ
И ДАВАЛИ ЈЕ
ВОЉЕНОЈ
ОСОБИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● Име Ула Тидемана из Хановера појављује се чак пет пута у најновијем издању Гинисове књиге рекорда. Сви његови подвизи везани су за бицикл. Ево Улових рекорда: маратон од 1837 километара за 71 час; 1600 километара на моноциклу од Порвика (Француска) до Букбурга (СР Немачка); дванаест

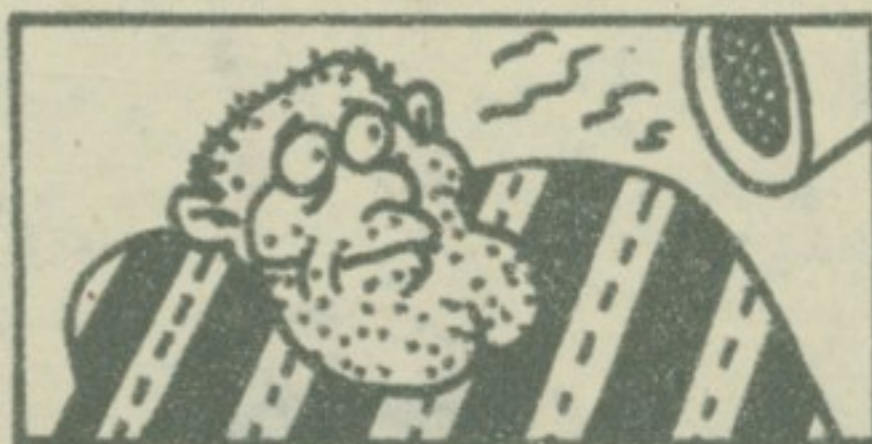
сет четири часа непрекидне вожње уназад; хиљаду миља за 56 часова; од Хамерфеста (Норвешка) до Сиракузе (5375 километара) за двадесет дана.

● ● ● за време сатурналија, карневалских светковина у старом Риму, међу осуђеницима на смрт бирао се краљ шале. Неде-

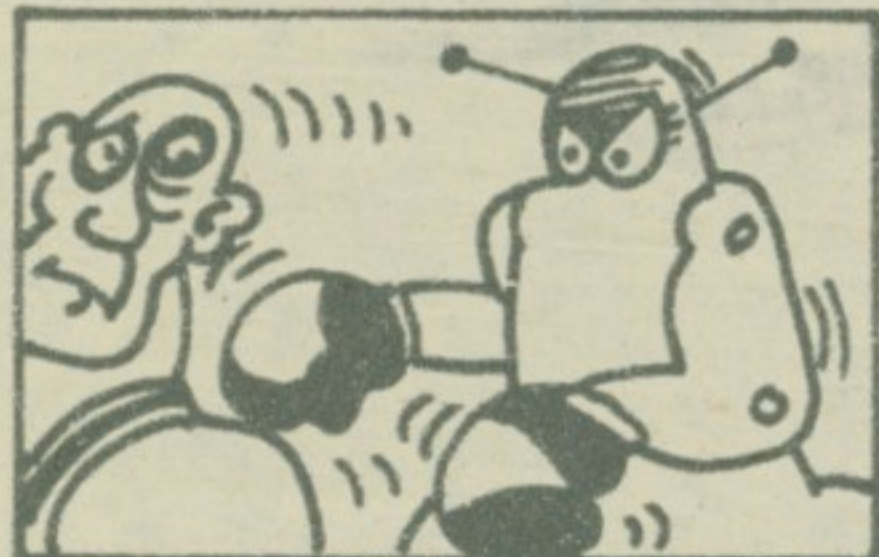
љу дана његовим лудоријама морали су да се поковају сви: и господари и робови. На крају краткотрајне владавине осуђеника је ипак чекала немилосрдна казна.

● ● ● једна лондонска робна кућа одлучила је да покуша да смањи број крађа тако што ће преко звучника тихи и пријатни глас спикера непрестано упозоравати муштерије: „Будите поштени! Не крадите!“

● ● ● некада је у Европи постојала Евразија! Тако је у 6. и 7. веку називан источни део франачке државе Меровинга, који је касније постао самостално краљевство, а простирао се на обалама Мозела и Рајне.

● ● ● електроничари из града Роненбурга у Демократској Републици Немачкој конструиса-

ли су робота, спаринг-партнера за тренирање боксера. То је кожна лутка која не само што трпи ударе већ и ескивира, може да се сагне и – што је најинтересантније – узврати уда-рац.

● ● ● једна италијанска туристичка агенција овако се рекламира у Великој Британији: „Италија је земља у којој има више сунца у сени него у Енглеској кад је небо најчистије и најплавље“.

● ● ● сури орао који настањује Европу, Африку и северну Америку веома је вешт летач.

Може летети и брзином од 160 километара на час.

● ● ● у граду Остину, држава Тексас, недавно је умро Луис Фелипе Уарака Дугесела XXVII Рамирез, директан потомак цара Инка Атауалпе кога су 1532. заробили и убили шпански конквистадори.

ИСПРАВЉАЧ
ОПШТЕПРИХВАЋЕНИХ
ЗАБЛУДА

ВРАЧ НА БИКУ СЕДИ

БИК КОЈИ СЕДИ, „Sitting Bull”

Tatanka Yotanka из племена Ункапапа (1834–1890) које је представљао саставни део племена Дакота, уопште се није звао „Седећи бик”, или Бик који седи, већ „Човек који седи на биму”. Своје дедачко име „Јазавац што скакуће”, а касније „Четворорог” је променио када је из пушке убио бизона, и сео му на врат. Животиња је, међутим, била само онесвешћена, устала је и млади „Четворорог” је приказао својим саплеменницима дотле невиђени родео. То је, прича се, свима остало у памћењу.

Он никада није био поглавица свог племена, а самим тим никада није ни био поглавица Дакота, иако се борио у више него двадесет битака на њиховој страни. Међутим, захваљујући свом таленту и дипломатским способностима, он је постао велики врач племена Ункапапа (Нупкарару), а пошто је ово племе било и најратоборније, он је стекао право да сазове све припаднике племена Дакота на Велики Плес Сунца који се одржавао сваке године. То је урадио и 1867. године, када је сакупио неколико хиљада припадника племена Дакота у Долини трава, где протиче река Литл Биг Хорн. Тамо се 25. јуна одиграла чувена битка, која се завршила погубијом свих војника Седме коњичке армије и њихових индијанских помагача из племена Вране ноге. Том

приликом је погинуо и командант Седме коњичке армије, Кастер. За време ове битке „Бик који седи” није ни командовао, па ни учествовао у самој бици – он је у једној оближњој долини призивао бога Дакота Вакан Танку – „Велику тајну” у дословном преводу – да помогне свом племену, а припремао је и чудотворне лекове, који су гарантовали победу Дакотама...

Када смо већ код битке на реци Литл Биг Хорн, морамо да исправимо још неколико општеприхва-

ћених заблуда: Џорџ Армстронг Кастер у то доба још није био генерал, већ само потпуковник.

„Седећег бика” убили су иначе много касније, 15. децембра 1890. године, индијански полицајци у резервату Стендинг Рок, када је учествовао у циркуској представи „Wild West Show” Буфала Била...

ЛУЈ XIV, Краљ Сунце (1638–1715) никада није изговорио пред француским судом речи које му се приписују „Држава – то сам ја!”, тим пре због тога, што је то морало да се деси априла 1655. године, у доба када је свемоћни

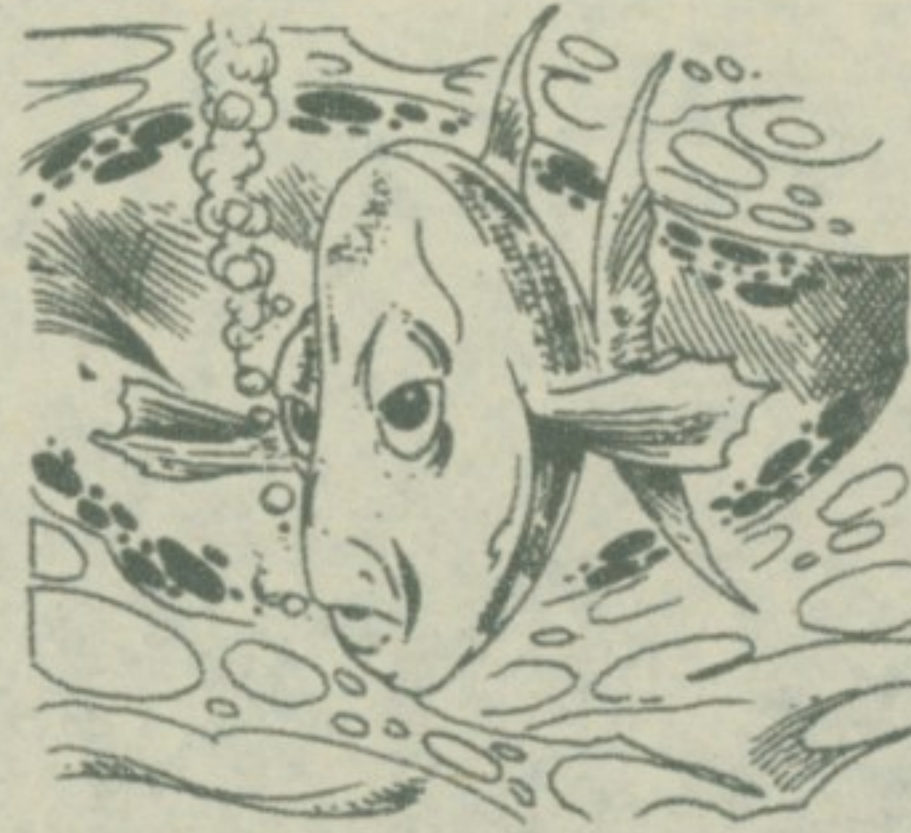
кардинал био Мазарен и када је краљ имао непуних седамнаест година. У записима из тог доба се нигде не спомиње ова реченица, а и када би била изговорена, она би сигурно гласила другачије, јер су француски краљеви означавајући себе употребљавали множину тако да би та реченица гласила: „Држава – то смо ми”. Исто тако не постоји никакав доказ да су Луј XV, или његова љубавница мадам Помпадур, изговорили ништа мање познату реченицу: „После нас потоп...”

Недоказане су углавном и многе „последње” речи великих људи (Гете – Више светлости!...; Наполеон: Француска – армија...). Многи лекари тврде, из своје праксе, да свим овим записима практично уопште не сме да се верује. Смрт је обично милосрдна и долази човеку веома тихо.

РИБЕ извучене из воде на ваздуху цркавају. То зна свако. А зашто? Јасно је да се оне гуше, јер својим шкргама нису у стању да из ваздуха узимају кисеоник. То је логика.

Међутим, професор биологије Торонтског универзитета А. Г. Худман, вршећи обдукцију риба није могао да пронађе ништа што би потврђивало ову чисту логику. Није пронашао никакве трагове гушења или недостатка кисеоника. Али, зато је у тако рећи свим ткивима нестао животињски скроб, гликоген, који ствара енергетску залиху организма. Овај „бензин” је био замењен резултатом јаког рада мишића, млечном киселином – „издувним гасовима” која је у крви рибе пронађена у великим количинама. А то је опет знак да је до смрти дошло не због гушења, већ због исцрпљености. Према свему риба се у води налази у неком симулатору бестежинског стања, док је на сувом принуђена да троши јако много енергије за сваки свој покрет.

И још једна заблуда: рибе уопште нису неме. Звучи које оне испуштају први пут су проучавани за време другог светског рата, када су акустички уређаји који су под водом тражили подморнице осетили магично звучно ометање. При том је констатовано да је море „најбучније” између 20.30 и 22.30 часова. Међутим, за тај „језик” риба се зна још одраније. Та-

ко је на пример још Аристотел, који је између осталог био и ихтиолог, назвао морску рибу тригла због звукова које испушта под водом „Морска кукавица”. Ништа мање бучне нису ни треска, харинга и макрела.

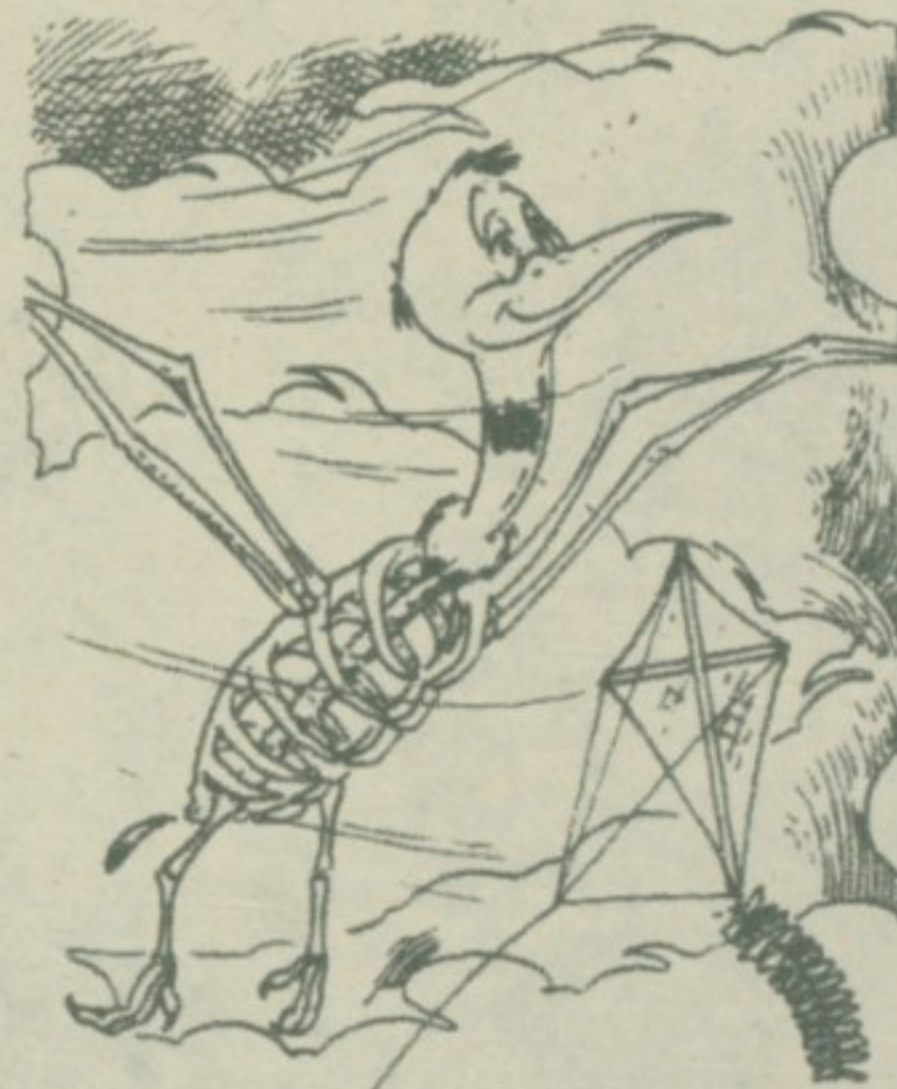
ПЕЋИНСКИ ЉУДИ обично представљају синоним за праисторијског човека и његово „станованье” у природним скровиштима. У самој ствари, чињенице су другачије. Праљуди су истина посећивали пећине, о чему сведоче многобројни налази цртежа и остатака ватре, али у пећинама – са ретким изузецима (пекиншки човек у Чоу-

-коу-тину) нису живели. Први, на вештачки начин створени „станови” првобитних људи биле су стрехе, а најчешће камените јаме, преко којих би било пребачено неколико грана.

Тешко је рећи зашто је првобитни човек избегавао пећине. Највероватније је да су за њега биле исувише мрачне, влажне и хладне.

ПТИЦЕ не лете због тога што загревају удахнути ваздух, претварајући се на тај начин у неку врсту балона, како се то мислило почетком 19. века. Птице не лете ни због тога што су им кости шупље, па су у поређењу са костима других животиња много лакше. На сву срећу нашли су се знатичељ-

ници, који су прегледали кости остале после недељног ручка и измерили их. Резултат је био поражавајући:

Назив животиње	тежина костура у % тежине тела
риба	7 одсто
водоземци	11.4 одсто
овца, свиња	14.2 одсто
живина, птице	14.3 одсто

Из овога се види да костур птица не само да није лакши, већ је, чак и процентуално тежи од костура осталих животиња. Међу дивљим животињама најтежи костур има слепи миш (21.2 одсто тежине тела) – а далеко иза њега је планинска овца архар са 18 одсто. Тежак костур птица је данак који ове животиње плаћају баш летењу: крвоток мора да ради изузетно добро, како би оксидисањем хемоглобина могао да испуњава изузетне енергетске услове потребне за летење.

М. Ч.

Илустровао Димитрије Костић

ВЕЗАО ЩАРАНА К'О КОЊА

СЕЛО ЈЕ МАЛО. ИМА
САМО МЕСНУ
ЗАЈЕДНИЦУ
МЕЂУТИМ, СВАКОГА
ДАНА - ТАЧНО У 12
САТИ И 10 МИНУТА -
ЗА ЊЕГА ЧУЈЕ ЦЕЛА
ЕВРОПА.

Не стижу овде често новинари, бар не задатком. Мирно место. Највеће видљиво узбуђење је, као и свугде, пред новогодишње празнике. Зато само с почетка чуди што новинара који, задатком дође у Бездан сачекује читав делегација. Друштвено-политички врх Месне заједнице Бездан, општина Сомбор.

Први подаци, као из ру-

кава: овде живи 6087 становника 15 националности, највише Мађара. Мештани су углавном запослени у десет радних организација, све добро послују (можда је ово податак занимљив да новинари ипак не остану овде реткост!). Не пропуштају да саопште да имају 850 телефонских прикључака, да су све улице асфалтиране, да су изградили велику и модерну

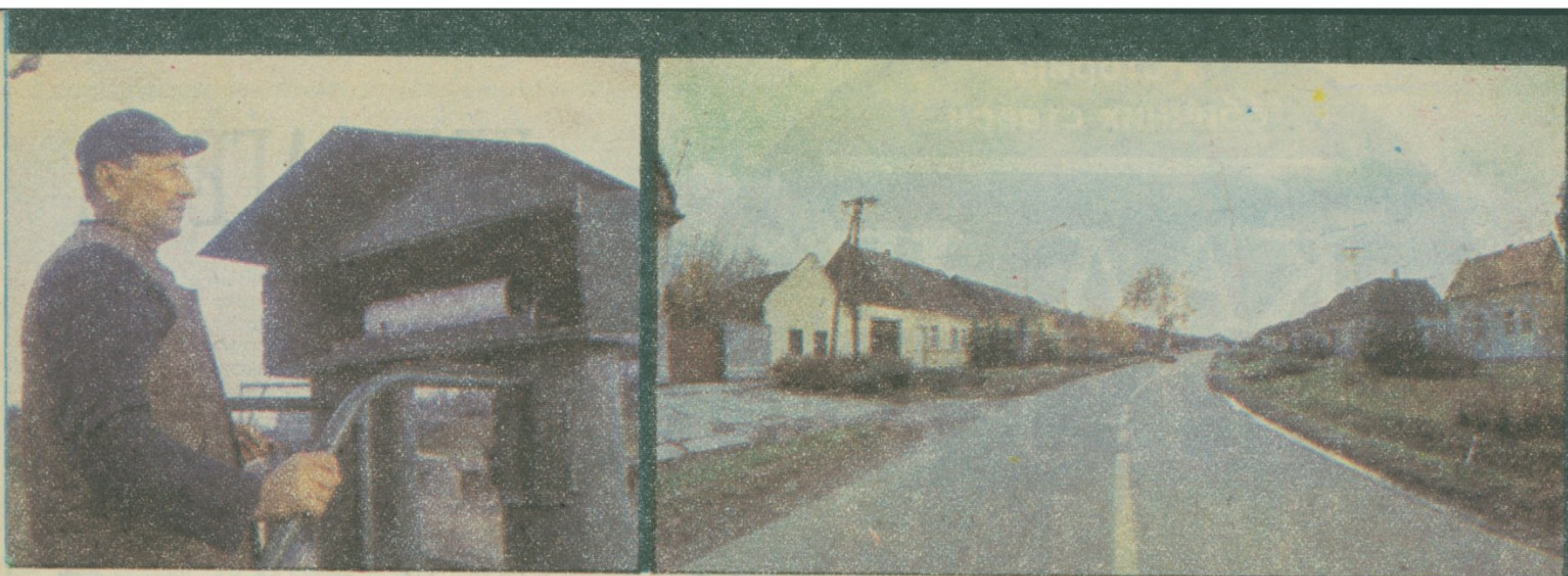
школу, уредили паркове...

У „Хроници Бездана“ може да се прочита да се „у писаним документима први пут помиње 1579. када је у селу живело 10 породица. Насеље су, вероватно, 1593. године уништили Татари који су били у саставу турске војске и тада зимовали у Сомбору. Наредних деценија овај крај помиње се као пуста-ра Бездан“. А откуд име

Бездан, неубичајено?

Правог одговора нема. Безданци и Безданке, мештани и мештанке, верују да је ово некад водоплавно место било препуно јама. Оних без дна, наравно. А можда је, ако је судити по не баш провереним причама, име остало од неког давног кажњеника кога су мађарске власти протерале у овдашње мочваре. Тек, име

Бездан је
опкољен водама.
Поред Дунава, ту су:
канал Дунав-Тиса-Дунав,
Бачки
велики канал
и Бајски канал (на слици).
До 1965.
воде су стизале
у улице,
а онда је изграђен
велики
одбрамбени насип.

Чика-Марко Декић, два пута дневно, чита бројке на лимниграфу, аутоматском бележнику водостаја Дунава. Кад се велика река узјогуни, за 24 часа може да нарасте и за 120 см.

Кад се у Војводини пружи улица, нигде јој краја.

У Бездану је најдужа Маршала Тита, преко два километра.

је остало, људи су имали пречег посла него да смишљају други назив месту. И остаде Бездан.

Читач ђуди Дунава

— Овде Радио-Београд! Тачно је 12 часова и 10 минута. Дајемо извештај о водостању — свакодневно се чује на три језика: српскохрватском, руском и француском. — Бездан плус 110, Апатин... Богојево...

И тако редом, све до ушћа Дунава — у дужини од 1425,5 км. Бездан је, дакле, прва водомерна станица на путу Дунава кроз нашу земљу. И на таласима Радио-Београда чује се од 1950. године. Слушају је, с пажњом, сви лађари подунавских зема-

ља. Од извештаја човека из Бездана зависи да л' ће кренути на пут ил' сачекати неко боље време.

Читач дунавске ђуди код Бездана, већ двадесетак година, зове се Марко Декић. Стотинак метара од водомера му кућица, на њој натпис „уставар канала“. Сваког дана, у 07 и 19 часова, чита ниво Дунава испред уставе на каналу Дунав-Тиса-Дунав, на левој обали реке. Јутарњи извештај шаље Метеоролошкој станици у Сомбору, ова га упућује Покрајинском хидрометеоролошком заводу у Новом Саду, а даљи пут води у Београд, у Савезни хидрометеоролошки завод. Отуд га преузима Радио-Београд и за трен су дунавски лађари обавештени, и не само

они. Пажљиво га слушају и аласи јер, зависно од нивоа реке, знају да л' риба ради.

— То ми је, иначе, успутни посао — прича Чика-Марко. — Главни је да преводим бродове у канал ил' у Дунав. Доскора сам водостај читао на летви, сада је ту лимниграф, водомер с аутоматским бележењем. Само прочитам. Ал', деси се да се река и лимниграф заледе, онда се сагнем, ставим наочаре и на летви прочитам кол'ки је Дунав. Ујутро, у ово време, зна да буде ладно, ал' шта ћеш?! Таква ми служба.

А служба, она друга, траје 24 часа. Најће лађа, у ноћ, трипут дуго свира и Чика-Марко из кревета право на преводницу. Жу-

ри се људима. Таман легао, кад поново сирена, опет трипут...

Важност знања дунавског водостаја је ван сваке сумње. Кад река нарасте, лађе не могу испод сваког моста, а Дунав се, посебно одавно, окитио ђупријама. Падне ли ниво воде, опет невоља. Најидеалније је, каже Чика-Марко, кад је водостај између плус 200-300. За неупућене би то могло да се преведе да је Дунав 2-3 метра изнад тзв. аритметичке средине свих водостаја у години. На том месту, разуме се.

Иначе, у оближњој Капетанији стоји табла а на њој податак да је највиши водостај, овде, био 25. јуна 1965. (плус 776), најнижи 7. јануара 1909. (минус 146).

Паприкаша није било

На овом месту пре тачно 130 година у гомилама су се скупљали угледни Европљани. Не због фишпаприкаша који Безданци, иначе, сјајно припремају. Инжењер Ференц Михалик одлучио да, први пут на Старом континенту, користи бетон за градњу објекта на води и у води. Тада нису веровали да се и то може, па дошли да гледају и — смејуће се. Инжењер се, узбуђен, растрчао надгледајући печење цемента на лицу места. Онда су тај бетон у гвозденим сандуцима обичном направом спуштали у воду где су сандуци отворани и цемент уграђиван. Три године је брана рађена, а онда су гости отрчали у Европу да и они нешто слично покушају.

Бездан је са свих страна окружен водама. Дунав је ту, из њега канал Дунав-Тиса-Дунав, поред Велики бачки канал (до Бечеја), затим Бајски канал. Условно, Венеција на северу

Бачке. Прави је подвиг наћи неког ко се у Бездану не бави риболовом, оним за своју душу. Рибе, још, има. Недавно је Јоже Браун ухватио сома од 75 кг, у „Сомборским новинама“ му слика изашла.

Пекановић, овадашњи порезник, извукао је сома од 16 кг. Као многи, уосталом. Међутим, први је риболовац у селу, са смешком кажу његове колеге из Месне заједнице. Разлог: летос је ухватио шарана, 3-4 кг, ал' пошто у викендици није имао фрижидера, најлоном везао рибу за стуб од мола. За сутрашњи паприкаш. Ујутру је напипао само део најлона, шаран отпливао до неког „чуварнијег аласа“.

Кад је већ о пливању реч, ваља рећи да се у Бездану налази велики зимовник Баричак. Дунавом крену ледене санте и бродови, по препоруци овадашње Капетаније, сврате у зимовник. Прошле зиме било их је стотинак, неки зимовали и шездесетак дана. И сви, без изузетка, свраћали у кафану „Монте Карло“, код бирташа Лацике. Осаму да разбију.

Елем, прича бирташ Лацика, пре неку годину пошаље му жена из двадесетак километара удаљеног Сомбора писмо и наслови га само Монте Карло, Баричак (зимовник). Писмо је стигло после пола године. И то са печатом и марком оног правог Монте Карла, затим Баричака, области у Индији. После је Лацика узео, кажу други, лепе паре од једног пасио-нираног филателисте...

Причама Безданаца о Бездану никад краја. Можда и у оваквим причама лежи одгонетка неуобичајеног имена села.

Петар Милатовић
Снимио: М. Рашић

Бака је 489, настава на српскохрватском и мађарском, обавеза да сви уче оба језика.

Историја
обичних ствари

КАД ЈЕ ДИНАР БИО ЗЛАТАН

ИАКО МУ ЧОВЕК ОДВАЈКАДА ПОСВЕЋУЈЕ ИСТУ ПАЖЊУ – И КАД ГА ИМА И КАД ГА НЕМА, ПРАВИ НОВАЦ ПОЈАВИО СЕ СА ДВЕ И ПО ХИЉАДЕ ГОДИНА ЗАКАШЊЕЊА.

Први новчићи из античких времена били су направљени у облику плочица, прстенова или металних решетака. На њима је понекад била утиснута животиња којој је одговарала вредност. Отуда је, ваљда, у латинском заједничко име за све врсте новца било „resunia“, што потиче од речи „resus“ – стока.

У старој Грчкој, а нарочито у Атици, јединица монетарног система била је

„drachme“, вероватно изведена од „drax“ – песница, у смислу шаке пшенице или нечег другог. И данас се грчки новац зове драхма.

У древном Риму основна јединица била је „libbra“, та реч означавала је и вагу, али и тежину која отприлике одговара трећини килограма. Друга важна монета била је „asse“, могла је да се подели на 12 унци. Крајем прошле ере почео је да се кује златан

новац, али су га већ крајем средњег века замењивали сребром, бакром или бакарним легурама.

Најраспрострањенији назив за новац у Европи су динар (од латинског „denarius“) који у разним земљама има различите вредности и тежину; лира (од латинског „libra“) која се и у Француској у време Каролинга звала „livre“, а затим су је усвојиле многе друге земље; солдо (од латинског „solidus“) који су

ДВЕ ВАГЕ ЗА

ковали сви германски народи насељени у Западној Европи (Остраготи и Визиготи, Лангобарди и Франци). Та три назива задржала су се све до данас.

У источним деловима Медитерана јавио се но-

вац – „визант“, који се, наравно, прво у Византији ковао од злата, док су у арапско-муслиманском свету најважнији били „динар“ и „тари“. Оба од злата и веома вредни.

Тек крајем средњег века и почетком ренесансе

НАЈВРЕДНИЈИ СУ ЛЕТЕЋИ ТАЊИРИ

Каури шкољчица, у ствари малени морски пуж (Cypraea moneta) са дивно ишараном кућицом, у Европи је служила као накит, а у Африци, Индији и на острвима Тихог океана, као новац. У Уганди, на пример, средином прошлог века, једна крава могла је да се добије за око две и по хиљаде, а једна жена за десет до дванаест хиљада каури шкољчица. Није тешко израчунати да је жена вредела као четири до пет крава – зависно од краве. И од жене, наравно.

На Аљасци су новац представљале удице без којих је риболов био ако не немогућ а оно бар знатно отежан. На Соломон-

ским острвима средство плаћања су били зуби морског пса, а на острвима Фиџи зуби кита.

У Северној Америци, прво међу Индијанцима, а затим и код белих колониста уместо новца дуго су се користиле вомпам шкољке. Вомпам на индијанском значи бело. Мада постоје и црне, познате као „сакон“, реч вомпам користи се да означи и једне и друге. Размену је омогућавала чињеница да су Индијанци били спремни да за вомпаме дају скупцену даброва крзна, банкарским речима, постојала је конвертибилност вомпада у даброва крзна која су служила као подло-

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ЈЕДНУ ПЕСНИЦУ

избор новца се проширио и појавили су се бајок, карлин, дукат (од латинског „dux” – вођа), па цекин, флорин (у Фиренци), франак, кватрин и тако све до данашњих дана, кад су многе земље и даље задржале исте називе. Сада

се само придевом наглашава да је реч о швајцарском, француском или белгијском – франку.

Лири и даље важи у Италији, али и у Турској и Либану. Данас је круна (добила је назив по утиснутој круни на полеђини новчића) званична монета у Данској, Шведској и Норвешкој, у Чехословачкој и на Исланду. Динаром се купује у Југославији, ескудосима (од латинског „scudo” – штит) у Португалији и на Зеленоортским острвима, а флорин је данас холандски новац, иако се на њиховом језику каже још и гулден. Франак се користи у Француској, Монаку, Белгији, Луксембургу, Швајцарској и Лихтенштајну, као и многим ваневропским земљама а бившим колонијама (Горња Волта, Чад, Конго, Обала Слоноваче, Габон, Мадагаскар, Сенегал итд.). Румунски леј и бугарски лев име су добили по турском новцу из 17. века на којем је био утиснут лав. Марка, која се данас користи у обе Немачке и у Финској, потиче још из средњег века. Пезета је (деминутив од „peso” тежина), у Шпанији, рубља је важила још у старој Русији, шилинг је новац Аустрије, а у старија времена немачки народи

су тим именом звали римски новац. Шилинг се данас користи и у многим бившим афричким колонијама као што су Кенија, Сомалија, Танзанија, Уганда. У Енглеској је шилинг име за 1/20 фунте. Пољски злот у преводу значи – златан.

Енглески новац је прича за себе, а порекло имена и њихово извођење је прилично дугачко. Тамо је, као и у Египту, Судану, Сирији и на Кипру, основна јединица фунта стерлинга. Она је пуну вредност у злату имала за време Џорџа III, 1817. године. У Енглеској постоји још једна врста новца: гвинеја. У време кад се ковао, почетком прошлог века, име је добило по некадашњој колонији Гвинеји, где је Енглеска експлоатисала руднике и добијала злато за ковање новца. И данас се користи али само у обрачунавању.

Ковани новац је последњих деценија сасвим изгубио свој значај. Постао је онај најмање вредан ситниш, али као јединица мере и даље одређује име. Папирни новац је преузео улогу, али како ствари стоје и како у употребу широм света све више улазе чекови и разне кредитне картице, ко зна каква судбина и њега тек чека. **М. И. Ш.**

Илустровао Зоран Петковић Петко

га те специфичне монете, односно монетарног система. Систем се распао чим је с тржишта нестало добрових крзна, односно када су се полуистребљени доброви повукли у још неистражене дивљине.

Идејни и практични творци најнеобичнијег монетарног система у историји новца су становници острва Јап у Тихом океану. Њихова монета била је округло камење разних величина и тежина, али са обавезном рупом у средини. Тежина најтежег тако обрађеног камена износи око четири и по тоне с пречником од три метра. Домороци су овај новац називали „раи” или „феи”.

Становници острва Јап су у кануима прелазили растојање од четиристо километара до острва Полан где је у изобиљу било одличног мрког камена арагонита. Остајали су тамо по неколико месеци и примитивним алатом ломили и обрађивали овај ка-

мен док га не би дотерали у привлачан, веома тражен новац. Нарочито су били цењени комади обрађени тако што им се дебљина смањивала од средине према ободу, па су изгледали као летећи тањир.

Јесте ли се запитали зашто је камен новца имао рупу у средини? Из практичних разлога. Пошто такав није могао да се носи у џепу, кроз ту рупу би се провукла мотка, а онда би је двојица делија лепо подигли и ставили на рамена. Јасно, овај начин је примењиван када су примерци били већег формата и тежине. Рупа се показала веома корисном и када је камење било мањих димензија, на пример око пет центиметара. Кроз њу се провлачио конопцац, на њега низали „новчићи” и све заједно могло је да се носи око врата или обеси на зид у кући.

Велико камење, тешко по неколико тона, чувало се испред куће. Мада их је

било готово немогуће укрести, власници су урезивали своје знаке.

Питаћете се како се то камење расподељивало становницима острва. Врховни поглавица племена задржавао је за себе велике каменове и две петине мањих, а остатак делио својим поданицима. Модерним банкарским језиком речено, поглавица је био гувернер народне банке острва а оно камење „примарна емисија новца”.

Последњи велики камен за који се зна направљен је 1931, а на Јап транспортован 1932. године. Тужно је завршио. Када су Јапанци на овом острву градили аеродром, камен је издробен за прављење писте.

Данас на овом острву камени новац више није у оптицају, али породице које га имају чувају га љубоморно: то је знак да су биле угледне и богате.

Иван Лазаревић

Илустровао Босиљка Кићевац

КЕШ ИЗ КИНЕ

Прављење новца у правом смислу речи почело је у Кини негде у 7. веку пре нове ере што већ одговара времену ковања новца и на Западу.

Тај први прави ливени новац био је направљен од бронзе или бакра. Кинески је имао облик лопате. У почетку је она била нешто већих димензија, око петнаест центиметара, а касније се смањила. Али облик је остао очуван. Развој кинеског новца показује да је и тамо почетак био везан за употребну вредност – почело се од облика пољопривредне алатке чија се величина смањивала док на крају нису остали комадићи метала с натписом. Звали су их „ПУ”.

Постојале су четири главне врсте тог новца, али нам њихово временско разграничење и одређење није потпуно познато. Једино је, изгледа, извесно да њихова широка употреба почиње негде у 5. веку пре нове ере и траје до уједињења Кине под династијом Чин (221 – 206. пре нове ере).

Поред новца „ПУ” у Кини је истовремено био у оптицају новац звани „ТАО”. Он је у почетку личио на праве ножеве, али се сличност полако изгубила и остала само симболична. Овај „ножасти новац” уживао је државну гаранцију мада га сама држава није правила. „ТАО” је израђиван углавном у државама на полуострву Шантунг, а затим је почео да осваја север и северозапад потискујући „ПУ”.

У четвртм веку пре нове ере у Кини појавио се округли новац (хо-чиен) с рупом у средини. Такав новац могао је да се наниже на канап или на траку. Његова вредност била је релативно мала и коришћен је као платежно средство за свакодневне ситне куповине и трансакције. За крупније послове употребљавало се злато чија се вредност изражавала у јединицама званим „хати”. Један „хати” тежио је око шесте грама. Новац с рупом који се низао на канап звао се „кеш”. Енглеска реч „cash” (готовина) која се такође изговара „кеш” одатле и води порекло.

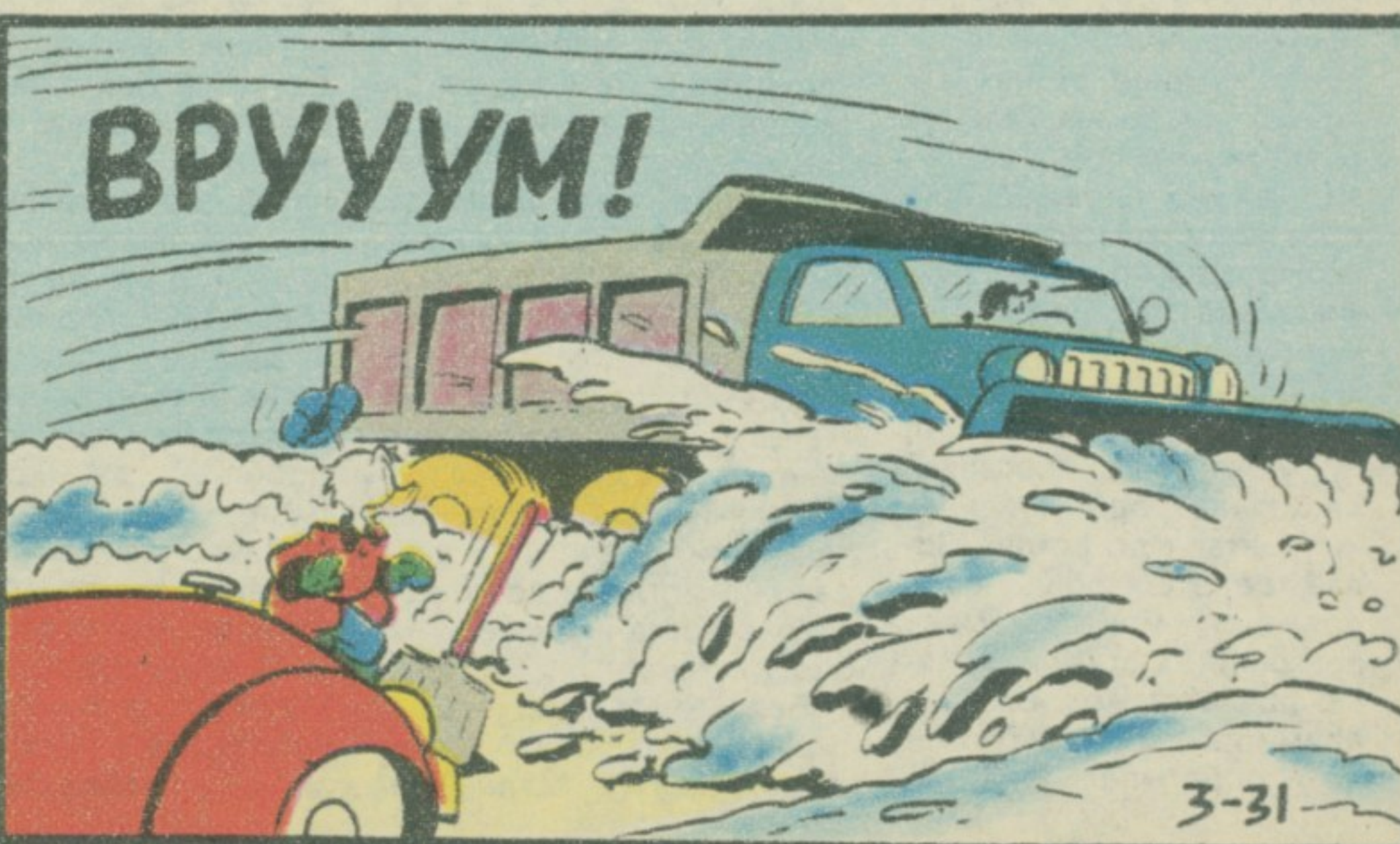
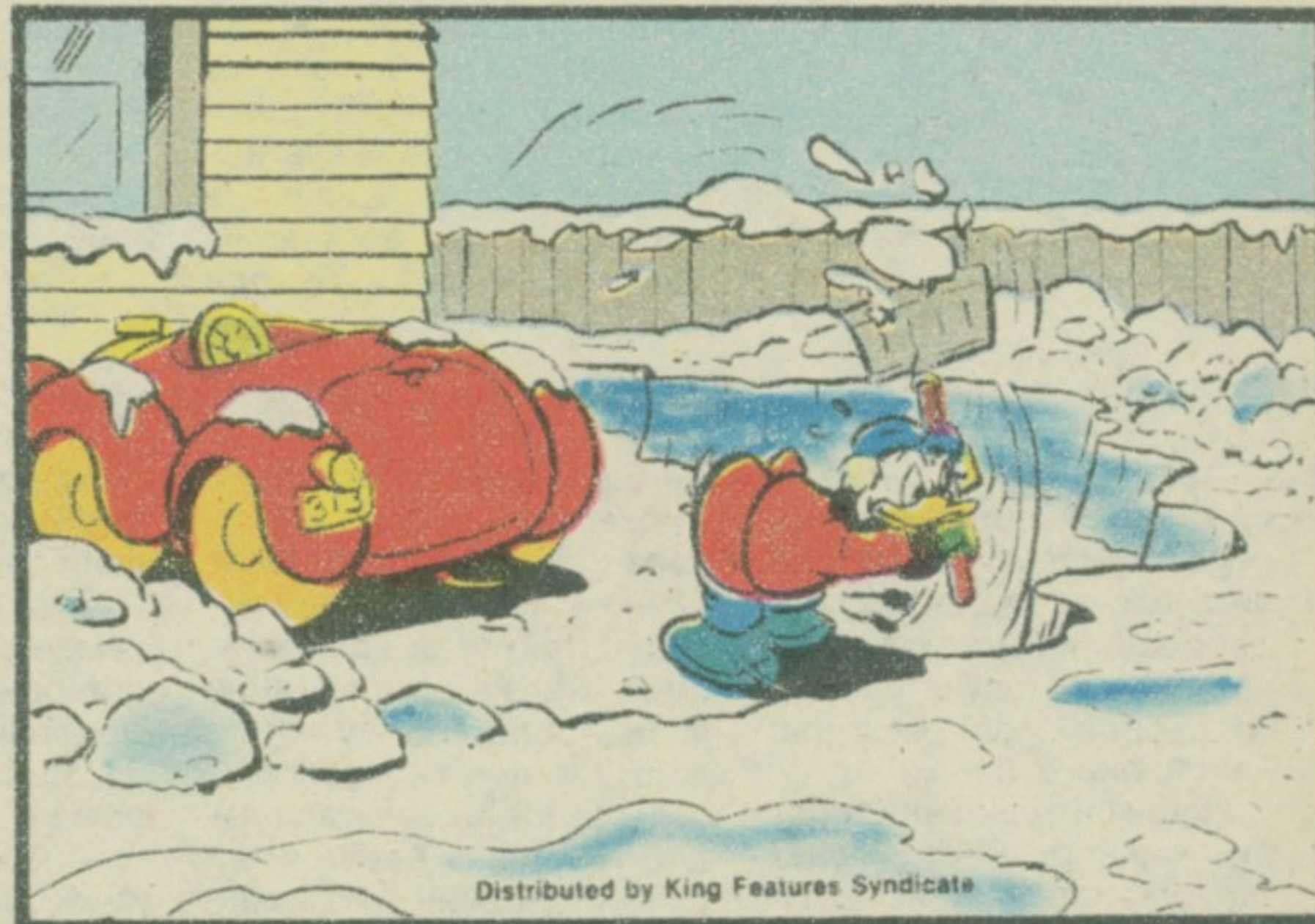
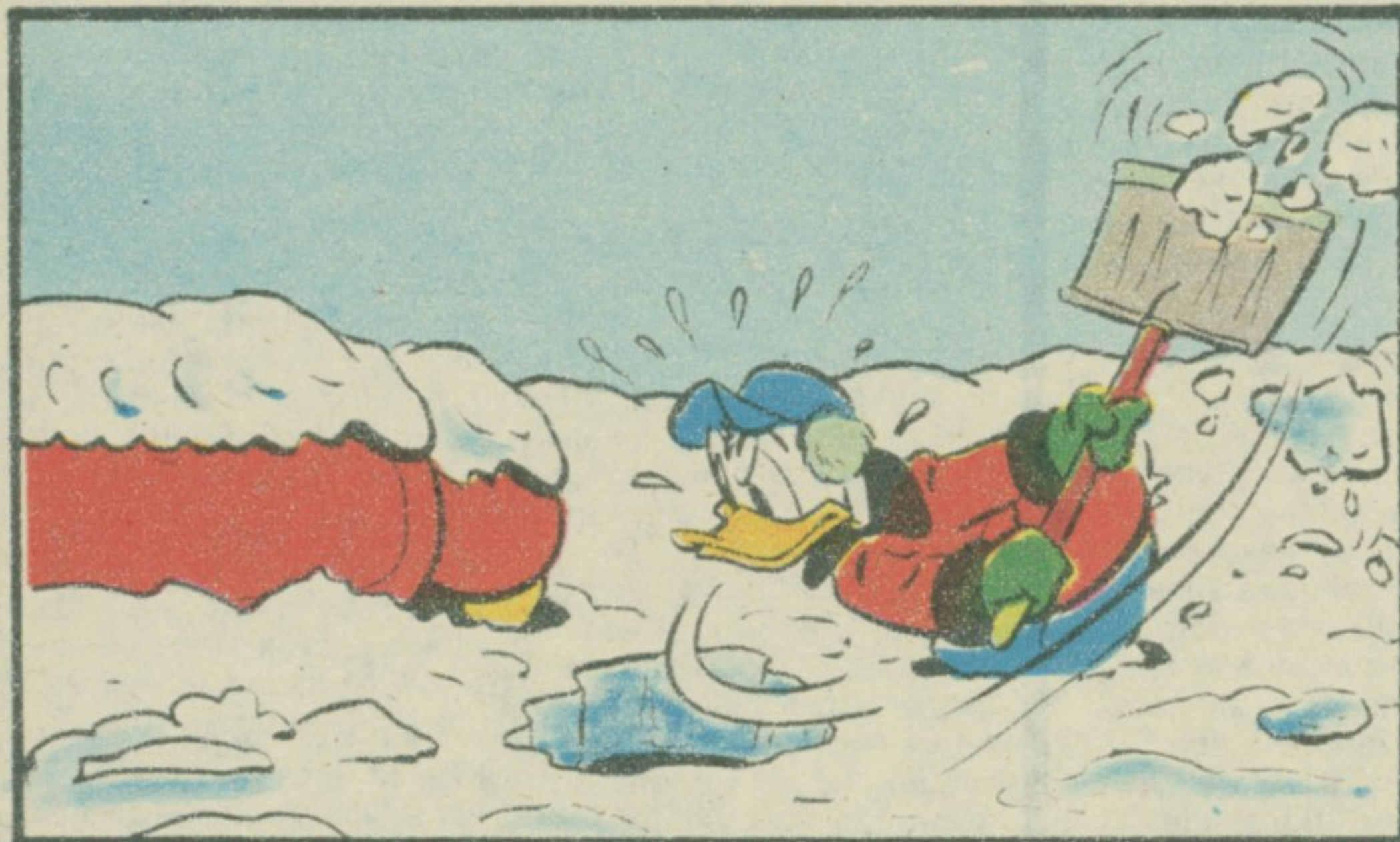
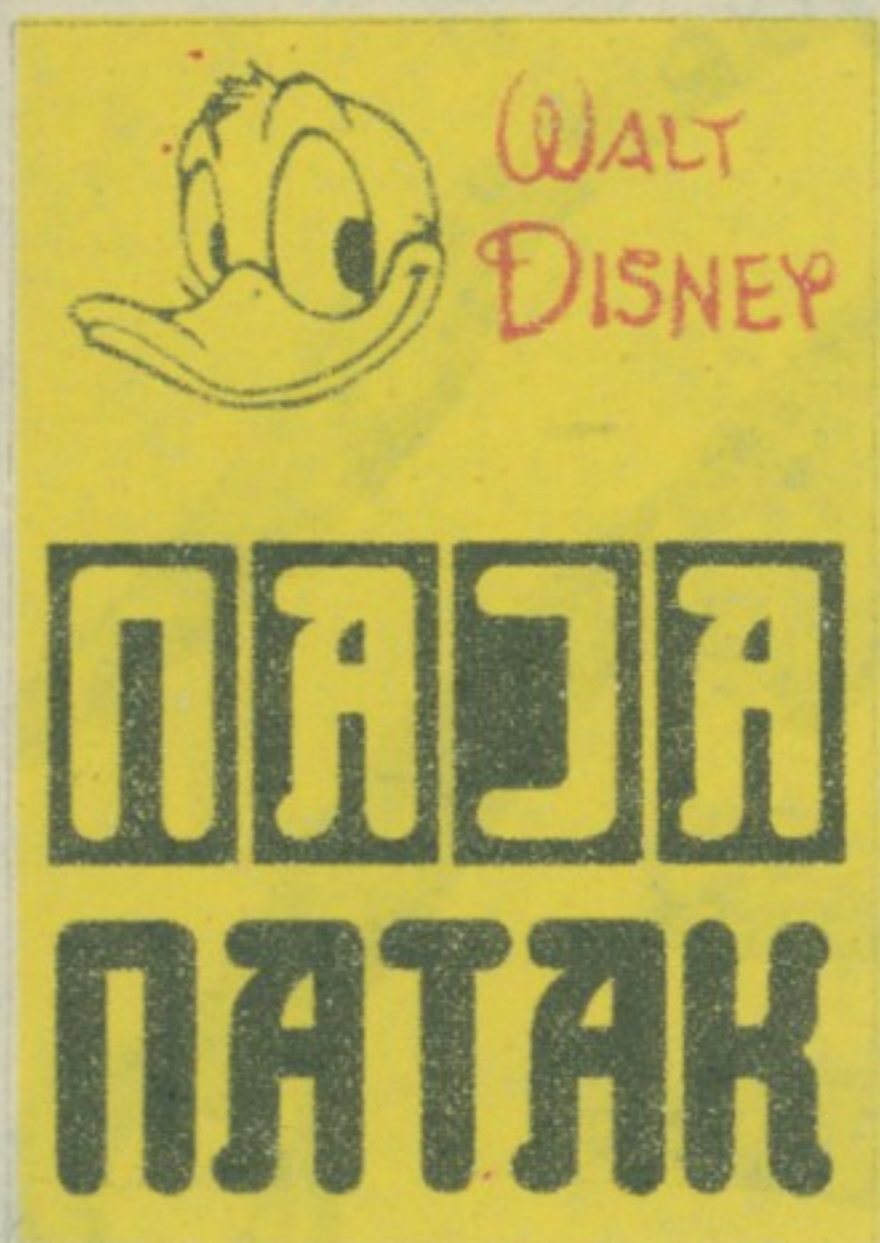
Новац с рупом у средини прављен је у Кини све до 19. века што значи да основни дизајн није мењао више од двадесет векова.

Све до прошлог века Кинези новац нису ковали него лили, као да нису знали за чекић и наковањ.

Производња кованог сребрног новца по европском узорку почиње тек 1889. а 1900. године појављује се и ситан бакарни новац и то без рупе на средини.

Кинески новац је био веома једноставан, могло би се рећи и неугледан, као да није прављен у земљи која је толико полагала на уметност и у којој је смисао за лепо био веома изражен. Објашњење је једноставно: уметност је служила само да изрази духовни мир и унутрашње богатство.

И. Л.

Можете ли да замислите авион тежак 400 тона са укрцаним теретом од 150 тона како досеже висину од 12 хиљада метара! Управо такав изашао је „испод чекића“ совјетске авио-индустрије и први пут приказан свету на овогодишњој ваздухопловној изложби у Ле Буржеу крај Париза. Наш лист је донео дужу вест о томе, али у прилици смо да авион представимо подробније.

Стручњаци на Западу верују да је направљен само један примерак те летелице која их, узгред, није изненадила. За посетиоце, међутим, представљала је атракцију.

Откривен из сателита

Совјетско чудо технике конструисано је у бироу познатог конструктора Антонова и носи званичну ознаку Ан-124 али и име познате личности из руске леганде – Руслана.

Руслан, или Ан-124, највећи је авион на свету и намењен је превозу терета. Може да се користи за војне и цивилне потребе. За пројект је одговоран конструктор Петар В. Балабујев.

Прве вести о склапању совјетског мамутског авиона процуреле су још почетком 1984. Разуме се, биле су доступне само војним стручњацима на Западу и држане у тајности. Велики удео у откривању авиона припада америчком сателиту-сниматељу. Летелица је сврстана у категорију транспортних авиона за превоз војног и стратегијског материјала и у западним војним плановима заведена под шифром – кондор!

Ипак, јасне слике авиона није било па су га компјутери у америчком Министарству рата „обликовали“ на папиру. На цртежу је летелица запрепашћујуће личила на амерички, такође гигантски, транспортер С-5А/В познатији под именом „галаксија“.

Касније се показало да су компјутери били само делимично у праву. Јер, „руслан“ по спољашњем изгледу одиста има сличности с „галаксијом“, али је од ње снажнији и конструкционо прилично различит. За западне војне стратегије те разлике су занемарљиве. Зато су „руслан“ злурадо покрестили у – галаксијевич! Очигледно, његова појава тешко им је пала. Разлог је лако одгонетнути: америчка војна команда за ваздушне мостове (МАС) располаже са 130 „галаксија“ којој се совјетски мамутски транспортер супротставља равном мером, чак је бољи од ње. Иако је „рус-

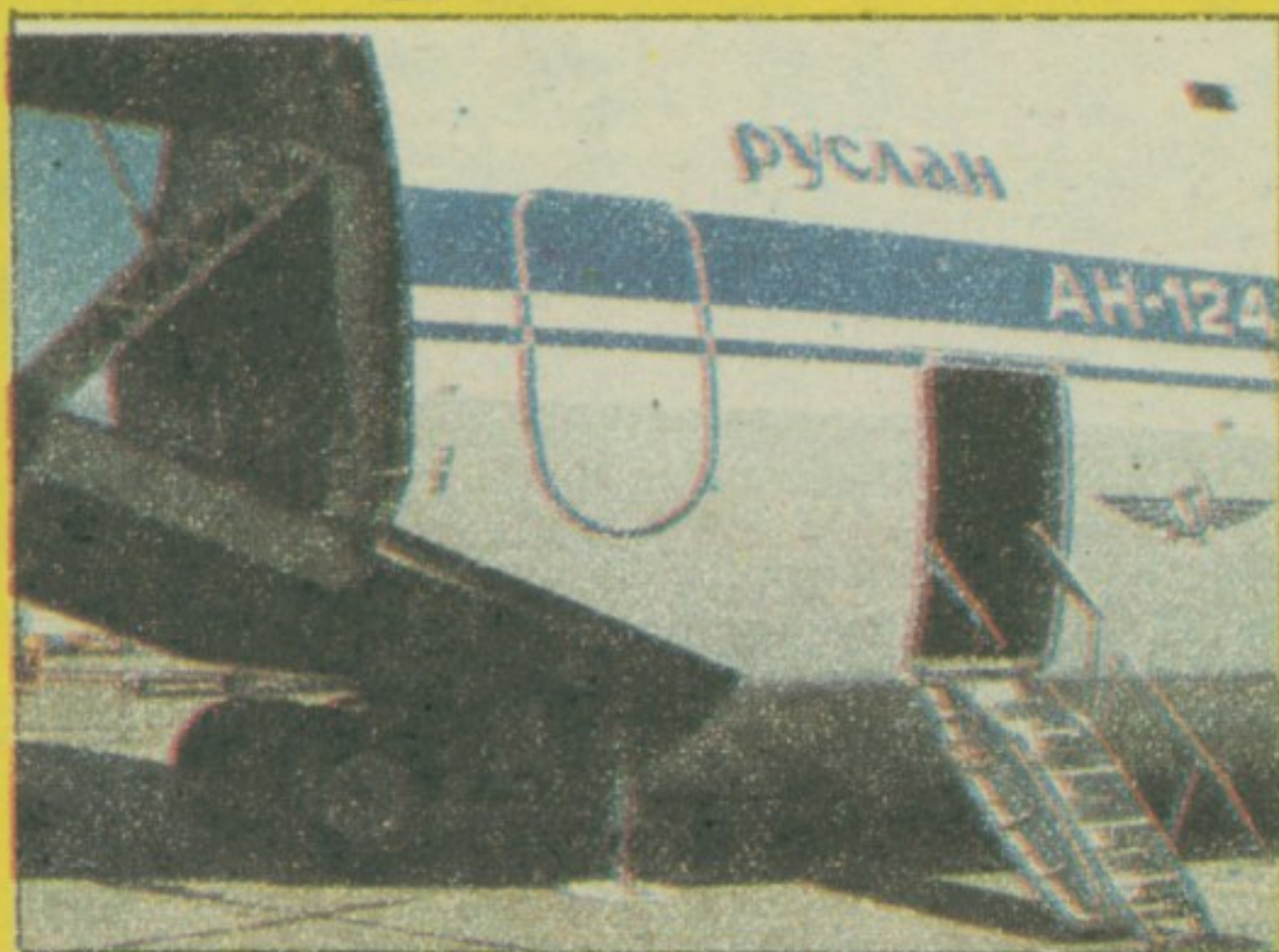

АН-124
НАЈВЕЋИ
АВИОН
НА СВЕТУ

Руслан
снимљен
у
лету
изнад
Ле
Буржеа

ВИСОК ЈЕ КАО
ЗГРАДА ОД НЕКО-
ЛИКО СПРАТОВА И ИСТОВРЕМЕНО
ПРЕНОСИ ТЕНКОВЕ, ХЕЛИКОПТЕРЕ,
КАМИОНЕ, ЧАК И РАКЕТЕ СС-20.

400
ТОНА

Кљун подигнут због утовара

Кљун циновског транспортера у нормалној позицији

лан“ на изложби у Ле Буржеу носио ознаке совјетске цивилне ваздухопловне компаније „Аерофлот“, није тешко закључити

да ће превасходно служити у војне сврхе. Очекује се да ће у серијску производњу „ући“ за годину и по или две.

Попуном ваздухопловних снага транспортним авионима Ан-124 совјетска армија много добија. У класи великих транспортера тренутно располаже са 60 авиона типа Ан-22 појединачне тежине 250 тона и максималног долета 11 хиљада километара.

Како стати на ноге

На „руслану“ је све циновских димензија, а цела композиција авиона служи конструкторима на част. Дужина оба крила готово да одговара дужини фудбалског игралишта – распон износи 73,30 метара. Труп је краћи само 3,30 метра.

Авион је висок 22,50 метара – као зграда од неколико спратова.

Највећи проблем пред којим су се конструктори нашли био је како одржати ту грдосију на „ногама“, односно стајном трапу. Не треба заборавити да се приликом рулања авиона пре узлетања и после слетања јављају изузетно велике силе оптерећења. Решење је нађено у томе што је, поред уобичајеног али ојачаног трапа испод кљуна, на трбуху постављено, у два реда, по пет пари точкова.

Други, ништа мање сложен задатак представљало је аеродинамично обликовање крила, трупа и репа јер тежина од 400 тона и још 150 тона терета мора глатко да језди ваздухом, а то није једноставно!

Товарни простор у утроби авиона дугачак је 36,50 и широк 6,40 метара. Како „руслан“ није предвиђен за преношење шаргарепе и осталог поврћа већ гломазног терета, руке су ис-

кључене. И тај проблем решила је свемоћна техника. Тенкови, хеликоптери, камиони или СС-ракете уносе се у авион дизалицама које клизе по шинама дуж товарног простора. Има их четири: две подижу по 10, а две по 3 тоне. Укључују се притиском на дугме и беспрекорно равномерно распоређују терет у унутрашњости авиона. Да не би „извиривале“ напоље и „сагињале“ се да подигну товар, конструктори су направили стајни трап са хидрауличним завојним вретенима. Летећа грдосија се полако спусти на блиско одстојање од тла и на сцену ступају самосклапајуће рампе за утовар терета с предње и задње стране авиона. Предњи део кљуна авиона, подиже се заједно с пилотском кабином.

Овог цина покрећу четири турбине типа „лотарев Д-18Т“ сваки стартне снаге по 229,75 килоњутна. Сваки агрегат тежак је више од 4 тоне, а у улазном вентилатору може да стоји човек двометраш и још остају 33 центиметра.

С пуним теретом „руслан“ прелеће без слетања осам пута растојање од Београда до Љубљане, а празан и више од 16 хиљада километара!

Опслужују га, на смену, две посаде од шест чланова. Док једна вози, друга се одмара у апартману с кухињом и купатилом.

Авион одлично „види“ и у најгушћој тмини – у кљуну су смештена два радара. Колико ће коштати? То је немогуће рећи, јер је тешко претпоставити да ће га Совјетски Савез продавати. Такав технички бисер чува се за себе.

М. Тодоровић

КАКО
СУ
ГЛАВАРИ
ПОКУШАЛИ
ДА
ИЗНЕВЕРЕ
ЊЕГОША

НЕВРЕМНО МАЛЕНОГ

И ЗА СВОГ НАСЛЕДНИКА ВЛАДИКА ЈЕ ОДРЕДИО СИНОВЦА ДАНИЛА И УМРО. БРАТ МУ ПЕРО МИСЛИО ЈЕ ДРУГАЧИЈЕ: „КАД ЈЕ БИЛО ДА ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ БУДЕ СИРОМАШНО И ФИЗИЧКИ НЕУГЛЕДНО МОМЧЕ?“ ПОЧЕЛА ЈЕ НЕВИЂЕНА БОРБА ЗА ВЛАСТ.

ПАПРЕНОГ

Упркос великом невремену на маленом Цетињу окупало се мноштво црногорских главара. Стигао им господар из Беча, на самрти. Ни у страним земљама није нашао лека опакој бољки. Вратио се да умре на свом крсту.

У Биљарди, својој резиденцији, владика Раде, односно Петар II Петровић Његош, из столице-лежаљке замагљеним очима посматра окупљен свет. Ту му је, скрушен с капом у влажној руци, отац Томо. Брат Перо, председник Сената, не одваја се од господара откад је стигао. Вреба му сваку реч спреман да послуша. Зна да су владици избројани дани, ал', такође, зна да и после ваља живети. Перо, уистину, има од чега и потомци му чак. Откад му је владика још 1835. године братски дао овлашћење да тргује са иностранством, уздигао се до једног од најбогатијих Црногораца.

У својим магазима ништа мање блага није имао ни један други Петровић, и он је сад поред узглавља владике на самрти. Бивши царски официр Ђорђије, несутјени господар Црне Горе и Брда. Њега је, својевремено, владика Петар I одредио за свог наследника, због тога га послао у Русију на школовање. Синовац му Ђорђије, међутим, као активни руски официр није хтео да се

врати. И Петар I је за свог наследника одабрао Рада Томова, другог синовца, садашњег владика.

Ђорђије се у међувремену вратио и предомислио. Хтео би власт, бар сада. И Перо верује да има сва права да наследи брата. Већ дуго је председник Сената, за њега су безмало сви црногорски главари. Невоља је што је владика Раде, по свој прилици, већ одредио наследника. Свог даљег рођака Данила послао је у Русију, школе да изучи, просвећен владар да буде. Тако је и њега претходник Петар I слао код учених људи.

Обећања под Ловћеном

Шеснаестог октобра 1851. године господар је позвао своје поданике да им саопшти последњу жељу. Окупљеним душебрижницима поверио је да је написао тестамент у три примерка. Један се налази код руске владе у Петрограду, други код руског посланика у Бечу, а трећи код, такође руског, конзула Гагића у Дубровнику. У њему је за свог наследника на именовао „Данила; сина Станка Стијепова Петровића са Његуша“.

Изнемоглим гласом владика је од присутних главара тражио да се заједно да ће поштовати његову вољу. Брату Перу је чак

припретио. Рекао му је да и даље остане председник Сената и „управља народним пословима за пет година, тј. за зријеме док Данило заврши школу и врати се у Црну Гору“. Наравно, Перо није имас куд. Обећао је господару и брату да ће до детаља поштовати тестамент. И остали су, тихим свечаним гласом, обећали исто.

Три дана касније, 19. октобра, Петар II Петровић Његош је умро. Његов наследник Данило налазио се у Бечу, чекајући дозволу да крене у Русију, на школовање. Погребне церемоније обављене су на Цетињу јер, због великог невремена, Његош није могао да буде сахрањен на Ловћену. Била је то прва његова жеља коју главари нису поштовали.

Његоша још нису ни оплакали, а сенатори су Пера прогласили за „господара Црне Горе и Брда“. То је, стајало је у документу, била „жеља свих главара и народа“. Прво главара, разуме се. Уз то, Перо је имао подршку Аустрије која је веровала да ће његовим избором утицај Русије на Црну Гору бити далеко мањи.

Сабље у Биљарди

Нови „господар“ још није био сасвим сигуран за своју тек стечену столицу, па је свим силама настојао

да придобије и оне главаре који нису хтели да се огреше о последњу жељу владике Рада. Сенаторима и перјаницима је чак повећао плате. Јер, никад се не зна — без обзира што је Данило био, како је говорио Перо, „сиромашно и физички неугледно момче“ — и уз то, засад, прилично далеко.

Вест да је умро владика Раде затекла је двадесетпетогодишњег Данила у Бечу, док је чекао одобрење да може у Русију. С њом је стигао и глас да се Перо већ прогласио за новог господара и да има подршку већине главара и сенатора. Зеко, како су Данила звали због зелених очију, био је све пре него

Илустровао Драгутин Њежић

наиван. Знао је да Црногорци за владара признају само оног кога је признао и руски цар. Због тога је, правећи се да ништа не зна о догађајима у Црној Гори, упутио писмо Сенату обавештавајући га да ће доћи чим узмогне, а да му они дају „потврду жеља Сената и црногорског народа“ да код руске и аус-

тријске владе издејствује признање за књаза. Истовремено је од руског цара затражио дозволу да одмах крене за Петроград и тамо поразговара о тестаменту.

У Сенату су с подсмехом прочитали писмо. И нису одговорили. Једно друго писмо, међутим, стигло је на адресу Вука

Караџића. Он је од свог пријатеља Вука Поповића, свештеника из Котора, добијао вести о збивањима у Црној Гори. У њему пише да „Црногорци неће Зека (Данила)... Као први разлог је што Црногорци не гледају да им владика буде научен, колико добар и виђен у народу и пред краљевима. Ови је Зеко

доста паметан, али је мален и папрен и нико не би рекао да је Црногорац“.

Да је Данило „папрен“ показате се касније, али да је „паметан“ видело се одмах. Од руског цара добио је писмо са одобрењем да се прогласи за књаза и одмах врати у Црну Гору. Писмо сличног садржаја стигло је и Сенату на Цетиње. Борба за престо тек је требало да почне кад је народ чуо за жељу руског цара. Данила су у Котору дочекала само два рођака, довели му коња да брже стигне на Цетиње.

Сутрадан је у Биљарди заседао Сенат. На владиној столици засео Перо, поред њега Ђорђе и остали сенатори. Данило је, са стрицем и оцем, стајао. Реч по реч и Његошев изабраник је у једном тренутку извадио сабљу решен да своје право избори и оружјем. Умало да на месту где су се главари за рекли Његошу да ће поштовати његов тестамент падне крв. Неки сенатори су се присетили заклетве и прешли на Данилову страну. Више од два сата трајао је разговор глувих. Обе стране слушале само себе. На крају, после великих мука, одлучено је да се питање наследства остави за Нову годину, до заседања Народне скупштине.

Месец и по дана жестоке борбе за гласове било је пред претендентима на престо. Перо је имао већину у Сенату и међу племенским главарима и, што је врло важно, доста новца. Данило је, опет, био веома сиромашан, чак је позајмио око 3000 талира не би ли како задобио више присталица. Први се свим силама борио да обори тестамент брата, други да га озакони. Међутим, део који се у тестаменту односио на новчане ствари послужио је Данилу као аргумент у борби против Пера.

Наиме, владика Раде је после смрти оставио око 700 хиљада форинти у готовом новцу и тестаментом одредио да се годишњи интерес од 100 хиљада подједнако подели његовим удатим сестрама и рођацима. У својој предизборној кампањи Данило је обећао да ће сав тај новац одузети и искористити за народне потребе. Уз то је стално понављао да „ово што Перо има и што има Ђорђе и сердар Мило, то је народно, јер су га на народу зарадили, и моја ће прва дужност бити кад дођем на власт да све то повратим народу, од кога је и одузето“.

Народ је, изгледа, дошао по своје јер се на Нову 1852. на Цетињу искупила маса света. Око две хиљаде људи. У Скупштини је било очигледно да Перо има већину међу главари-ма и сенаторима, а Данило у народу. Само је недостајала искра да упали пламен и поље између Цетињског манастира и Биљарде претвори у разбојиште. Црногорци никуд нису кретали без оружја.

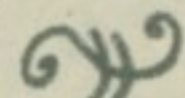
У ред на рукољуб

Перо и главари су се кроз гомилу света, углавном Данилових присталица, једва пробили до Биљарде. И брат почившег владике Рада поново је заузео место у гвозденој столици, владарској. Сенатори поред њега. Долазак Данила најавило је клицање масе. И пуцњи.

Овог пута, међутим, Данило није одлучио да стоји и чека речи присутних. Запутио се Перу и оштрим гласом рекао:

— Мичи ми се, стрико, с моје столице! Ако ми се не макнеш с ње, задајем ти божју вјеру, један од нас ће у крв запливати!

Перо није стигао ни реч да изусте, а Данило га је, мада „физички неугледно момче“, дохватио руком и дигао са столице. Затим је сам сео. Тек тада се Перо машио оружја. Доцкан. У просторију су нагрнуле Данилове присталице, с оружјем на готово. Главари и сенатори су се узмуквали, али само за тренутак. Убрзо су се придружили Даниловим људима који су му, редом, прилазили и љубили руку. Знак да га признају за господара.

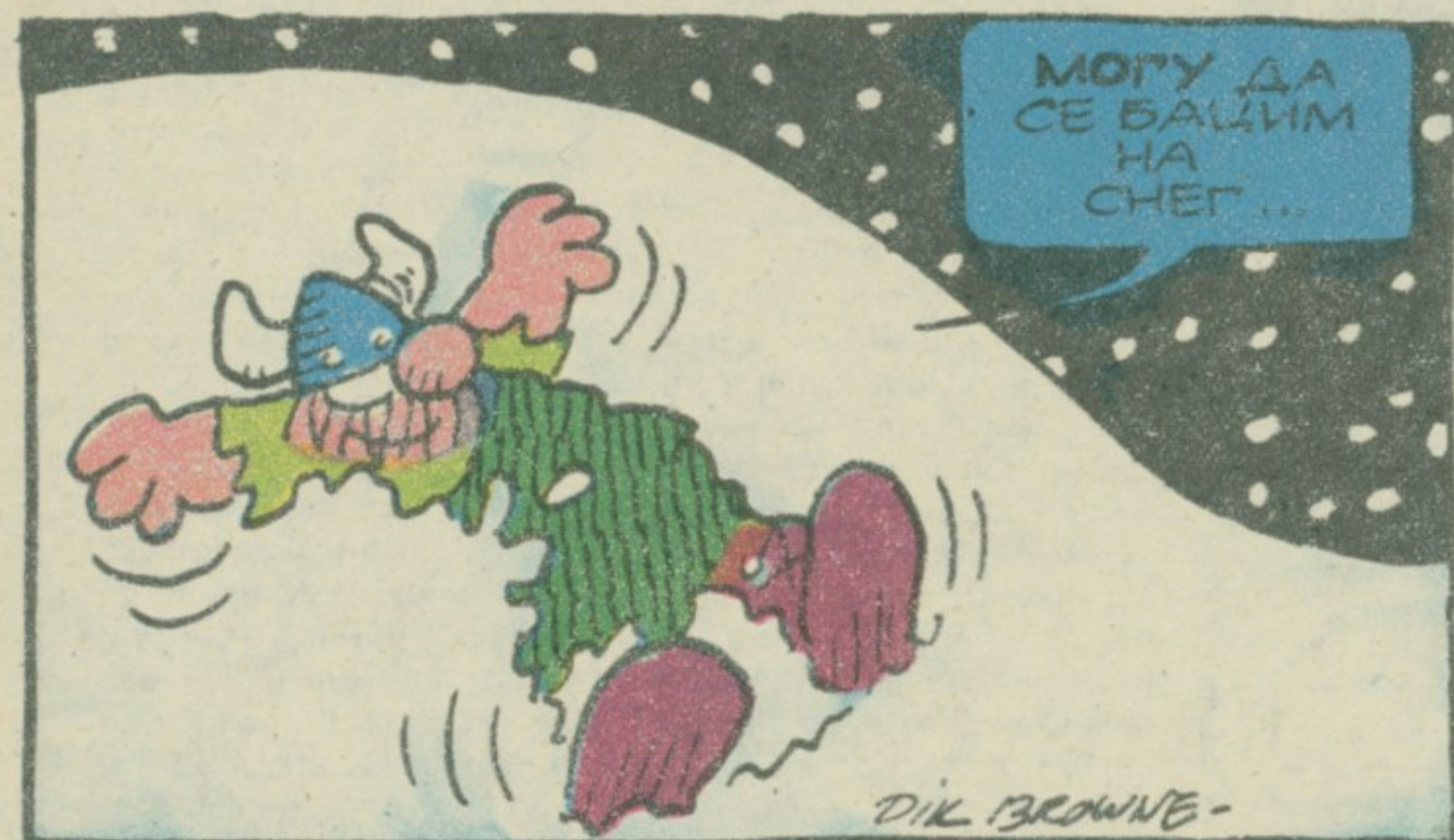

Перо и Ђорђе, мада су Данила признали за књаза, никад нису престајали да раде против њега. Чак су и буне дизали, али их је књаз увек крваво гушио. Први световни владар Црне Горе успео је да велике силе, међу њима и Турска, посредно признају независност његовој држави. Није само успео да, осам година по доласку на престо, избегне хитац атентатора у Котору, 1. августа 1860. Поново је отпочела борба за Црну Гору. Овог пута против Николе кога је Данило, тестаментом, одредио за свог наследника... Никола је, на крају, ипак постао књаз, а касније и први црногорски краљ. Пуних 57 година на престолу, до свог неславног бекства у Италију, после капитулације Црне Горе, 1917.

П. Милатовић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Професор Виличко боравио је пре две године у Малију као стручњак УНЕСКО-а за пољопривреду. Тог дана возио се са женом колима из Катибурга у Бамако. Било је око осам ујутро. Изненада су на путу испред угледали животињу, више него необичну: на први поглед то је могао бити циновски гуштер од два метра. А опет, није могао бити гуштер – чудовиште је било космато, од главе до пете обрасло крзном од 4–5 центиметара. Реп дугачак и растресит, већи но у лисице. Брачни пар Виличко посматрао је чудовиште на јутарњем сунцу пуних пет минута све док није нестало у жбуњу поред пута.

Чим се вратио кући, Виличко је погледао у приручник с месном фауном, али ништа слично није нашао. Увече су му на чашицу разговора дошли директор Техничког института у Катибургу Карамого Думбија и економиста Бикај Фофана. Величко је једва дочекао да им исприча о ономе што је видео пре 12 часова. „Каква је то животиња?“ – упитао их је на крају. Думбија се снисходљиво насмешио и одговорио: „Јесте, таквог гуштера често помињу у народним причама, али у стварности он не постоји. На то је Фофана плануо и одговорио Думбији да је слушао за такву животињу и да познаје људе који су је видели.“

Виличко ни дан-данас не може да прежали што тога јутра није понео фото-апарат, остао му је код куће и то са убаченим колор филмом. „Али, не верујем да би и то било довољно. Тада би већина тврдила да је у питању фалсификат.“

Његова прича је типична. Човек који види „непостојећу“ животињу изгубио је драгоцен душевни мир. Убеђује околину у смислу „данима нисам окусио пиће, видљивост је била изванредна, сунце ми је ударило у леђа, моја жена такође није ни кап попила, ма нисам блесав, знам шта сам видео, својим очима видео“. На све то слушаоци се, углавном, сажалјиво смењају.

Ухватити, убити, ставити под микроскоп

Већина података о непознатим животињама, стиже од случајних очевидаца, правило један. Правило два: они које би то требало највише да интересује савршено игноришу ова сведочанства. А само у нашем веку управо ти исти „непрофесионалци“, такође безвезњаци, омогућили су да се признају сасвим реални створови као што су медвед Кодак, Хагенбеков вук, гривасти вук, афрички паун, бели носорог, патуљаст нилски коњ, велика шумска свиња, окапи, седласти тапир, велика панда, варан с острва Комоло. Очигледно, време откривања крупних животиња на нашој толико изученој планети, још није истекло. Само пре месец-два откривена је досад непозната врста хоботнице...

Геолози, шумари, пастири, земљорадници и ловци, сви који често бораве у природи не престају и даље да јављају о новим врстама. Али, да би једна животиња поста-

АФРИЧКА НЕСИ НЕ ВОЛИ ФОТО-РЕПОРТЕРЕ

ВИДЕО САМ МОКЕЛЕ - - МБЕМБЕ!

ла „законита“ треба да је признају зоолози, да изврше сва могућа премењања, анализе поређења, разреше све дилеме и спорове и тек онда новооткривено биће добија право на живот. Да би све то постигли они организују дугачке експедиције, велике екипе зоолога, биолога, етнографа, филолога, музејских и архивских радника. Међутим, тада, као за инат, нових животиња нема. У чему је главна кривица чувене Неси? Па, управо то што су је од 565 године, почев од калуђера Колумбуса до данас, њу и слична бића, видели углавном људи који живе и раде у грофовству Инвернес а не научници опремљени свим могућим оруђима и оружјима који тако жарко желе да је ухвате, убију и ставе под микроскоп. То би било прави-

ло три – оне никако не воле научнике. Ни фото-репортере.

Неће па неће

У Конгу, северно од екватора у непроходним шумским мочварама које сваке године плави река Ликуала-оз-Ерб, налази се језеро Теле које „припада“ становницима села Боа, удаљеног око шездесетак километара. Већ столећима овде се преносе усмене информације о бићима која тамо живе. Најчешће се помиње мокеле-мбембе.

Прва научна експедиција, немачка, боравила је у овој области 1913, али је убрзо повучена кад је почео први светски рат. Међутим, природњаци су стигли да на основу прича домородаца нацртају животињу велика као слон или

ТО ВИШЕ НЕ ТВРДИ НЕКИ
РАДОЗНАЛИ ТУРИСТА, НИТИ
НЕПИСМЕН ПАСТИР ВЕЋ
НАУЧНИК СА ДИПЛОМОМ

нилски коњ, с покретљивим дугачким вратом јаке мускулатуре и си-вомрким репом, јаким као у аригатора.

Тек педесетак година касније једна за другом, кренуле су француска, америчка и америчко-конгоанска експедиција са истим циљем: да провере јесу ли тачне приче о непознатој животињи која живи у овој области, а не личи ли на једну постојећу. Без успеха. Мокеле-мбембе ни нос да постоји.

Прва чисто конгоанска експедиција кренула је из Бразавила 3. априла 1983, а предводио ју је биолог Анијанија, стручњак за фауну Централне Африке који је добро познавао област Ликуале. На ове чињенице треба обратити посебну пажњу, значи, биолог с универзитетском дипломом на територији коју добро познаје. Ни радознали турист, ни пастир. Ако дође до неких чињеница, морају се узети за озбиљно.

И тако, кренимо за Анијанијем.

Шкљоцање узпразно

На језеро Теле експедицију предводио домороци седморица на биљу. Пут је буквално тре-

Илустровао Асканио Поповић

ло крчити. Испод ногу опасно је подрхтавало мочварно земљиште тако да је сваки нови корак водич морао да провери. Учесници су добро познавали животиње које обитавају на језеру, реци и околини: гориле, циновске корњаче, крокодиле, гигантске гуштере, змије, биволе, слонове, нилске коње... Данима су по језеру тражили неки траг моделе-мбембеа, али без успеха. Да не губе време, снимали су богату фауну Ликуале. Тако је дошао последњи дан. Било је рано јутро 1. маја. Анијанија је на језеру снимао мајмуне, а пратили су га домороци Дикумбу и Манзимоја. Изненада је зачуо њихове повике: „Гледајте. Погледајте га!“ Брзо се кроз густиш приближио Дикумбу и скамењен: на око триста метара од обале, изнад површине воде уздизала се „змијска“ глава на дугачком врату. Да би га боље осмотрио, Анијанија је почео да се пробија кроз густиш џунгле која овде почиње одмах од обале, али га је чудовиште вероватно осетило јер је лагано почело да зароњава. Филм у фото-апарату био је при самом крају. Анијанија је државим рукама почео да хвата животињу у објектив, али није видео ништа. „Не обзирући се на то, почео сам да снимам – причао је касније. – Мада сам по звуку знао да је филм испуцан“. Кад се прибрао, подигао је поглед и угледао сјајан црн затиљак који је блистао на сунцу, чудовиште се окренуло, врат му је спреда био црвенкаст, гладак, очи дугуласте, овалне, као у крокодила, а широка јака леђа дугачка бар три метра. „То може бити само гмизавац“ – закључио је Анијанија.

Чудовиште је полако нестајало у воду. Вирио му је само још део врата од једног метра. Пошто је телом заронило у воду, остало је још неколико минута и посматрало људе. Кад је савим нестало, три човека пожуривају су у логор, два километра од језера. Одавде су на чамцу стигли чланови експедиције наоружани свим могућим фото-апаратима и камерама, али кад су дошли до места где је моделе-мбембе заронило (нико не сумња да су управо њега видели) све је било тихо и мирно.

* * *

Један конгоански научник који је дуго боравио у Ликуали и сам више пута видео „непостојеће“ животиње и слушао сведочанства очевидца, набројао је неколико крупних животиња досад непознатих науци. То је крокодил нколи који достиже дужину од 15 метара, питон маамба дугачак осамдесет метара који живи у подводним пећинама, човеколико биће какундакари, мбиелу-мбиелу-мбиелу (судећи по имену такође веома дугачка животиња) који личи на свежањ грања и само се понекад сасвим тихо појављује на површини воде и то само кад је апсолутно мирно време и затим нестаје, потпуно бешумно.

Анијанија се и данас ждере због испуцаног филма, неке му колеге верују „на реч“, али већина се смешка сажаљиво и чека доказе. Животињу, живу или мртву али целу и изблиза.

В. Милићевећ – Смиљанић

КАД
БИ
ЉУДИ
МОГЛИ...

ТРЕЗНА ФОКА НА ДНУ МОРА

Сваки ронилац зна: кад колега под водом одједном почне да му се понаша нападно весело, то значи да је у великој невољи. Почне ли да тврди како му пред очима пламти још и пламен, азотна наркоза или, како је још називају, дубинско пијанство, увелико је узела маха.

Све почиње оног тренутка када ронилац зарони. Са сваким метром дубине, пада и притисак. За гасове у организму то значи само једно: да ће се далеко лакше и брже растварати. Азот, кога има највише, из телесних течности продире у крв и ослобађа се у ви-

КАКО ФОКА МОЖЕ ОНО
ШТО ЉУДИ-ЖАБЕ НЕ МОГУ
И ШТО ИМ НЕПРЕСТАНО
РАДИ О ГЛАВИ: ДА РОНИ
ДО ДУБИНЕ ОД 600 МЕТРА,
НАГЛО ИЗРОНИ И ПРИ ТОМ
ИЗБЕГНЕ ДЕКОМПРЕСИЈУ
ИЛИ АЗОТНО ПИЈАНСТВО.

Илустровао Ненад Милићевећ

ду мекхурића: врло слично ономе што се дешава када се отвори флаша шампањца. Неволја је што последице нису ни издалека сличне: код декомпресије, јер о томе је реч, јављају се неподношљиви болови у зглобовима где мекхурићи притискају нервне завршетке, зачепљују се и капилари у плућима, покрети рониоца успоравају, и он на крају у грчевима пада у несвест. Не помогне ли му се на време, умреће због престанка дисања и циркулације.

Фоке које роне до великих дубина и нагло изроњавају, да би удахнуле ваздух, не доживљавају ништа од свега овога. Зашто?

Све што се о овој појави до сада знало, знало се захваљујући анатомским студијама и експериментима у коморама за компресију у којима су фоке подвргаване принудном, „симулираном“, роњењу. До најновијег открића дошло се у природној средини фока, на Антарктику, испод леда мореуза Мек Мердо.

Експеримент је извела екипа научника са Дизелдорфског универзитета. На унапред одређеном месту у леду направљен је отвор. На четири експерименталне фоке причвршћени су „ранци“ у којима се налазила минијатурна пумпа от-

порна на притисак која је убачена у артеријски систем животиње. Пумпе су радили под контролом компјутера програмираног да узима узорке крви на одређеним дубинама и у одређеним временским размацима и да уједно бележи пулс, брзину пливања и температуру крви. Чим би фоке изрониле, сакупљени подаци убацивали су се у компјутер који се налазио на површини.

Отвор који је у леду направљен налазио се шест километара од најближе пукотине, тако да су фоке, како би удахнуле ваздух, биле принуђене да се враћају на место поласка. Захваљујући томе научници су били у стању да одмах дају на анализу узорке крви узете на дубинама и измере количину азота у њима.

На овај начин је измерен ниво азота у крви фока до дубине од 230 метара. Налаз је следећи: притисак азота у крви достиже врхунац на дубинама од 30 до 70 метара, а затим нагло опада и наставља да се смањује за све време спуштања. Низак притисак задржава се и за све време изроњавања.

Тако су гласили добијени подаци, требало је још за њих наћи и објашњење. Оно, по свему суде-

ћи, делимично лежи у чињеници да фока, пре него што зарони, издахне ваздух ограничавајући тако количину азота у плућима коју касније крвоток може да упије. Тиме се, ипак, појава не објашњава у потпуности, јер су истраживачи утврдили да највиши притисак азота у крви износи свега 25 одсто просечног капацитета плућа током роњења.

По свему судећи, велику улогу у смањењу количина азота у крви имају и алвеоле, јер се показало да на дубини од 28 метара долази до колапса ових мекхурића испуњених ваздухом у плућима фока

преко којих се врши размена гасова. На овај начин фоке успешно онемогућавају упијање азота који се задржао у плућима. Он се затим потискује у делове дисајних органа у којима се не врши размена гасова.

Пад азота у крви који прати ову појаву резултат је, по мишљењу истраживача из Дизелдорфа, мешања унутар крви и расподељивања азота у ткива која се снабдевају из крвних капилара. Анализе су, рецимо, показале да се проценат артеријског хемоглобина знатно повећава током првих седамнаест минута роњења. Присуство хемоглобина могло би да објасни чињеницу да се у том периоду растворљивост азота у крви повећава за 8–10 процената. Судећи по овоме, могуће је да, ако се и нека друга ткива као што су, рецимо, мишићи и масно ткиво испуне крвљу, и она фокама послуже за расподелу азота, смањујући његово присуство у крви до безбедне границе приликом изроњавања.

Једном речју, природа је учинила све да се фокама на дубини никад не заврти у глави. Остаје још да човек, на основу онога што је од њих сазнао, и сам савлада ту опасност.

М. Илић

БИОСКОП
БАЈФОРД
ПРИКАЗУЈЕ

РОЂАЦИ МИРИШУ ИСТО

ЕЛЕКТРОНИКА У СЛУЖБИ ЗАКОНА

У Мичигену, САД, државни затвори су претрпани. Али, и за ту муку нашао се лек! Поједини осуђеници су, уместо у затвор, стављени у кућни притвор, с тим што око чланка ноге носе контролни електронски појас који је у вези с централним компјутером у полицијској станици. Сваки пут кад осуђеник пређе границу од педесет метара, колико му је дозвољено да се удаљи од кућног прага, у станици zazвони аларм упозоравајући дежурног да крене у акцију.

ЗАБАВА ПОРЕД СВЕЋЕ

Ако се услед штедне струје, или из неких других (пријатнијих) разлога нађете у мраку, тј. поред свеће, забавите присутне једним триком: направите трубу од новинске хартије па их замолите да, дувајући кроз њу, угасе свећу. Ма колико дували, неће успети. Зашто? Занимљиво је да ће свако коме понудите трубу, готово без изузетка, дувати кроз ужи крај према ширем. Погрешно! Треба дувати од ширег ка ужем крају и пламен ће утрнути!

Др Шол је, кажу, у детињству носио неподесну обућу па је постао најпознатији „доктор за ноге”. Иако су новогодишњи празници прошли, погледајте нешто о породичним мирисима.

СТАЗА СЛОНОВА – УЖИВО

Ако сте гледали филм „Стаза слонova” и мислите да је освeта слонova, ипак, холивудска измишљотина – ево доказа да се варате. На Суматри, у Индонезији, власти су прошле године једно крдо слонova изместили у специјални резерват, да би простор на којем су животиње ко зна откад живе искористили за стамбену изградњу и пољопривреду. Слонови су у почетку били мирни, покушавајући, ваљда, да се навикну на нови дом, а онда се побунили. Сваког дана 50–60 слонova одлазило је на своје „парче земље” рушећи људима куће и уништавајући летину. Човек је, на крају, морао да попусти. Влада је повукла три стотине досељеника и наредила да се земља врати староседеоцима – упорним слонovima!

УПОЗНАЈТЕ ДР ШОЛА (1882–1968)

Виљем Шол је имао старијег брата па тако и „срећу” да од њега наслеђује шипеле. Никада му, наравно, нису биле таман. Биле су или превелике или прешироке, па је Виљем, још у раној младости, схватио да обућа може и те како да нам загорча живот. Као шеснаестогодишњак постао је шегрт, код кога другог него код обућара. Али још тада је себи поставио јасан циљ: постати светски „доктор за ноге”!

Из Индијане је ускоро отишао

у Чикаго, са 22 године, и завршио студије медицине. У то време патентирао је и свој први изум – уложак за шипеле. Фирма коју је доктор Шол основао 1904. године има данас око 200 патената. Они су освојили свет. Сам др Шол написао је књигу „Речник ногу” научно објашњавајући проблеме које људи могу да имају са обућом. Такође, он је заслужан што су произвођачи шипела почели да праве више међубројева. Захваљујући доктору Шолу и, између осталог, папучама а ла доктор Шол, многи данас ходају лакше и обувају се „здравије”.

ПОРОДИЧНИ МИРИС

Још пре десетак година научници са Оксфорда установили су да бебе у најранијем узрасту више воле мирис млека своје мајке

него неке дојиље. Ово откриће допунили су француски научници: дете не распознаје само мирис мајчиног млека него и мирис саме мајке. Са бебама старим 2–10 дана извршен је експеримент. Када су плакале, приносили су им део мајчине одеће који је неко време био у директном контакту са телом мајке. То је деловало умирујуће. Али, кад би им принели туђу одећу, биле су још раздражљивије. На сличан начин реаговале су и мајке. У великом броју случајева (16 до 20) мајка може без тешкоћа да препозна своје дете служећи се искључиво чулом мириса. Такође, ако се пред мајку ставе две бенкице, које су носиле бебе, она ће по мирису, непогрешиво, да препозна бенкицу свога детета.

Други експерименти показују да нема сличности између мириса који имају муж и жена, али родитељи са двоје деце лако могу да се препознају према мирису једног детета. Дакле, постоји нешто као „породични мирис”, тј. крвни сродници слично миришу. Ако занемаримо искључивост коју показују бебе, све ово не говори да смо дражи особама које миришу као ми.

Мила и Тимоти Бајфорд

Живот је ипак једина је животи

СПАС

НА ВИЛИНОМ ВРАТУ

**НАПОЉУ ЈЕ ОСТАЛА САМО
ЈЕДАНАЕСТОГОДИШЊА АНДРЕА.
КОЈИ МИНУТ КАСНИЈЕ И ОНА ЈЕ
ХТЕЛА УНУТРА АЛИ ЈУ ЈЕ, ЧИМ СЕ
УСПРАВИЛА, СНАЖАН КОВИТЛАЦ
ПОДУХВАТИО С ЛЕЂА И ПОНЕО ЈЕ
КАО ПЕРЦЕ...**

Дик Вејт и његова жена Линда купили су фебруара 1982. године четворомесечног псића њуфаундлендера. Код куће, у граду Вила на обали Делавар Беја, америчка држава Њу Џерси, већ су имали две мачке и два одрасла њуфаундлендера. Волели су баш те прекрасне чупаве псе који, у пуној снази, теже више од седамдесет пет килограма и достижу висину од око пола метра. Штенеу су дали име Вила, по свом родном граду.

Вила се брзо навикла на нову кућу. Линда и Дика и њихове остале животиње. Спријатељила се и с девојчицама Андреом, Хеленом и Дајаном Андерсон из суседне куће. Кад би Вејтови отпутовали на викенд, девојчице су водиле рачуна о њиховим животињама и, наравно, највише мазиле малу Вилу која их је захвално лизала по рукама и лицу.

Што је бивала старија, Вила је све више тражила људско друштво. Лети, на плажи, раздрагано се бацала у таласе и брзо плувала до места где су се купали Дик и Линда. Ту је нестрпљиво шљапкала по води и лајала све док је неко од њих двоје не би ухватио око врата и дозволио јој да га вуче до обале.

Њуфаундлендери су, баш због своје снаге и сигурног пливања, вековима користили рибарима на северу Атлантског океана. Густо крзно штитило их је од ледене воде и они су вукли мреже, извлачили чамце на обалу и спасавали људе. Оно што су пси бернардинци за снежне Алпе то су њуфаундлендери за олујне атлантске обале. Обе расе имају исти инстинкт: спасавање људских живота.

Годину дана пошто је Вила дошла код Вејтових, полуострво Кејп Меј захватила је једна од најгорих снежних мећава које се тамо памте. Једанаести фебруар 1983. године освануо је леден и ветровит. До поднева је нападао густ снег, а снажни удари ветра носили су га и ковитлали правећи огромне сметове и остављајући за собом брисан простор голе земље.

П подне су Линда и Дик повели псе у шетњу по обали испред куће. Са Атлантика, петнаестак километара источно од равног полуострва Кејп Меја, и са отвореног Делавар Беја (залива) на западу тукао је снажан ветар тако да су једва отворили кућна врата. Мраз их је приморао да се брзо врате унутра и два старија њуфаундлендера одмах су се склупчала испред отвореног камина и задремала.

Вила, која је већ имала добрих педесет килогра-

ма, није била задовољна. Стала је испред кухињских врата и ударала их шапом дајући недвосмислен знак да жели напоље. Дик ју је пустио у башту иза куће ограђену плетеном жицом високом око метар и по. Вила је излетела у дубок снег.

Петнаест метара даље, у задњој башти Андерсонових, играле су се Андреа, Хелена и Дајана до очију умотане у крзнене јакне. Девојчице су се грудвале и правиле тунеле кроз сметове. У суседној башти назирале су пса али због вејавице нису могле да разазнају који је.

Хелена и Дајана су се убрзо вратиле у кућу, а напољу је остала само једанаестогодишња Андреа. Који минут касније и она је хтела унутра али ју је, чим се усправила, снажан ковитлац подухватио с леђа и понео је као перце. Пала је главачке на ивицу бедема, дванаест метара од баште, и одатле се скотрљала право у дубок смет код саме обале.

Тако се изненада нашла у снегу до висине груди. Ветар јој је засипао лице мешавином оштрог песка и снега. Покушала је да се искобеља, али није могла ни да се помери. Била је заробљена у клопци од тешког чврстог снега. Почела је да дозива помоћ.

Андрейн отац Роберт је одложио новине и погледао кроз прозор. „Мора да дува преко сто километара на сат“, рекао је и наставио да чита. Хелена се купала, Дајана је гледала телевизију, а мајка је у приземљу спремала вечеру. Нико није чуо Андрејне крике.

Андреу је обузимала све већа паника. Што је грчевитије покушавала да се извуче из клопке, то је дубље тонула. Викала је све док није промукла. Одговарала јој је само ужасна хука ветра.

У башти иза куће Вила је нагло стала и начуљила уши у правцу обале. Онда је, први пут у животу, прескочила високу жичану оgradu и појурила према обали. Одмах је нашла девојчицу, бацила се у снег из којег је вирила Андрејна главица и почела да лиже њено слеђено лице. Затим је, борећи се да и сама не потоне, почела да кружи око Андреје утабавајући снег својим великим шапама. Кружила је и кружила све док јој се није учинило да је завршила тај део посла. Онда се зауставила и погледала девојчицу.

Порука је била јасна. Андреа је чврсто загрлила пса око врата и он ју је, сантиметар по сантиметар, извлачио из рупе све док је није ослободио и одвучао на тло где је могла да стане на своје ноге.

Грчевито се држећи за Вилин врат обема рукама Андреа је пузала док јој је Вила снажним грудима и шапама крчила пут преко бедема. Кад год би ветар отргао девојчицу, Вила се заустављала и враћала по њу. Најзад су стигли до Андрејне куће. Растојање од свега дванаест метара прешли су за читавих петнаест минута!

Андрејна мајка је чула гребање по вратима. Када их је отворила, угледала је ћерку бледу, уздрхталу и смрзнуту која јој је јецајући рекла: „Мама, Вила ми је спасла живот!“

А Вила се у том тренутку већ налазила испред своје куће и гребала је шапама по вратима. „Ко ли је то по оваквом невремену?“ рекла је Линда Вејт и пошла да отвори. Запањила се кад је угледала Вилу, задихану и исплаженог језика.

Вила је ушла у дневну собу и испружила се крај камина. У том тренутку зазвонио је телефон. Андрејна мајка Би јављала је Линди о Вилином подвигу. Те вечери Вила је добила најсочнију и највећу шницлу која се нашла у кући.

Двадесет деветог фебруара 1984. Вила је, у друштву Вејтових и Андерсонових, путовала државном лимузином из Њу Џерсија у Вашингтон. На церемонији у резиденцији потпредседника САД Џорџа Буша Вила је свечано проглашена за „Најхрабријег америчког пса 1983“. Око врата су јој, на црвено-бело-плавој траци америчке заставе, обесили огромну златну медаљу.

Чим је примила одликовање, Вила се мирно склупчала испред камина потпредседникове свечане сале и утонула у сан.

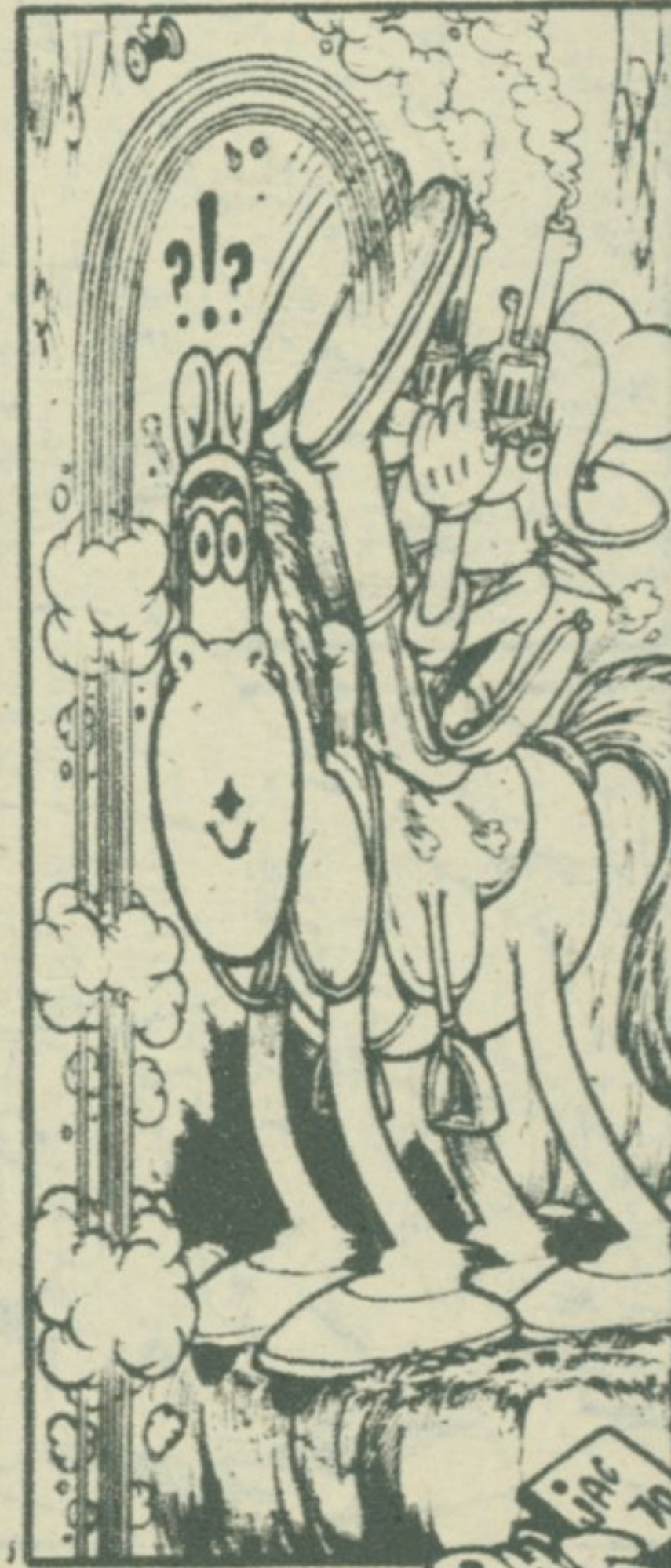
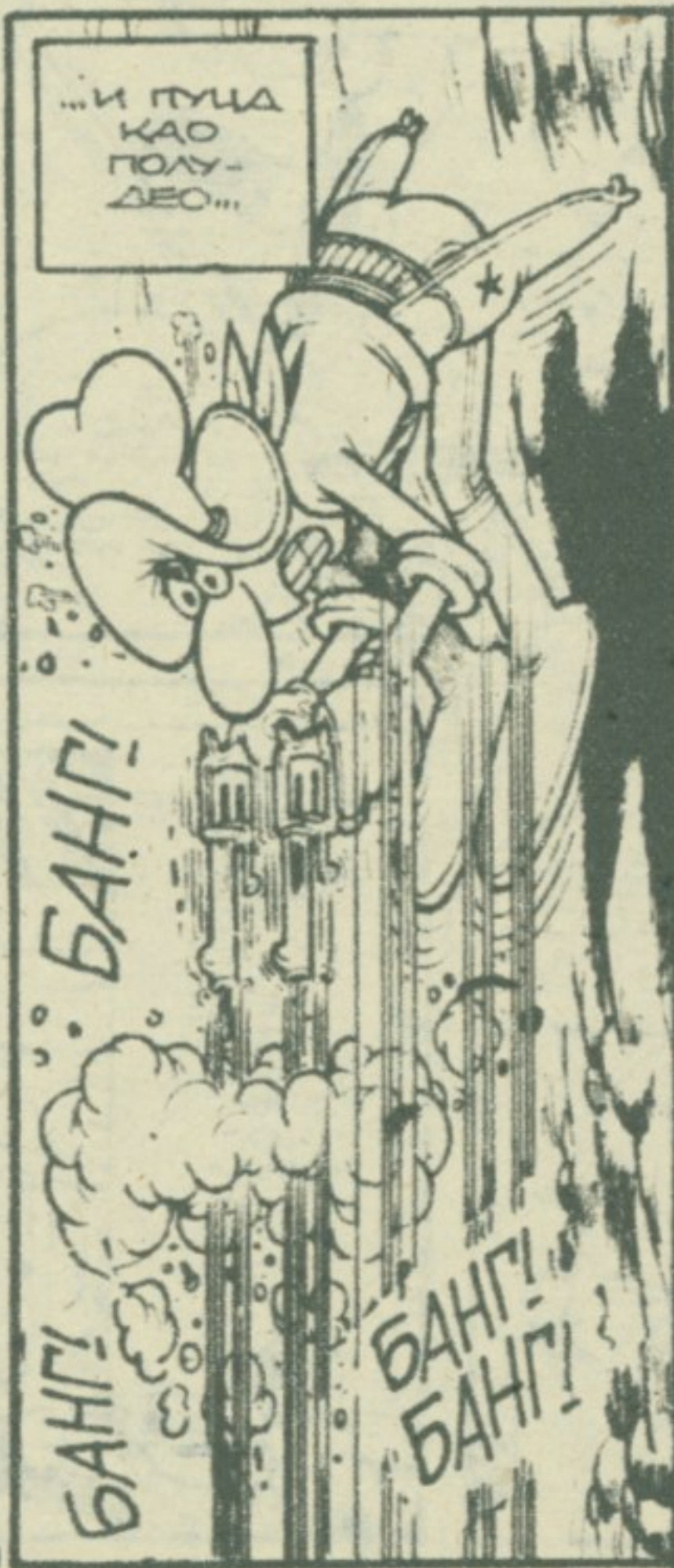
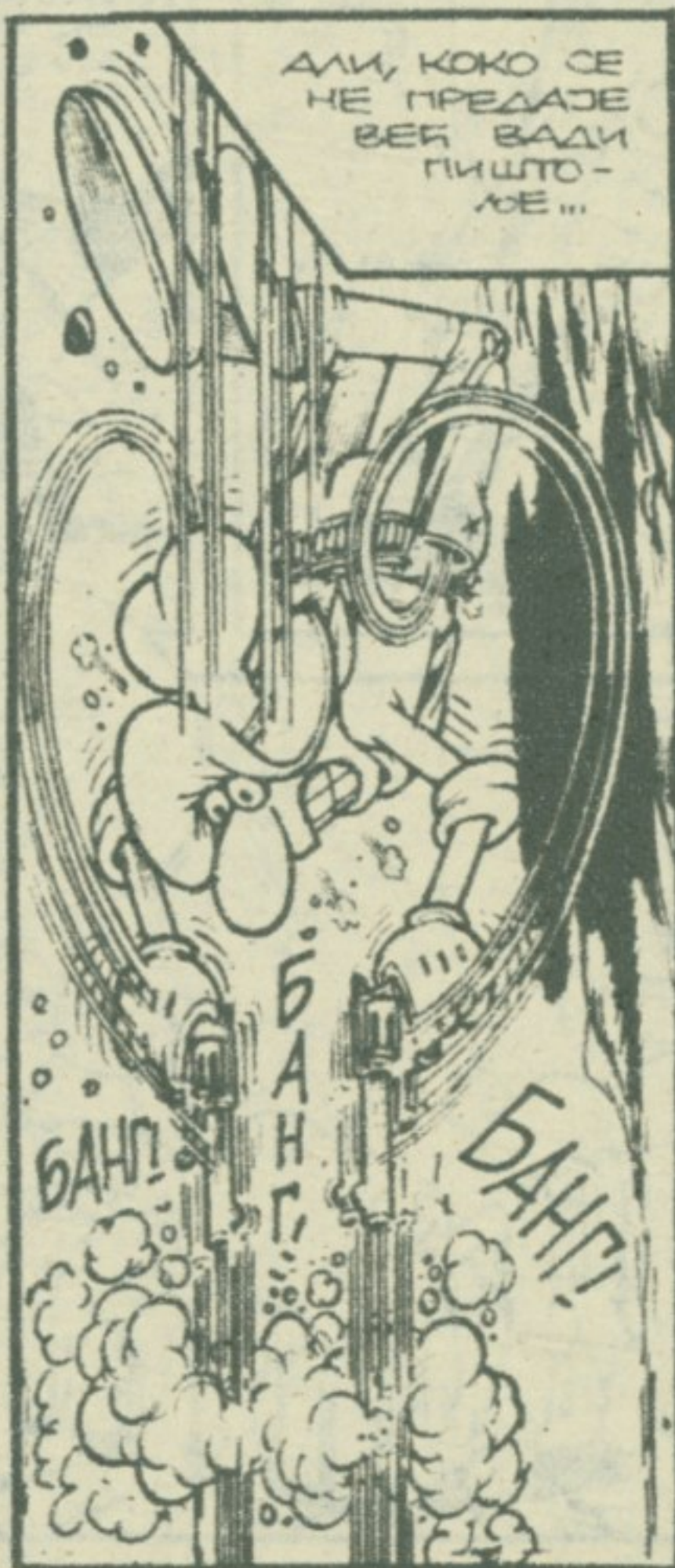
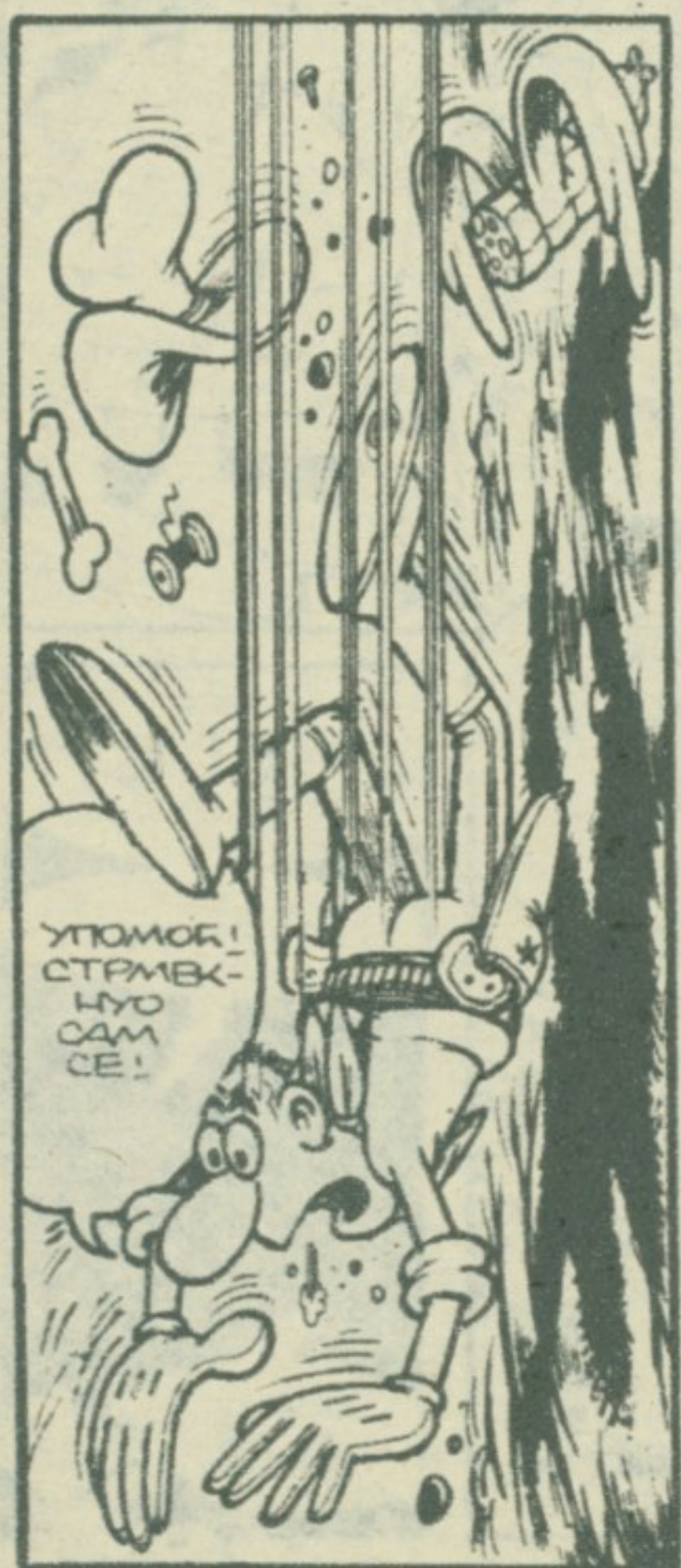
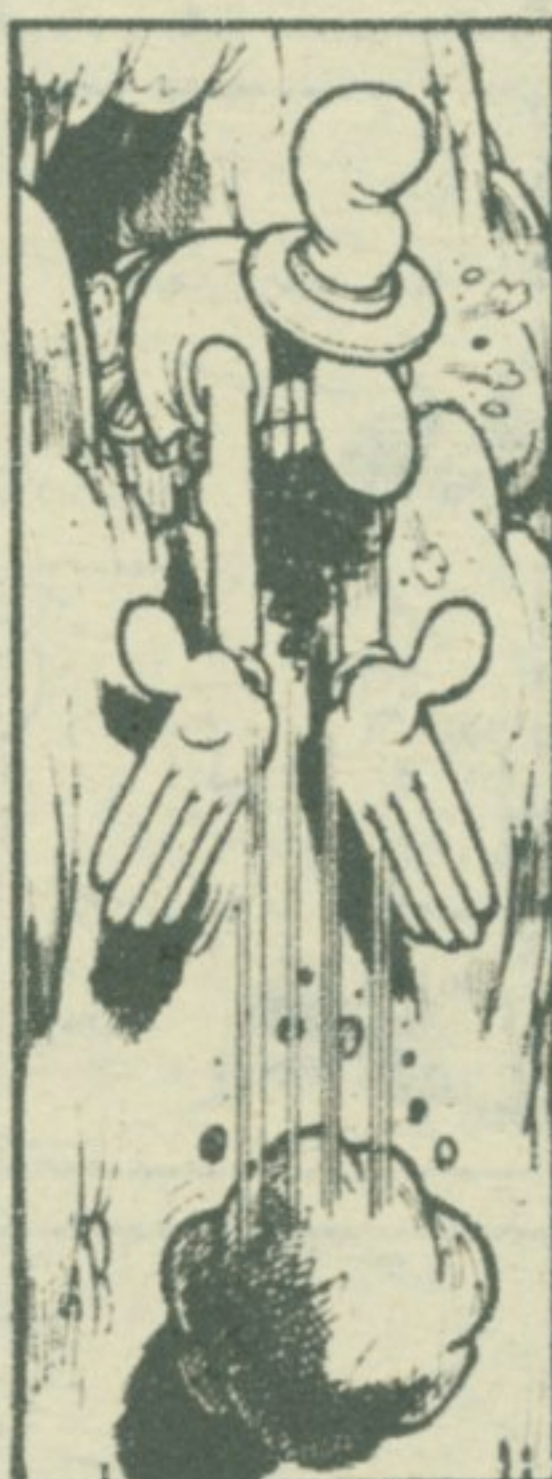
Б. Д.

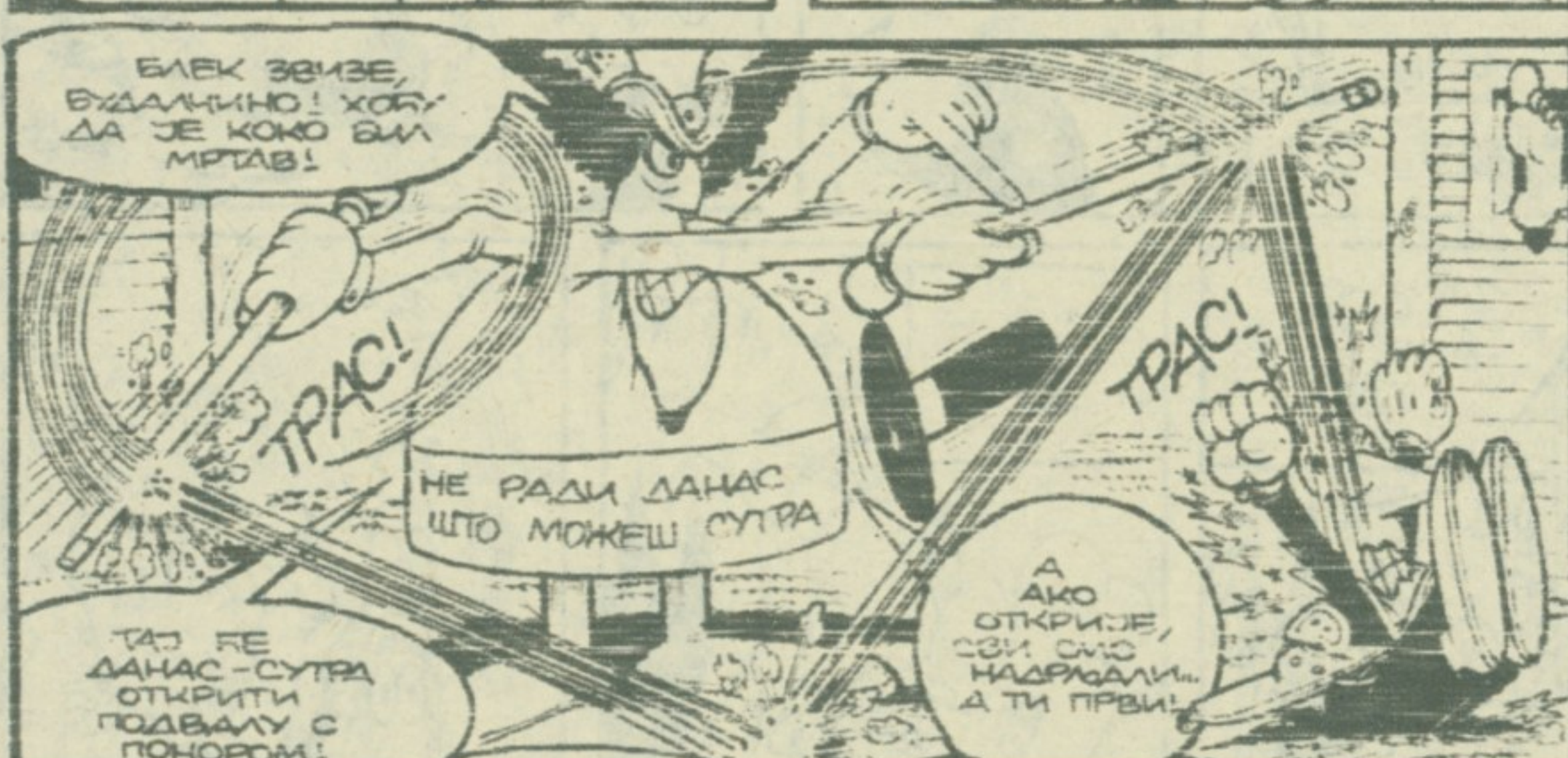
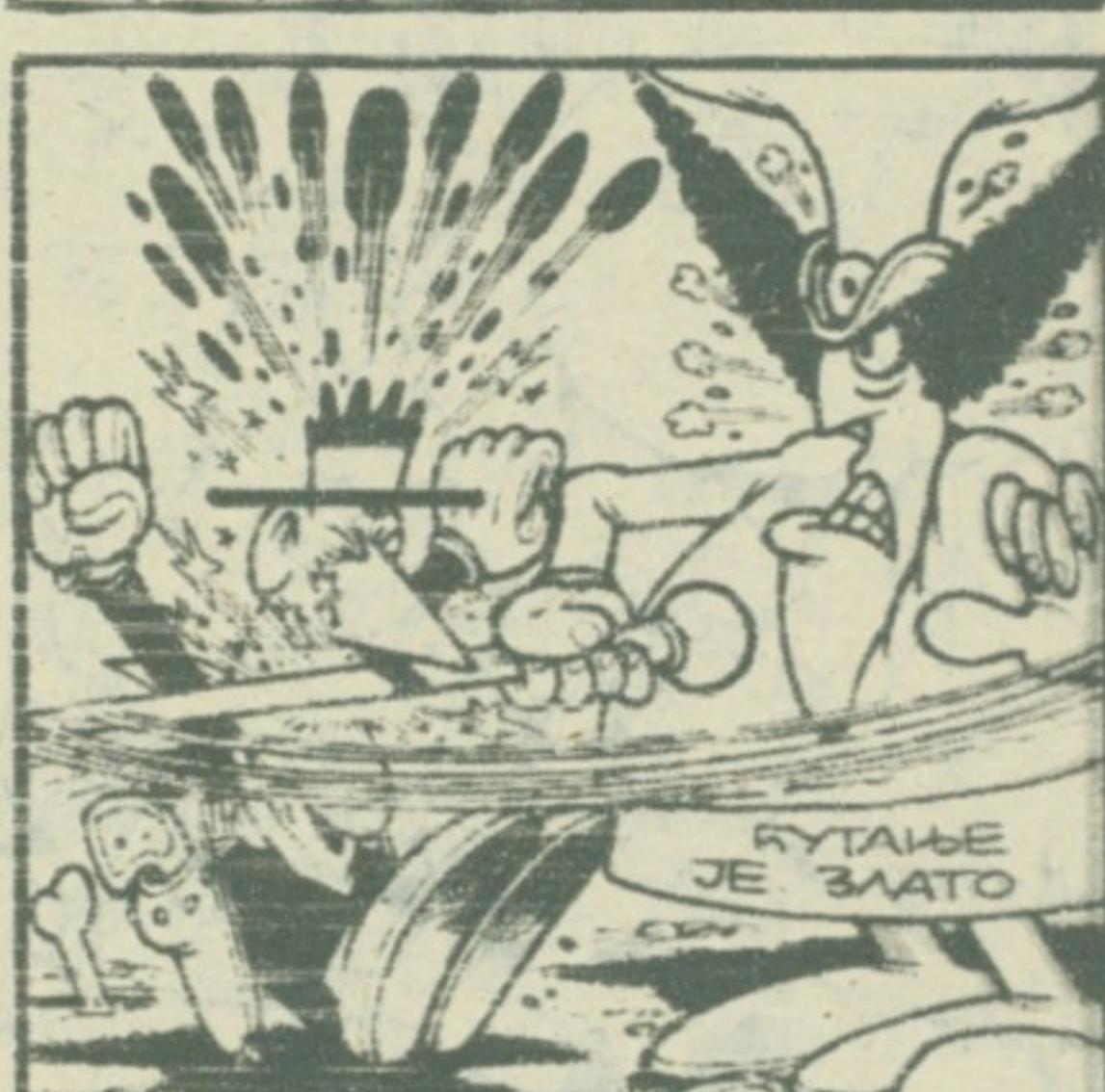
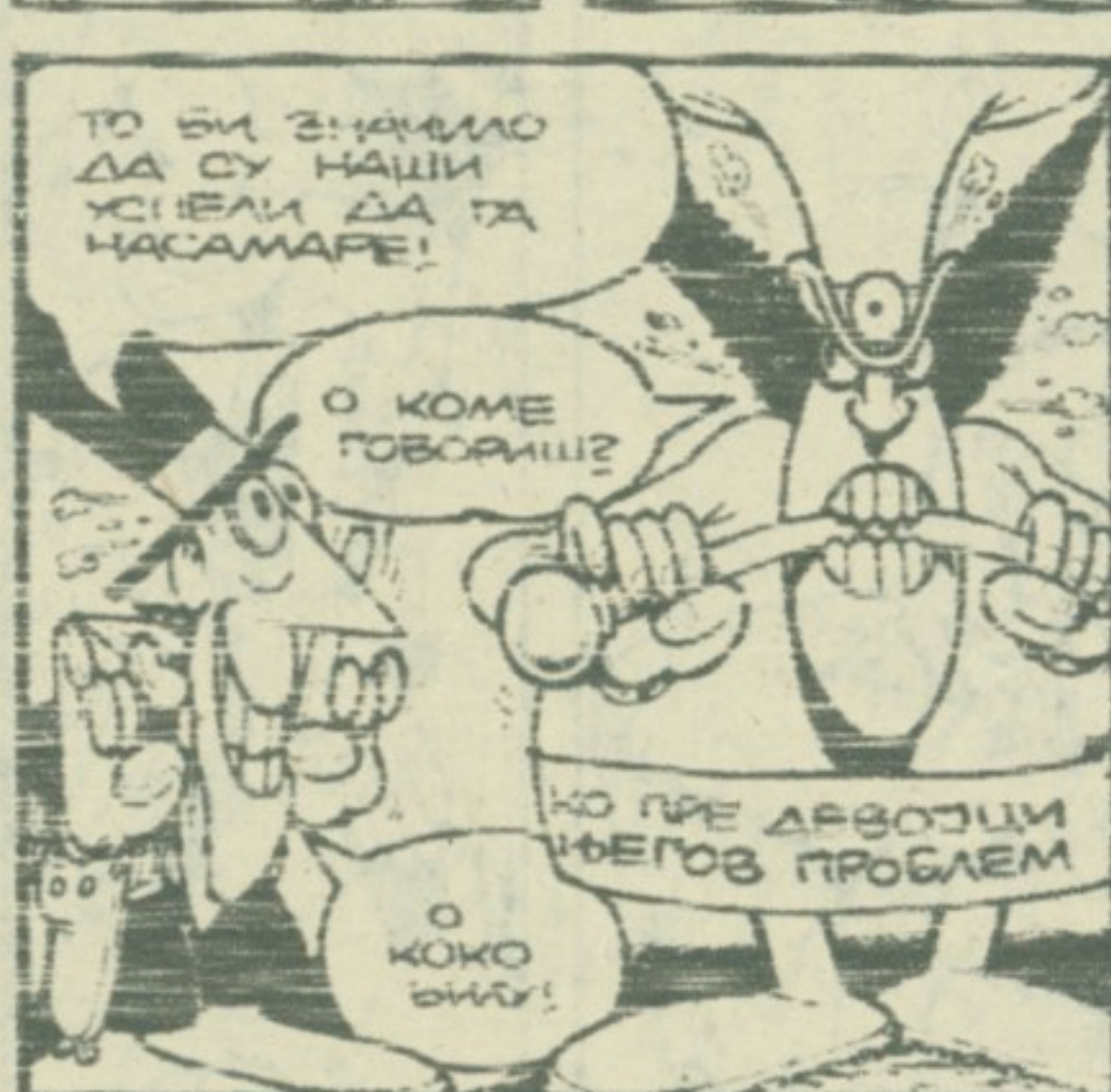
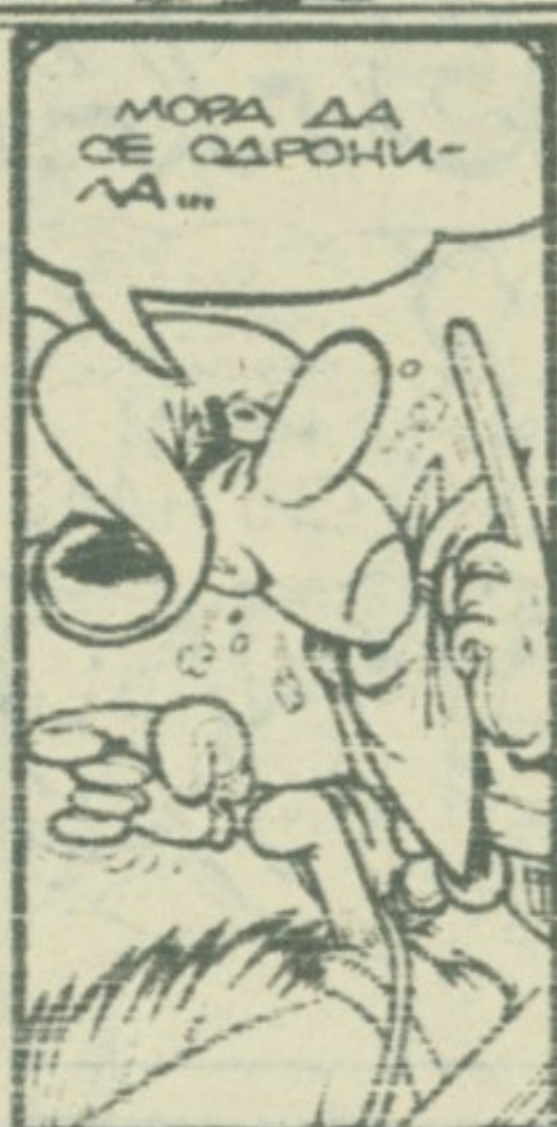
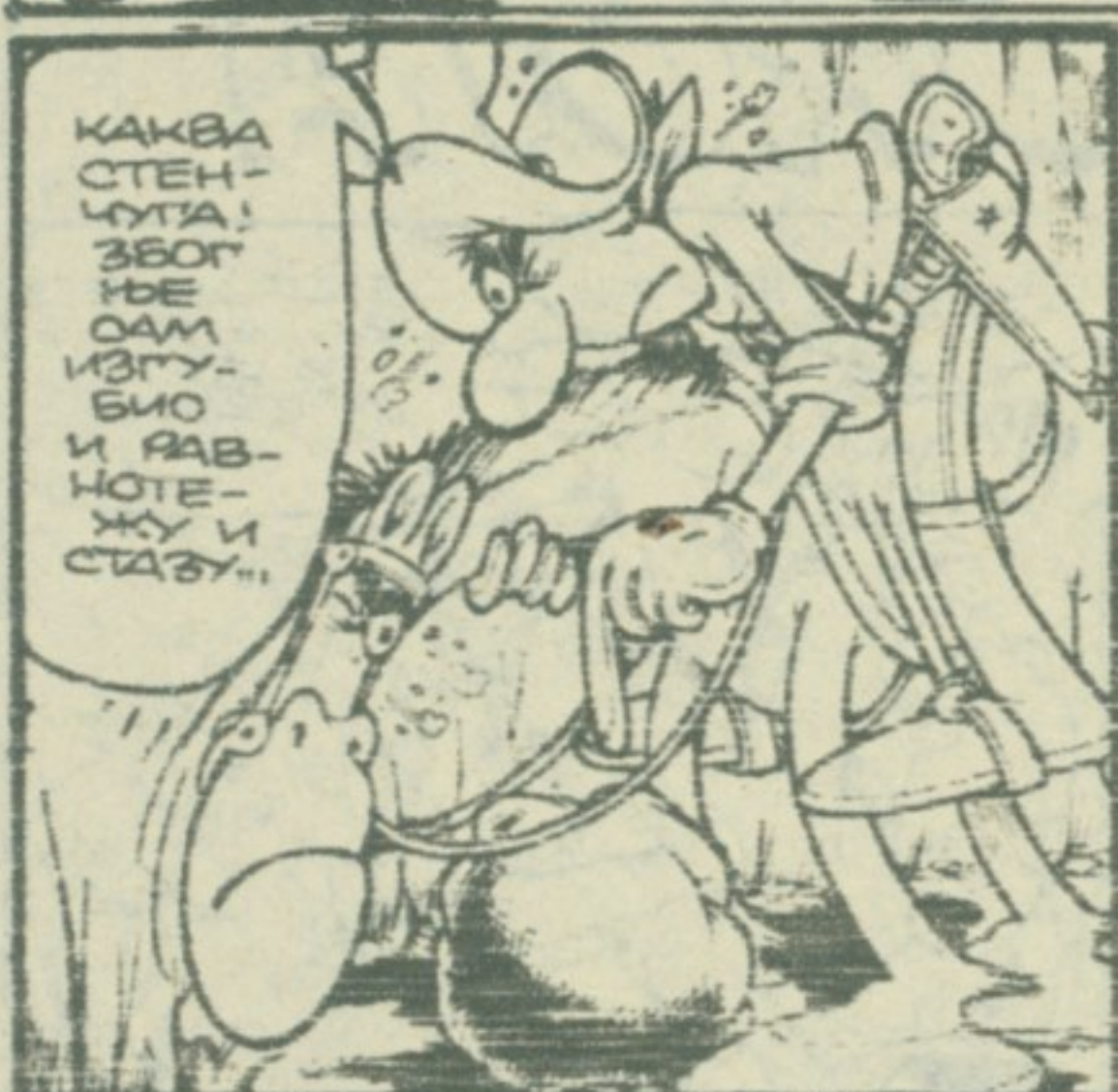
ЦРТА И ПИШЕ;
ЈАКОВИТИ
(ЈАСОВИЋИ)

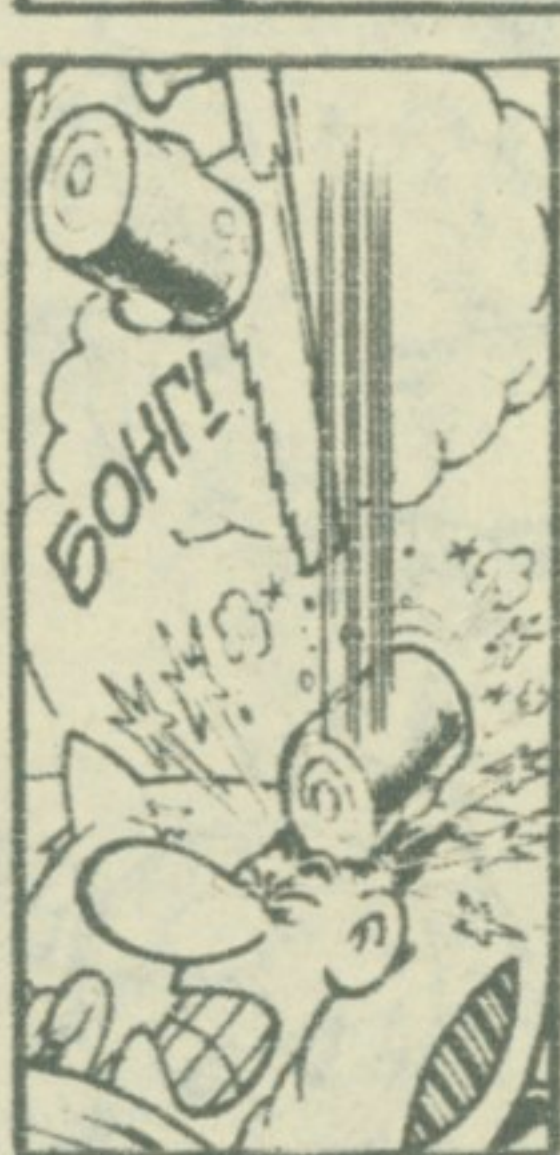
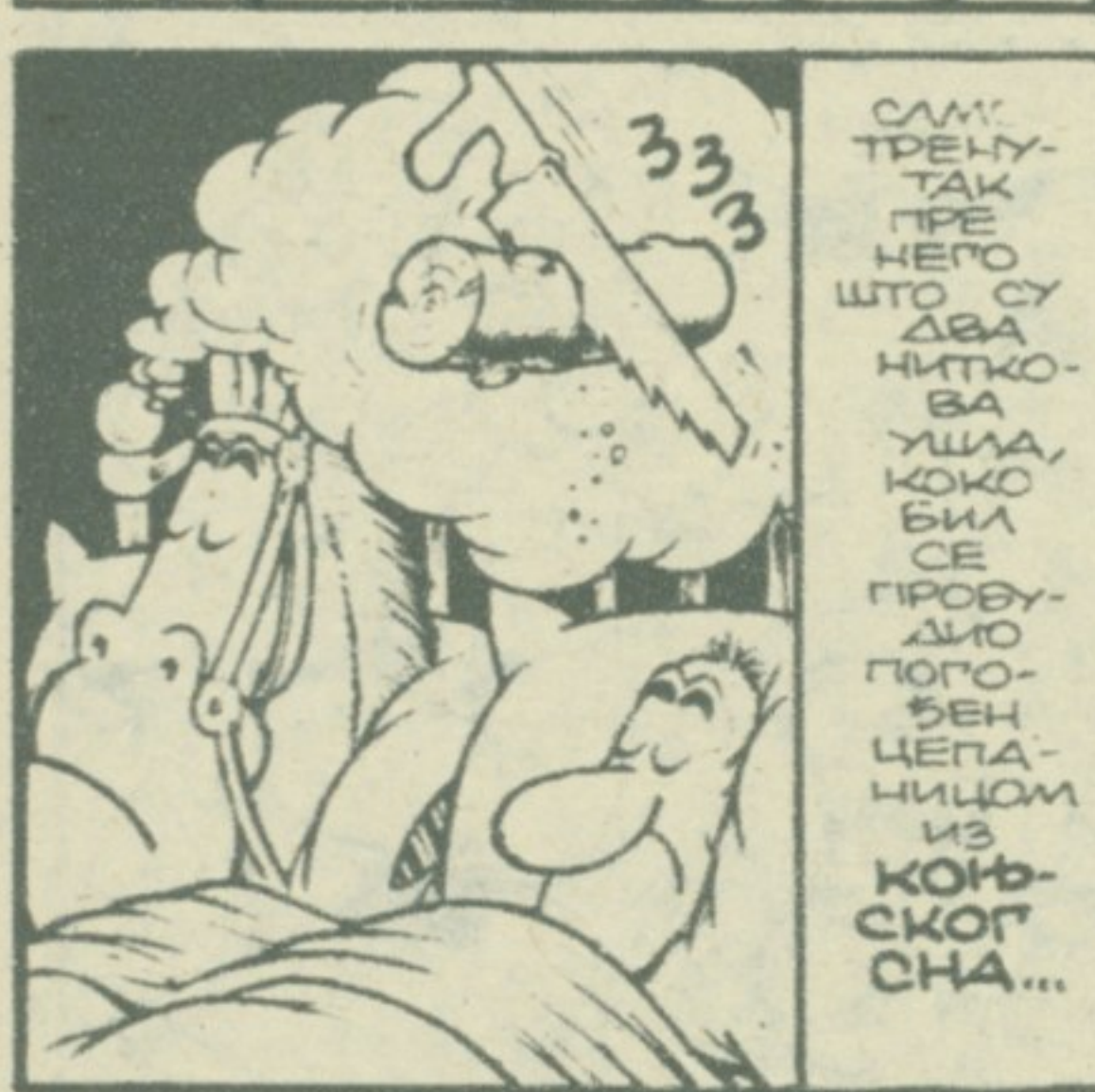
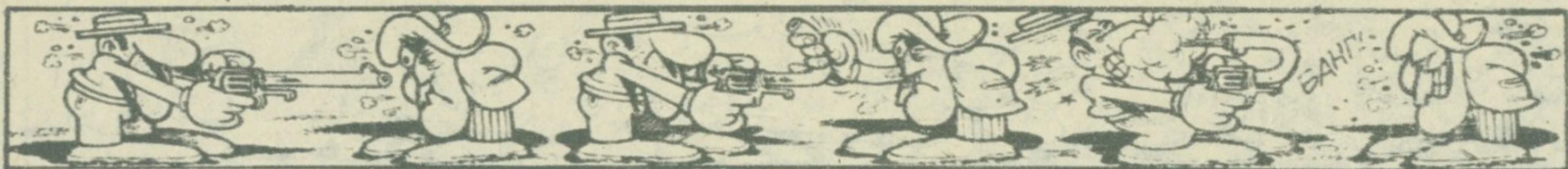
КОКО БИЛ ПРОТИВ КОБИГАЗНАОКОГА

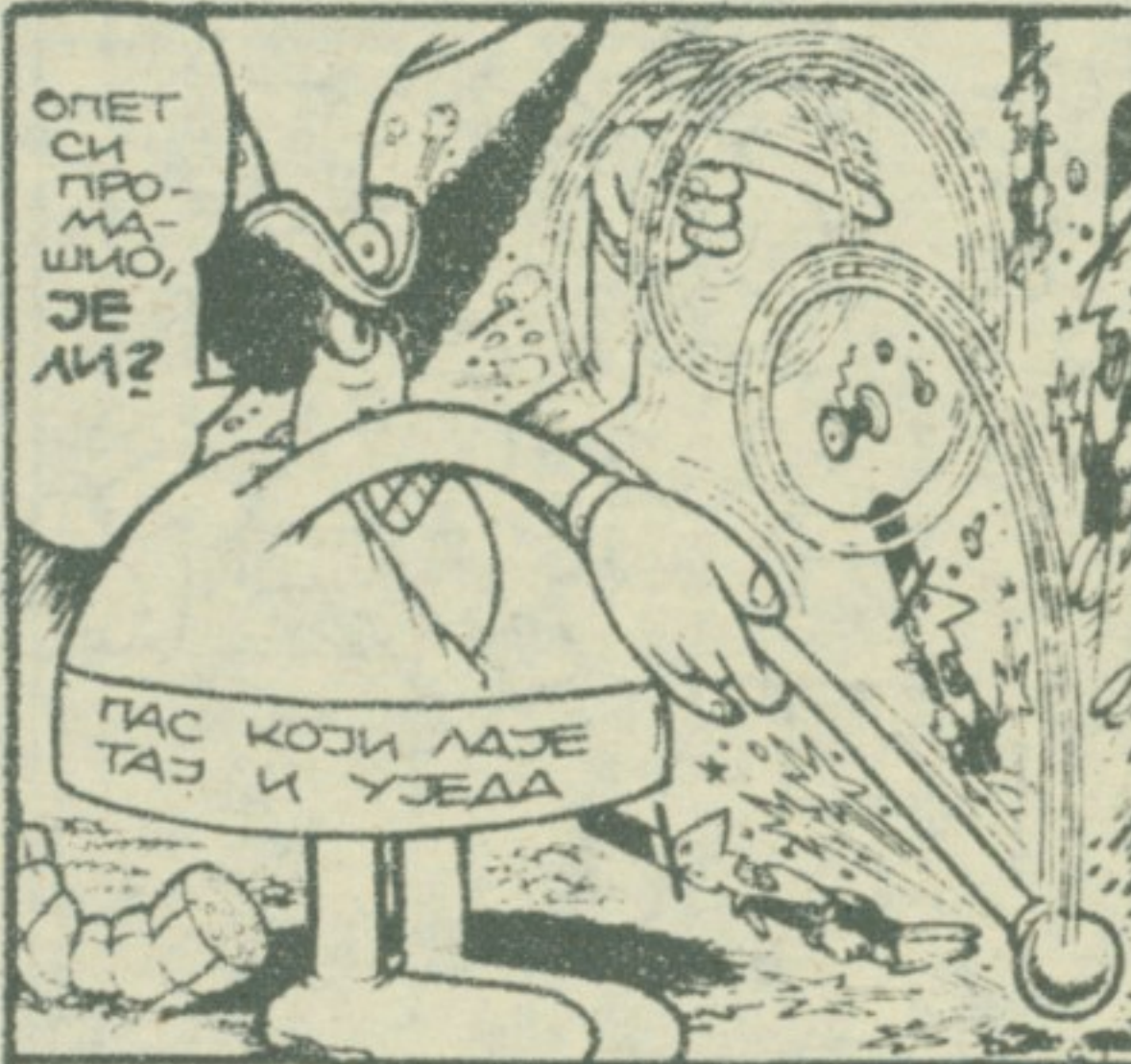
ПЛЕО

ЧЕТИРИ НИТКОВА
ОГЛОДНИКАЛИ СУ
БАНКУ У ТЕКСИ-
ФОНИЈИ. КОКО
БИЛ СЛЕДИ РАЗ-
БОЈНИКЕ КОЈИ
БРИШУ С ЛОЗОМ...

ОПЕТ СИ ПРОМАШИО, ЈЕ ЛИ?

ПАС КОЈИ ЛАЈЕ ТАЈ И УЈЕДА

ШЕФ КАНТАЛОНАЦ НЕ ДОПУШТА ПРОМАШАЈЕ, А НИ НЕГОВ ШТАП...

Е, НЕКЕМО ТАКО, ДРАГИ МОЈ БЛЕК ЗВИЗЕ! ДАНАС ЈЕ У ПЛАЊУ ПРЕПАД НА КОЦИЈУ И САД МИ ТИ РЕЦИ КАКО БЕШ ЗАВАРАТИ ОНОГ КОКАЗ!

ОВДЕ МЕ НЕКО МРЗИ! МНОГО СУ ОДУЖИЛИ ОВАЈ СТРИП!

АЛИ, НЕГУ ОТИДИ И БОРИГУ СЕ ПРОТИВ ПРОТИВ КОБИТА-ЗНАО КОГА!

ПОС'Н БАШМЕ-БРИГА, СЕМ БАНКИ ШТА СЕ У ОВОМ ГРАДУ ЈОШ ГИДАНКА, И ОБИЧНО У КОЈЕ ВРЕМЕ?

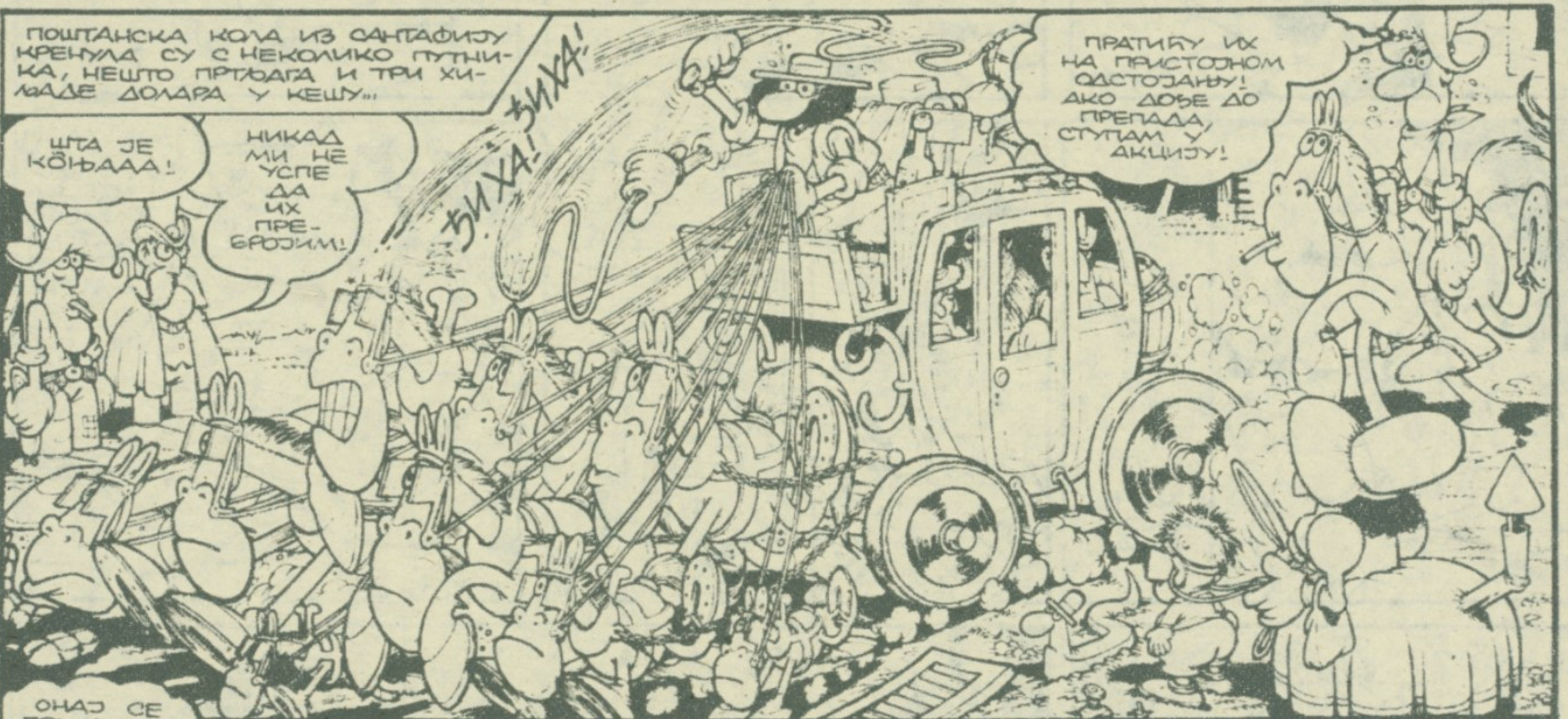
НЕ ЗАНИМАМ СЕ МНОГО ЗА ГИДАНКЕ, АЛИ МОЈ СТРИП КОЈИ ПРАВИ КОФЕРЕ, КАЖЕ ДА СЕ ЧЕСТО ДЕШАВАЈУ ГИДАНКЕ ПОШТАНСКИХ КОЛА! И ЈОШ КАЖЕ ДА СУ ГИДАНКЕ ОБИЧНО ОКО ДЕСЕТ САТИ ИЗЈУТРА!

СТО МУ ГИДАНКИ! ПА ТО ЈЕ КРОЗ САТ И ПО! А ГДЕ ЈЕ САД?

МА НЕ СТРИП, ВЕГ КОЛА!

МОЈ СТРИП? У КРЕВЕТУ, ИМА БОГИЊЕ! ДОБИО ИХ ЈЕ ДОК ЈЕ ЧИТАО БУКВАР!

НА ПОЛУ, ТРАВО КРЕГУ!

ШТА ЈЕ КОЊААА!

НИКАД МИ НЕ УСПЕДА ИХ ПРЕБРОЈИТИ!

ЗИХА! ЗИХА!

ПРАТИГУ ИХ НА ПРИСТОЈНОМ ОДОСТОЈАЊУ! АКО ДОЂЕ ДО ПРЕПАДА, СТУПАМ У АКЦИЈУ!

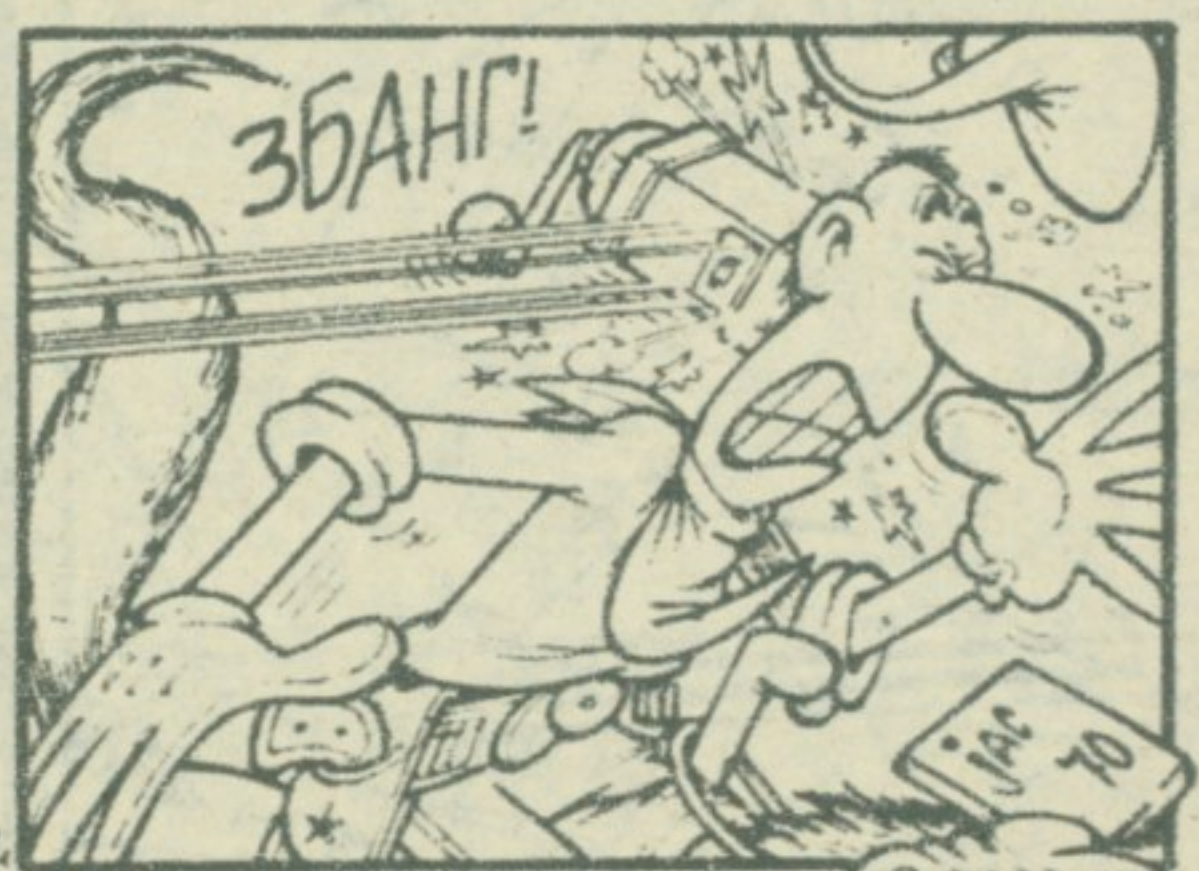

ОНАЈ СЕ ПРИШЛАМЦИО УЗ КОЦИЈУ! МОРАМ ПА ЗАДРЖАТИ ДА МОМЦИ МИРНО ОБАВЕ ПОСАО!

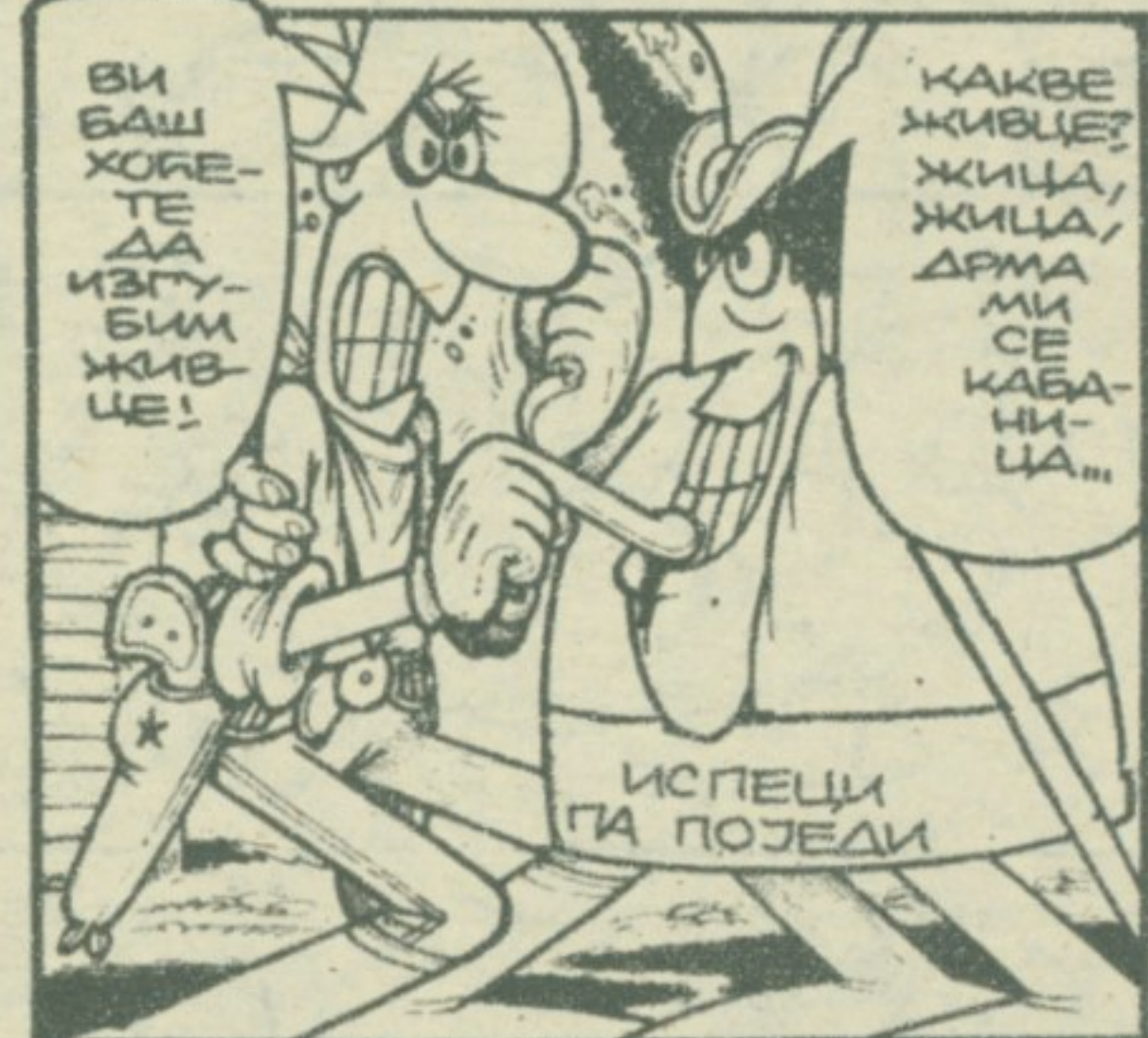
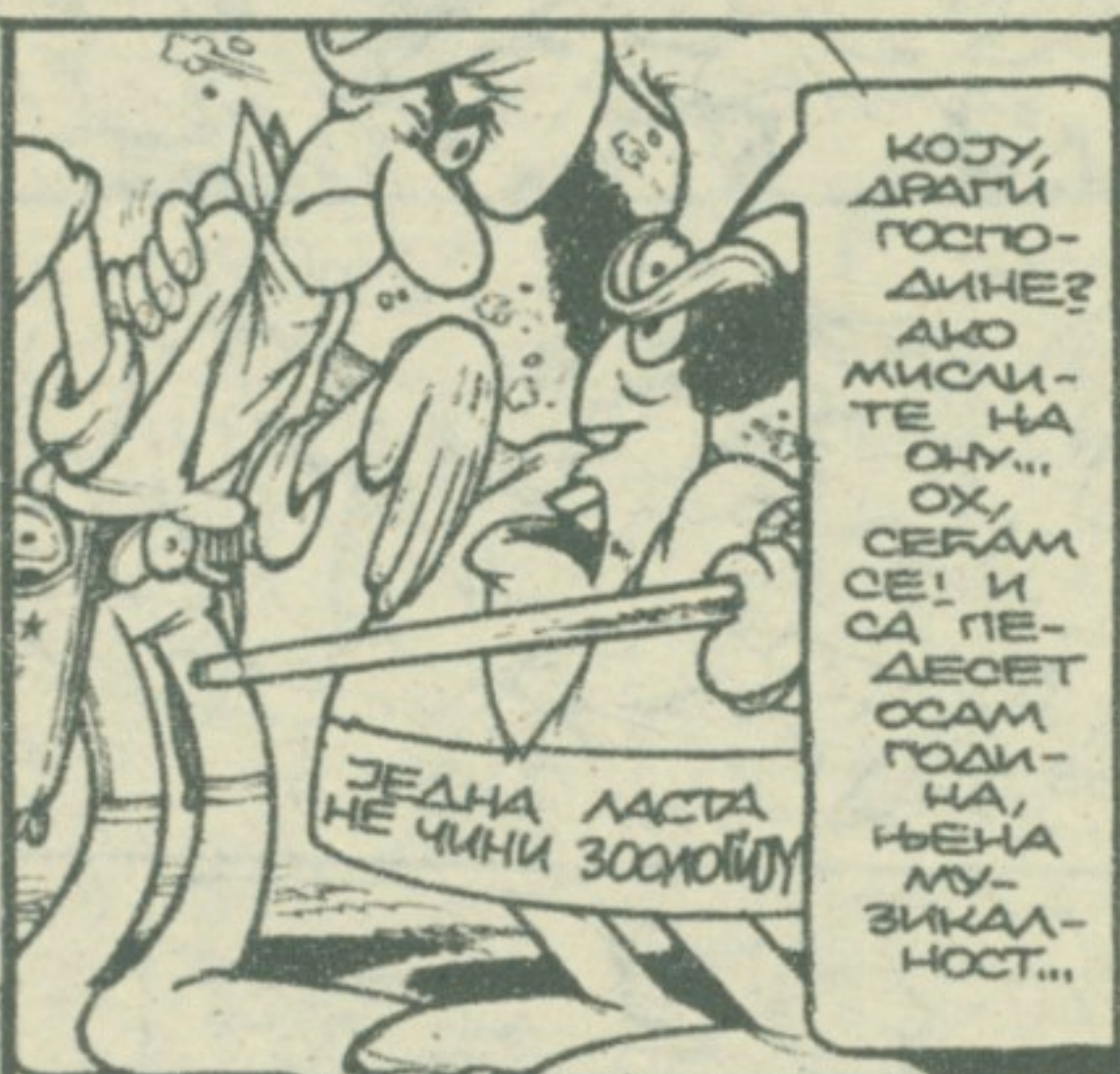
ХМ... СЕТИО САМ СЕ ШТОСА С ВОДЕНИЦОМ ЗА КАФУ! ТО УВЕК УСПЕ!

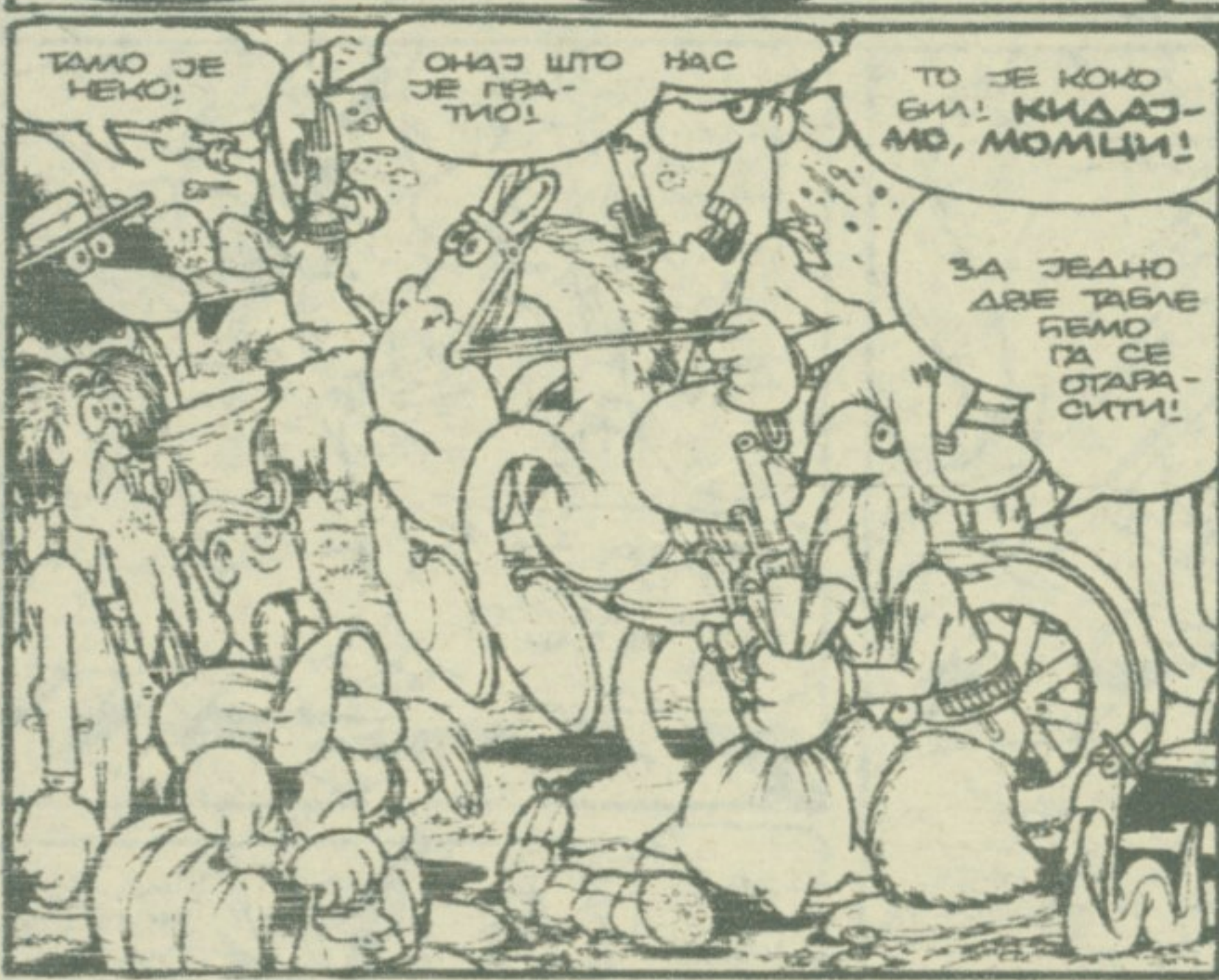

ДРЖАЈУ РАСТОЈАЊЕ... А АКО УСТРЕБА...

ЗБАНГ!

ТАМО ЈЕ НЕКО!

ОНАЈ ШТО НАС ЈЕ ПРАТАО!

ТО ЈЕ КОКО БИ! КИДАЈ-МО, МОМЦИ!

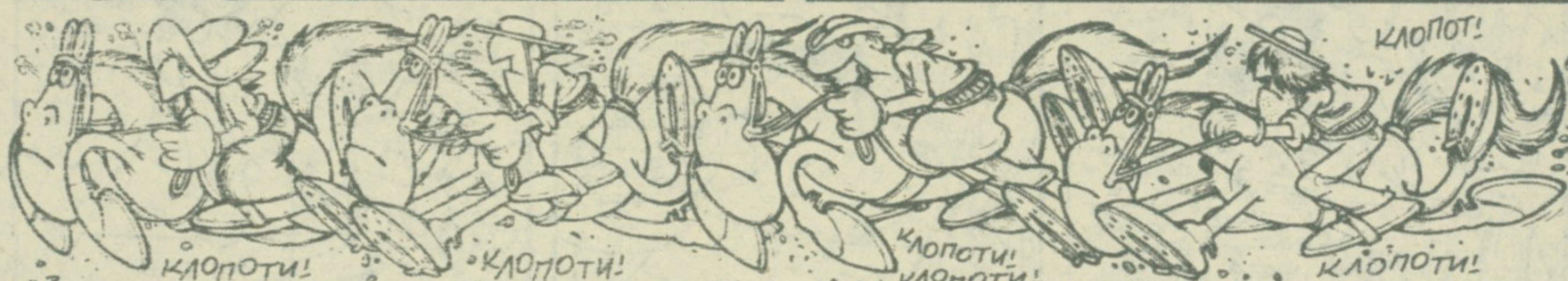
ЗА ЈЕДНО ДВЕ ТАБЛЕ БЕМО ГА СЕ ОТАРАСИТИ!

ЧЕТВОРИЦА РАЗБОЈНИКА УПУТИЛА СУ СЕ КА ОНОЈ КОЗЛОЈ СТАЗИ У СТЕНАМА...

НЕМА ЧЕГА ДА СЕ БОЈИМО! НЕ СТАЈЕМО МУ ИСПРЕД НОСА!

ТРРРА!

КЛОПОТИ!

КЛОПОТИ!

КЛОПОТИ! КЛОПОТИ!

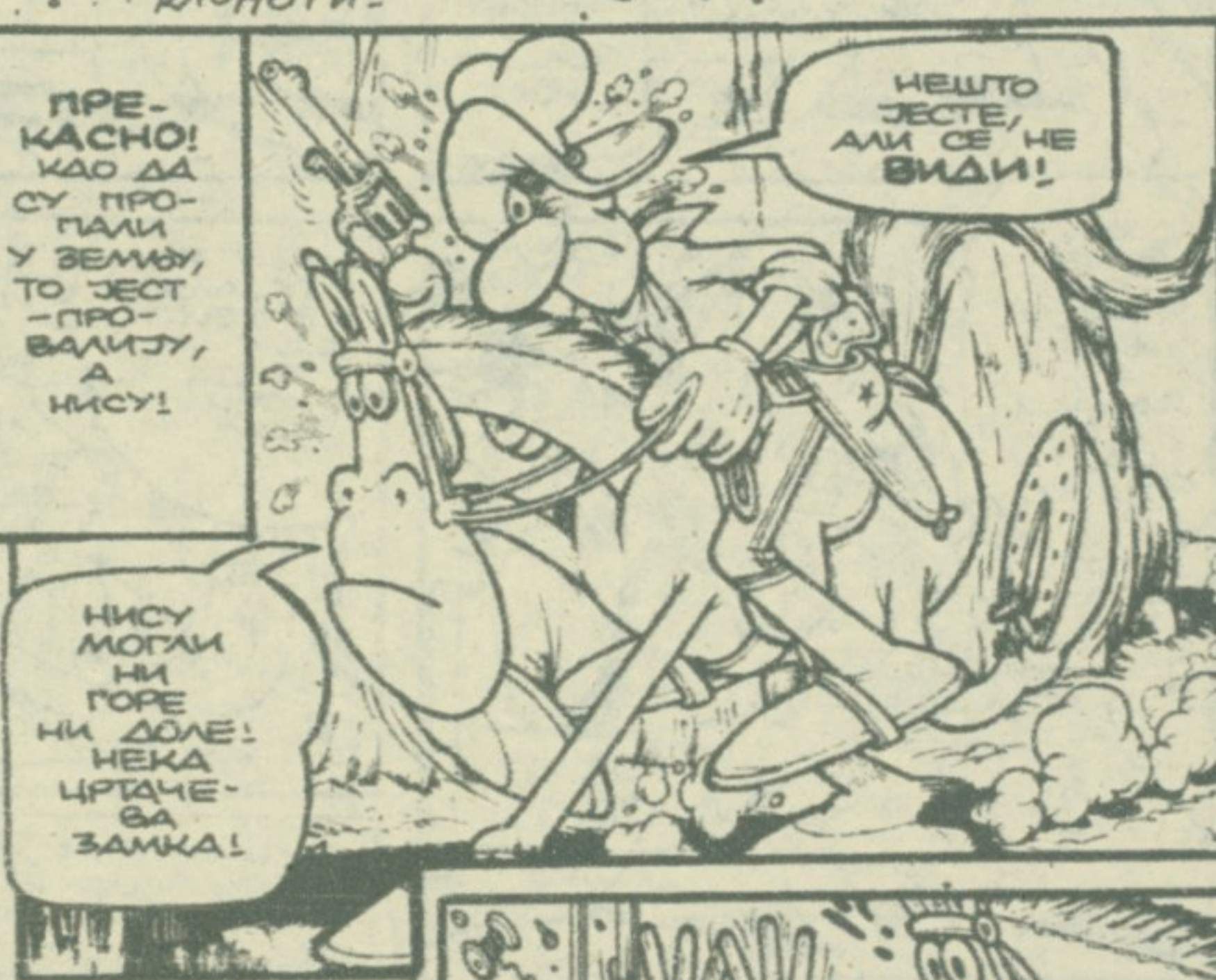
КЛОПОТИ!

РАЗБОЈНИЦИ СУ НЕСТАЛИ НА КРИВИНИ НА КРАЈУ СТАЗЕ...

СТО МУ ПУЦАЉКИ!

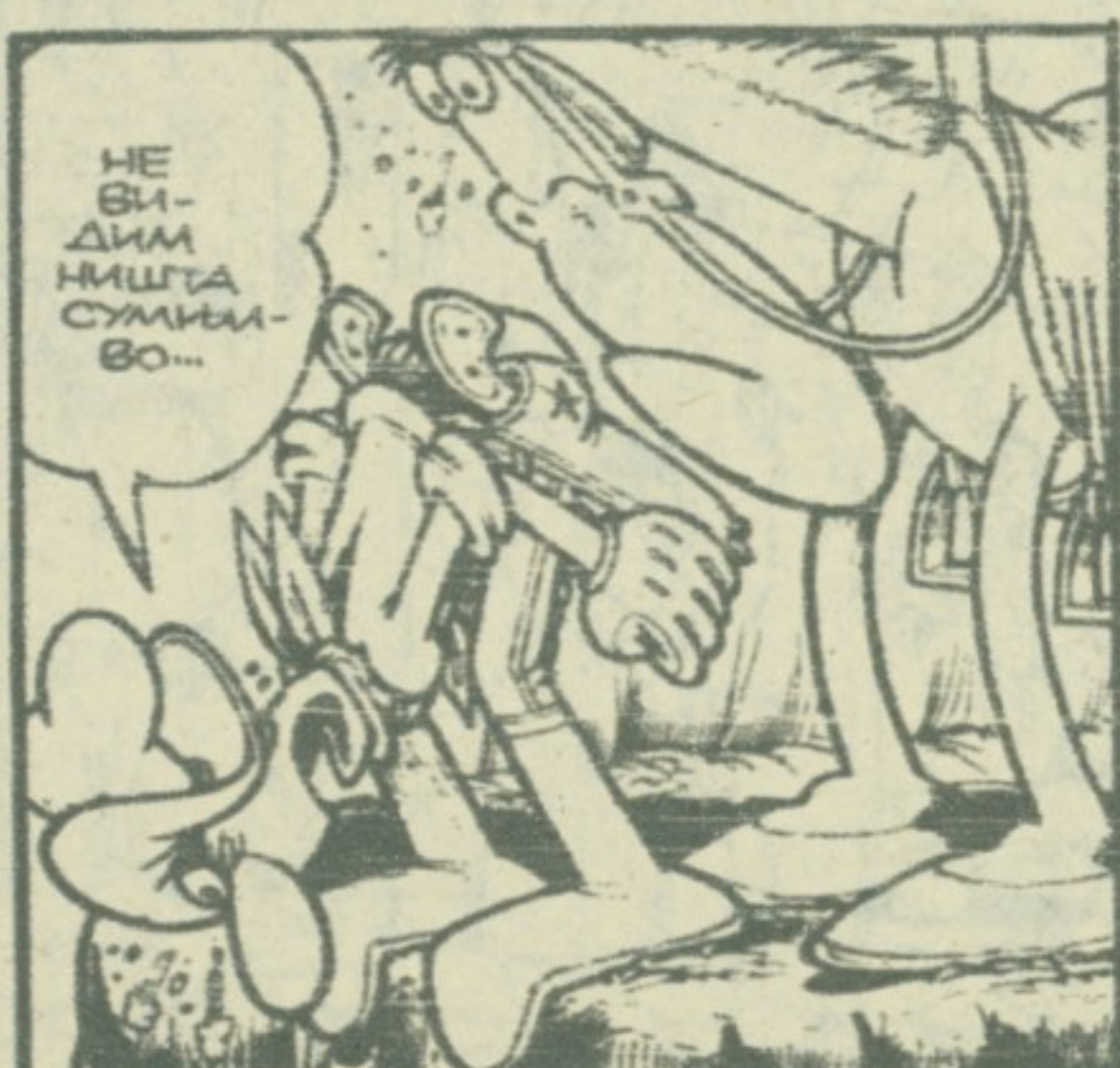
БРЖЕ, КАСКАЛО, ХОЋУ ДА ВИДИМ КАКО НЕСТАЈУ!

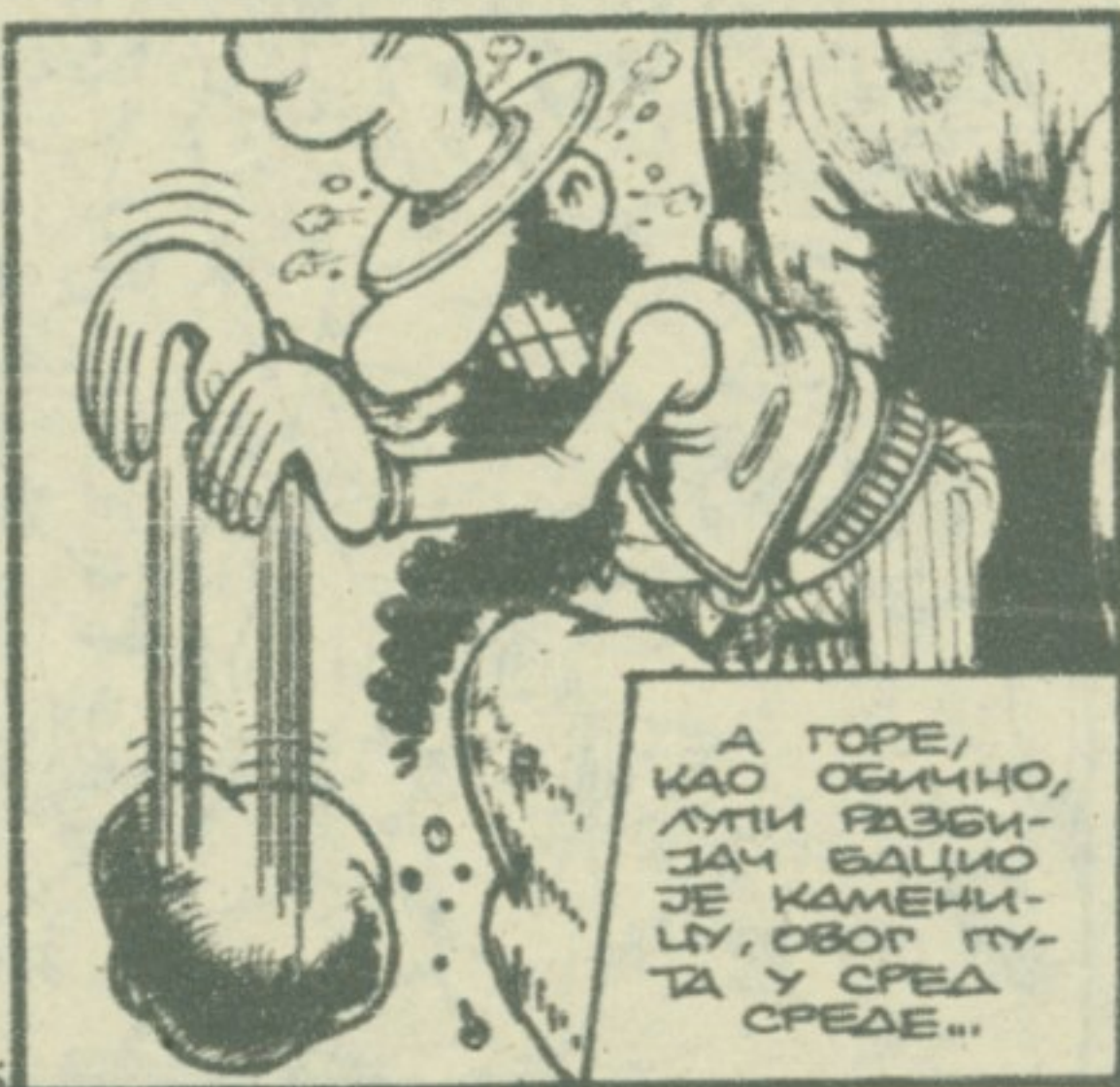
ПРЕ-КАСНО! КАО ДА СУ ПРОПАЛИ У ЗЕМЉУ, ТО ЈЕСТ -ПРО-ВАЛИЈУ, А НИСУ!

НЕШТО ЈЕСТЕ, АЛИ СЕ НЕ ВИДИ!

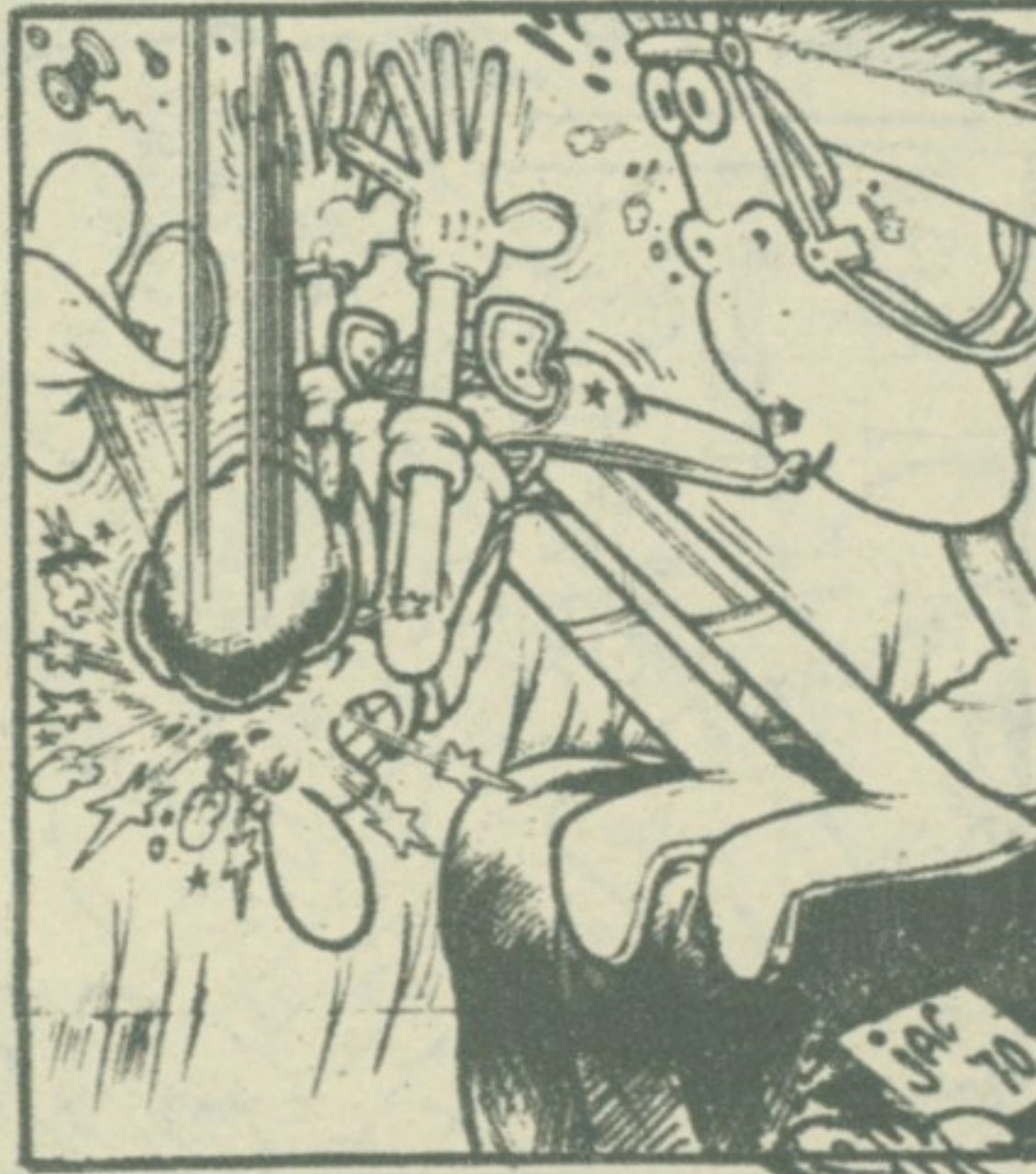
НИСУ МОГЛИ НИ ГОРЕ НИ ДОЛЕ! НЕКА ЦРТАЧЕ-ВА ЗАМКА!

НЕ ВИДИМ НИШТА СЛИЧНО...

А ГОРЕ, КАО ОБИЧНО, ЛУПТИ РАЗБОЈНИЦИ БАЦИО ЈЕ КАМЕНИЦУ, ОВОГ ПУТА У СРЕД СРЕДЕ...

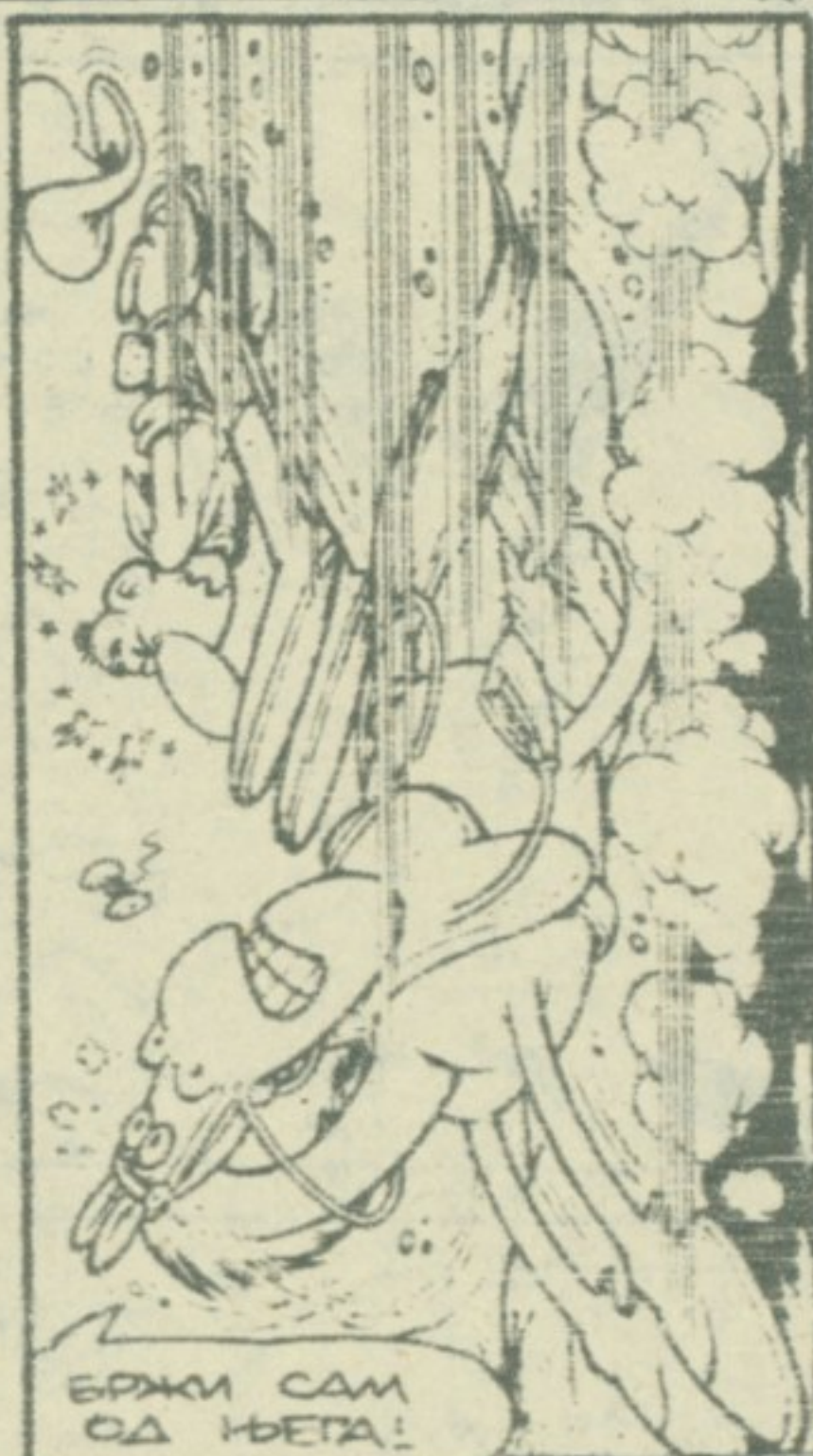
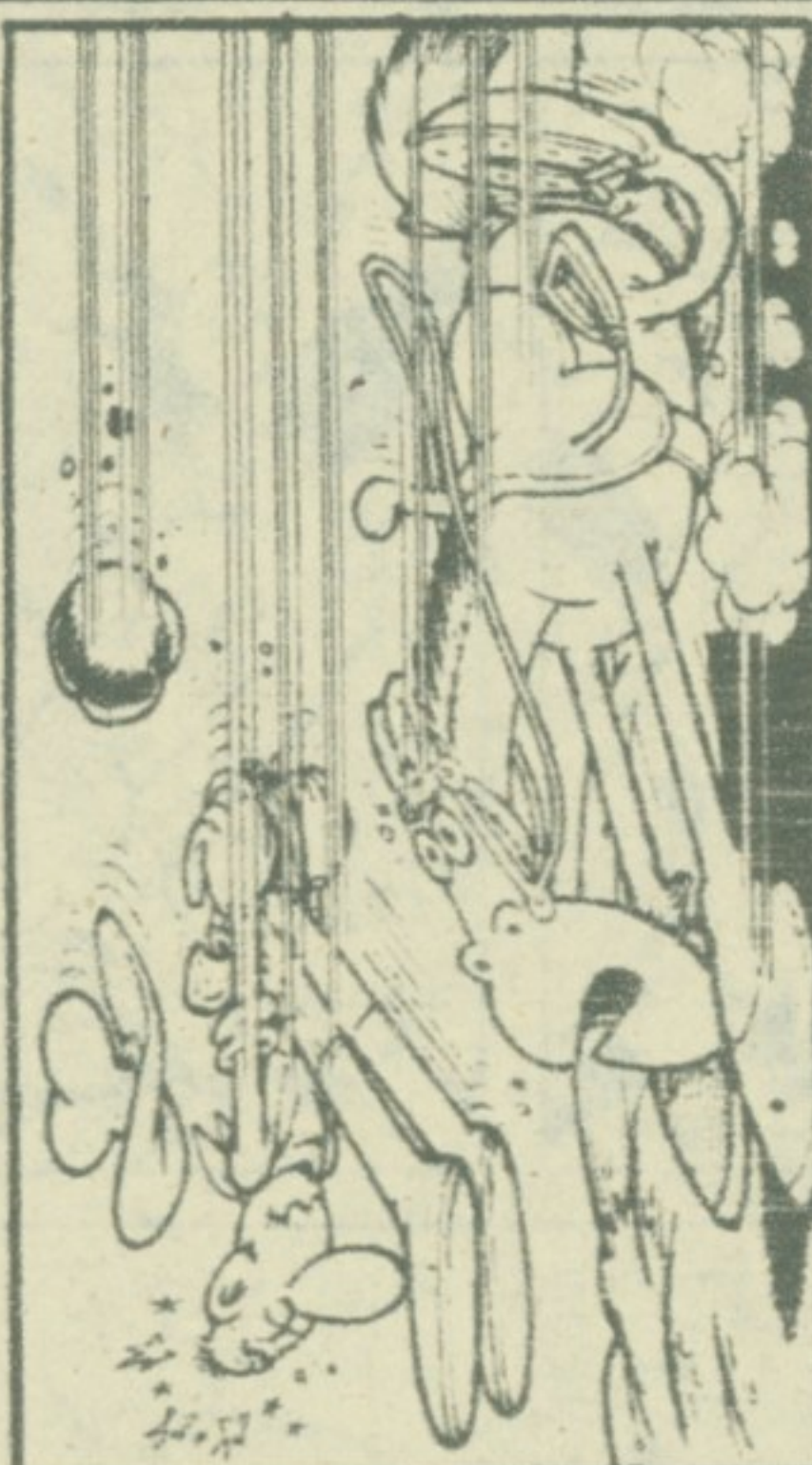

ПО-
ГОБЕН,
КОКО
СЕ
СТРАШНО
ГЛАВНО
КАО
ВРЕГА
КАМЕ-
НА.
КАСКА-
ЛО,
БЕЗ
РАЗ-
МИШ-
ЉА-
ЊА,
СЛЕ-
ДИ
ПОС-
ПО-
ДАРА...

ЊИШШ!

БРАЖИ САМ
ОД ЊЕГА!

ТРАС!

ХРАБРИ
КОЈИ
СТИГАО
ЈЕ
ДОЛЕ
ПРЕ
СВОЈ
ГАЗДЕ,
КОЈИ
ЈЕ
УМЕТАО
ПРА-
ВО
У
СЕД-
ЛО...

ХУ... ЈЕ Њ
ВЕГ ОБАЊУО?
ДАЕ СМО, КАС-
КАЛО?

А КАМЕН-
ЊЕ ЗА НА-
МА, ПА
ПРАВО У
ГЛАВУ!

ШТА?
ЛЕ-
ТЕЛИ
СМО
ОДОЗГО
КАО
ПТИ-
ЦЕ?

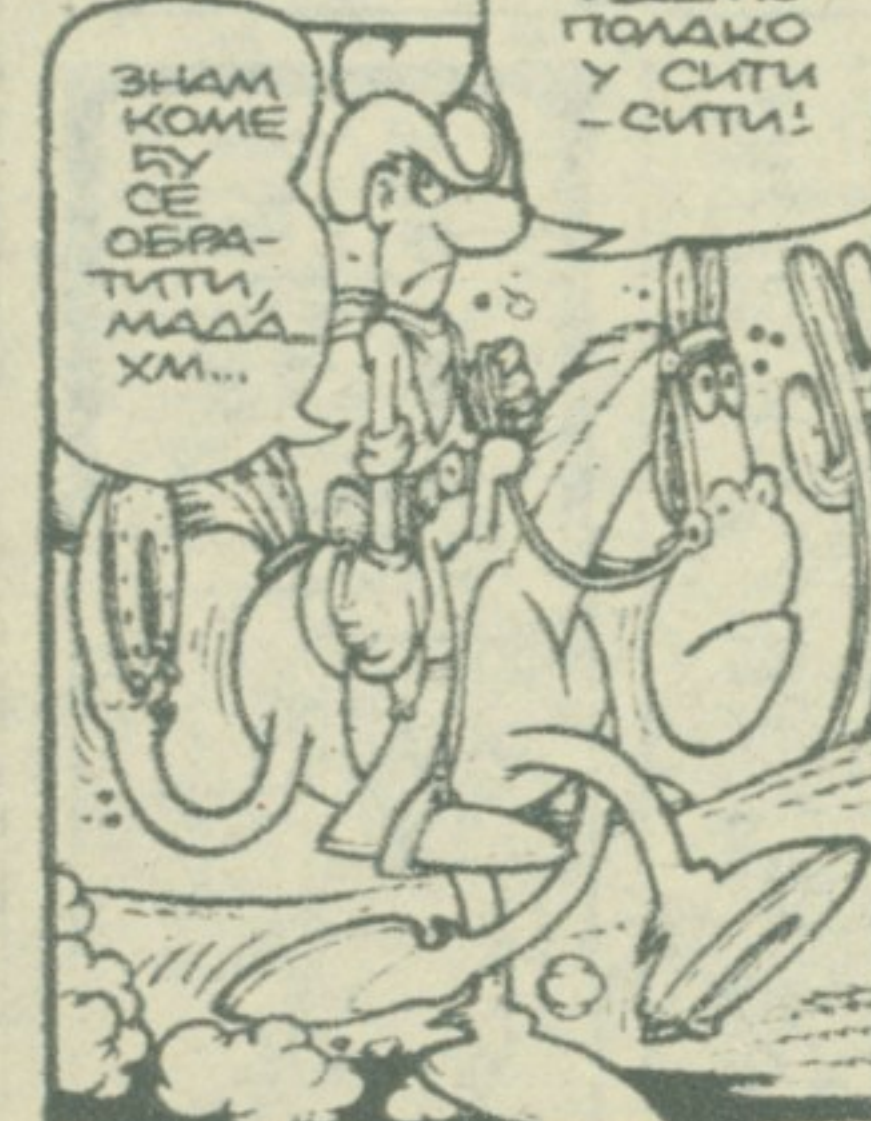
КАСКА-
ЛО,
ИДЕМО
ПОДАКО
У СИТИ-
СИТИ!

ЈА
НЕ
МИС-
ЛИМ
ДА
СЕ
КАМЕ-
НЕ
САМО
ОД-
РО-
НИ-
ЛО!

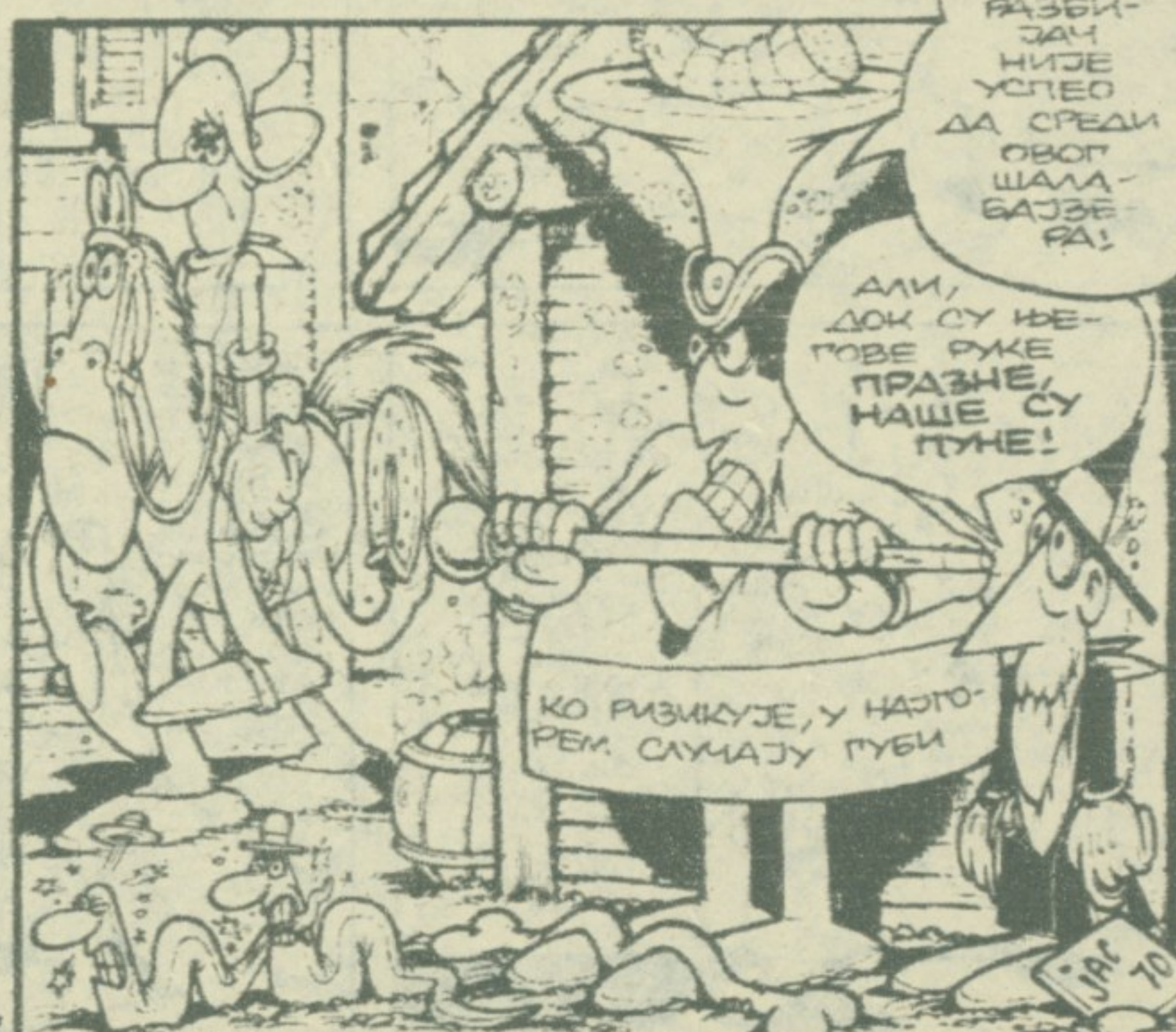
ТО
ЗНАЧИ
ДА
ОДМ
ВЕГ НА
ПОДА
ПУТА!
САД МИ
ТРЕБА
ЈЕДНА
ПО-
ВЕРЛИ-
ВА
ОСОБА!

ЗНАМ
КОМЕ
БУ
СЕ
ОБРА-
ТИТИ
МАДА
ХМ...

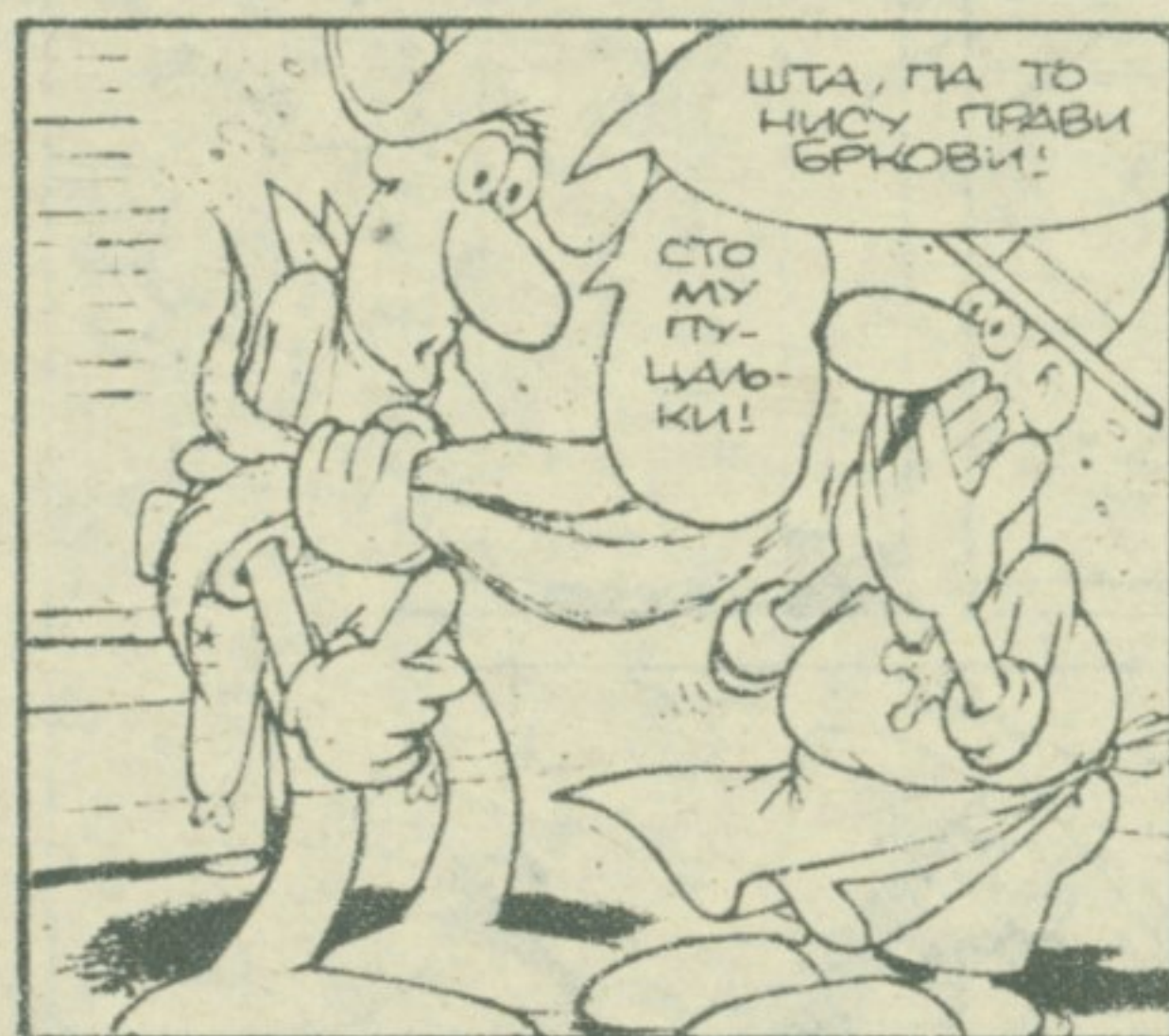
ПОМОГИ
БЕ МИ
ОНАЈ
ШЕРИО ГУД
БОКИЦА,
САМО
АКО ОПЕТ
НЕ ПРАВИ
ВЕЛИКО
СПРЕ-
МА-
ЊЕ!

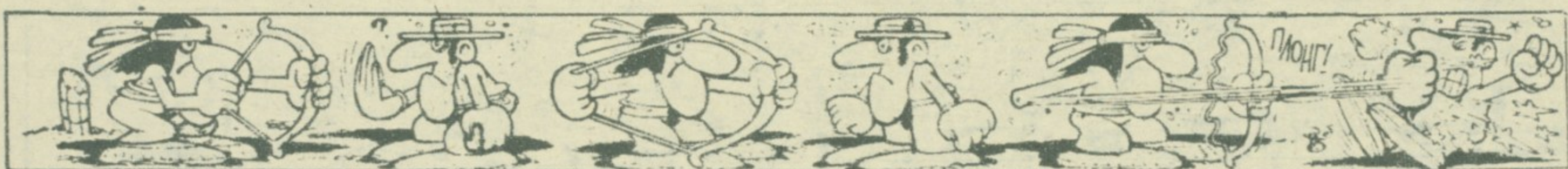

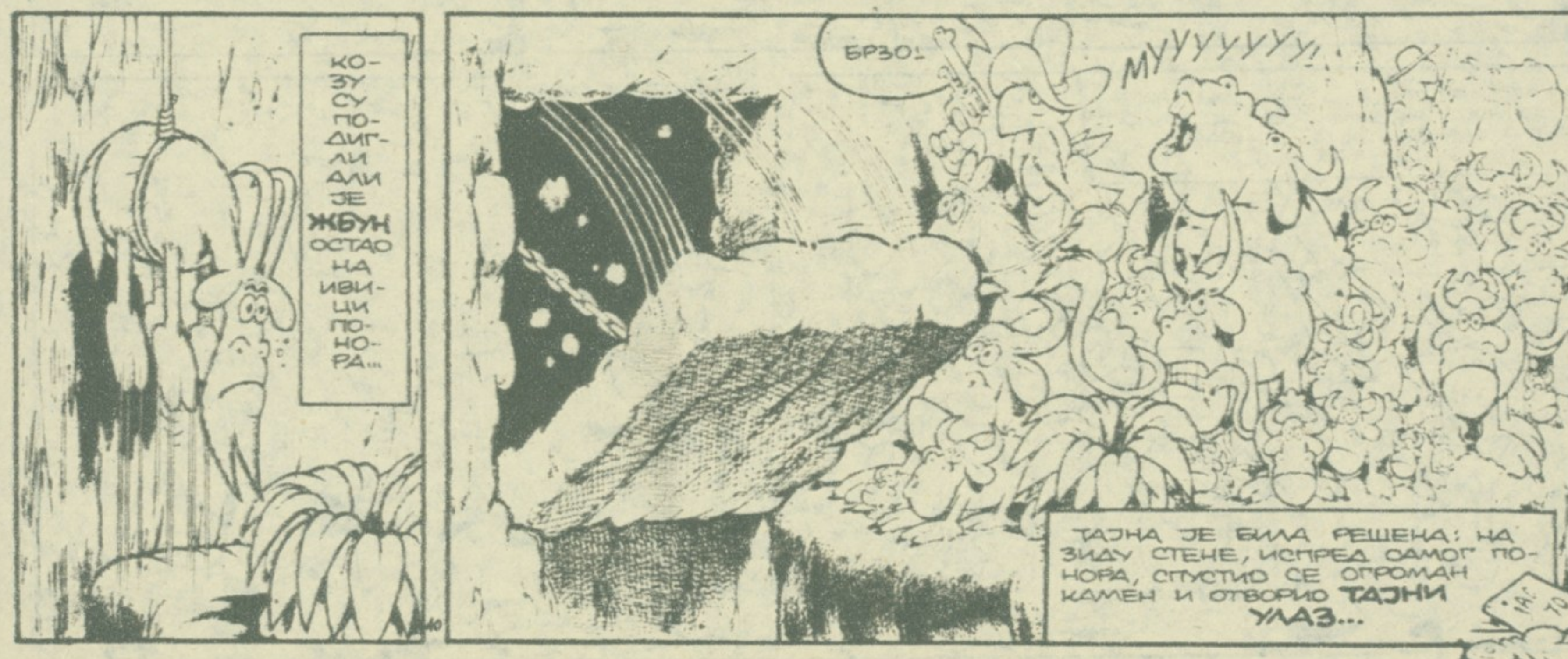
ОПЕТ
ЛУПТИ
РАЗБИ-
ЈАЧ
НИЈЕ
УСПЕО
ДА СРЕДИ
ОВОЈ
ШАЛА-
БАЈЗЕ
РА!

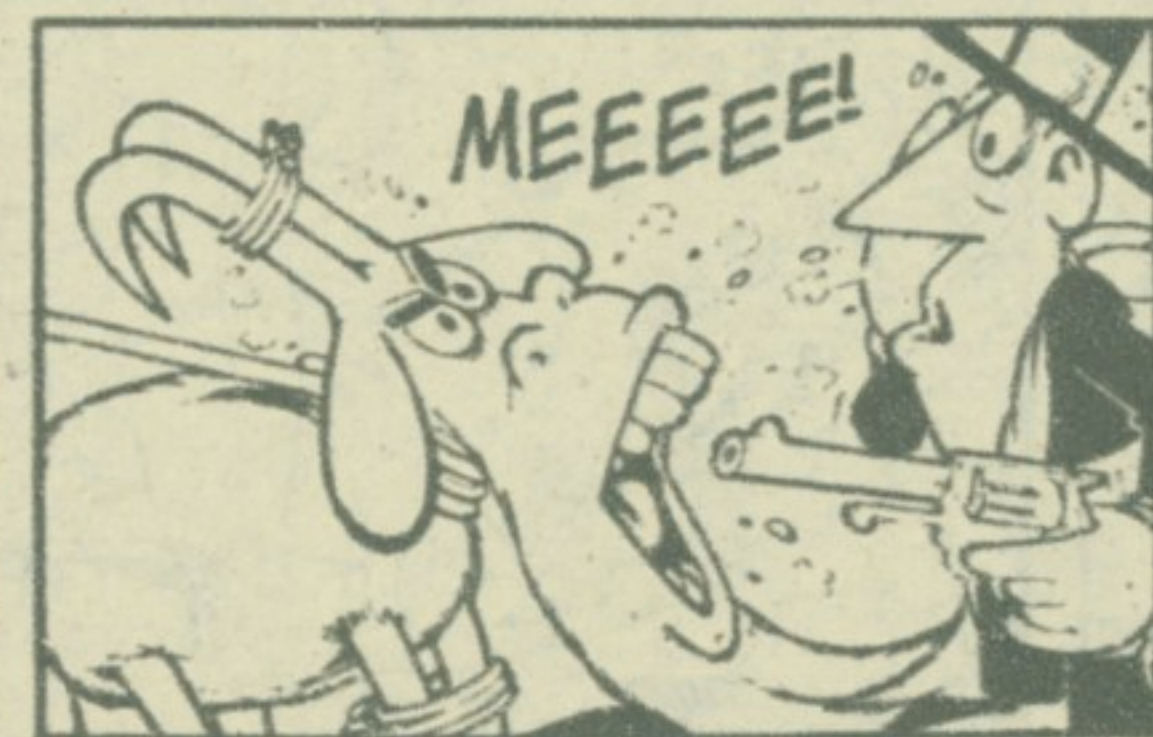
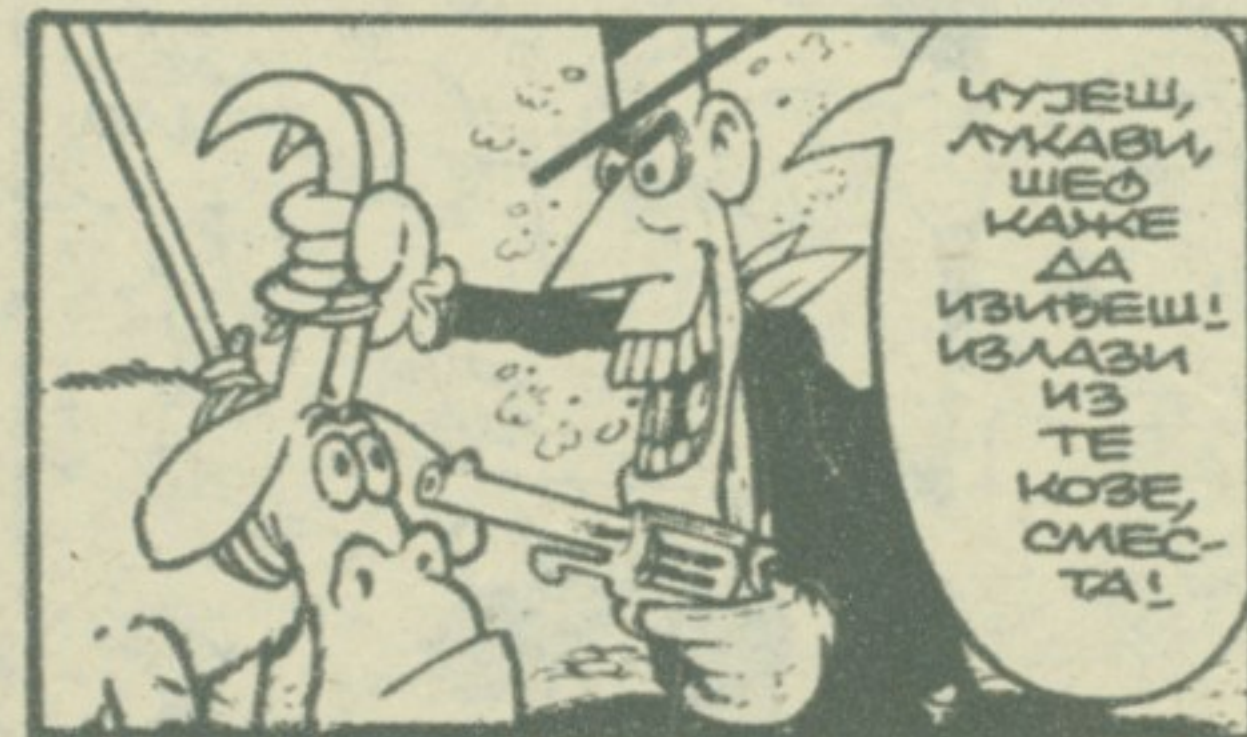
АЛИ,
ДОК СУ ЊЕ-
ГОВЕ РУКЕ
ПРАЗНЕ,
НАШЕ СУ
ПУТЕ!

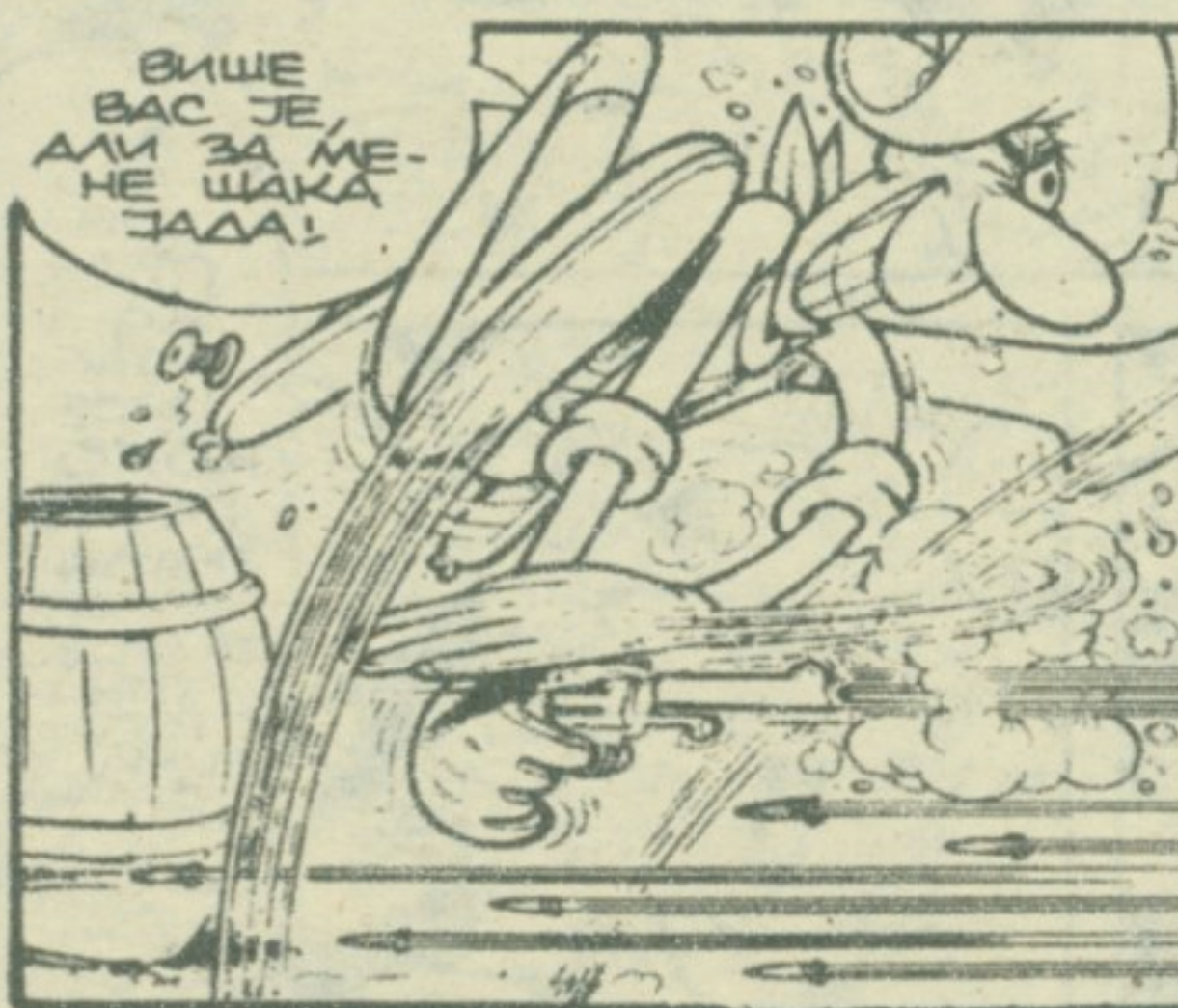
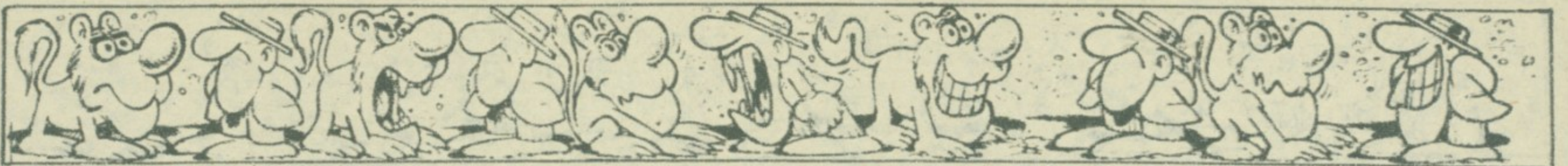
КО РИЗИКУЈЕ, У НАЈОП-
РЕМ СЛУМАЈУ ПУБИ

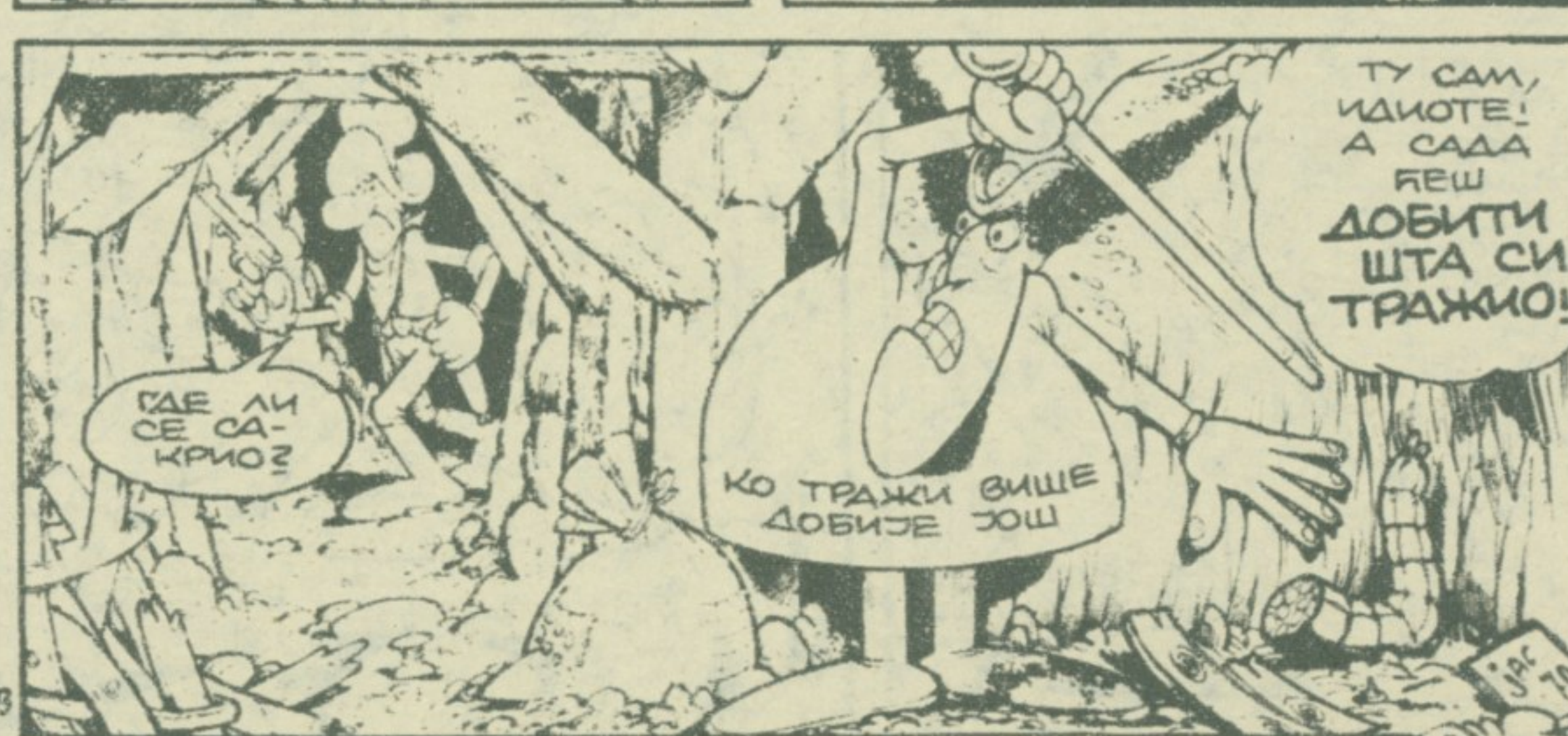
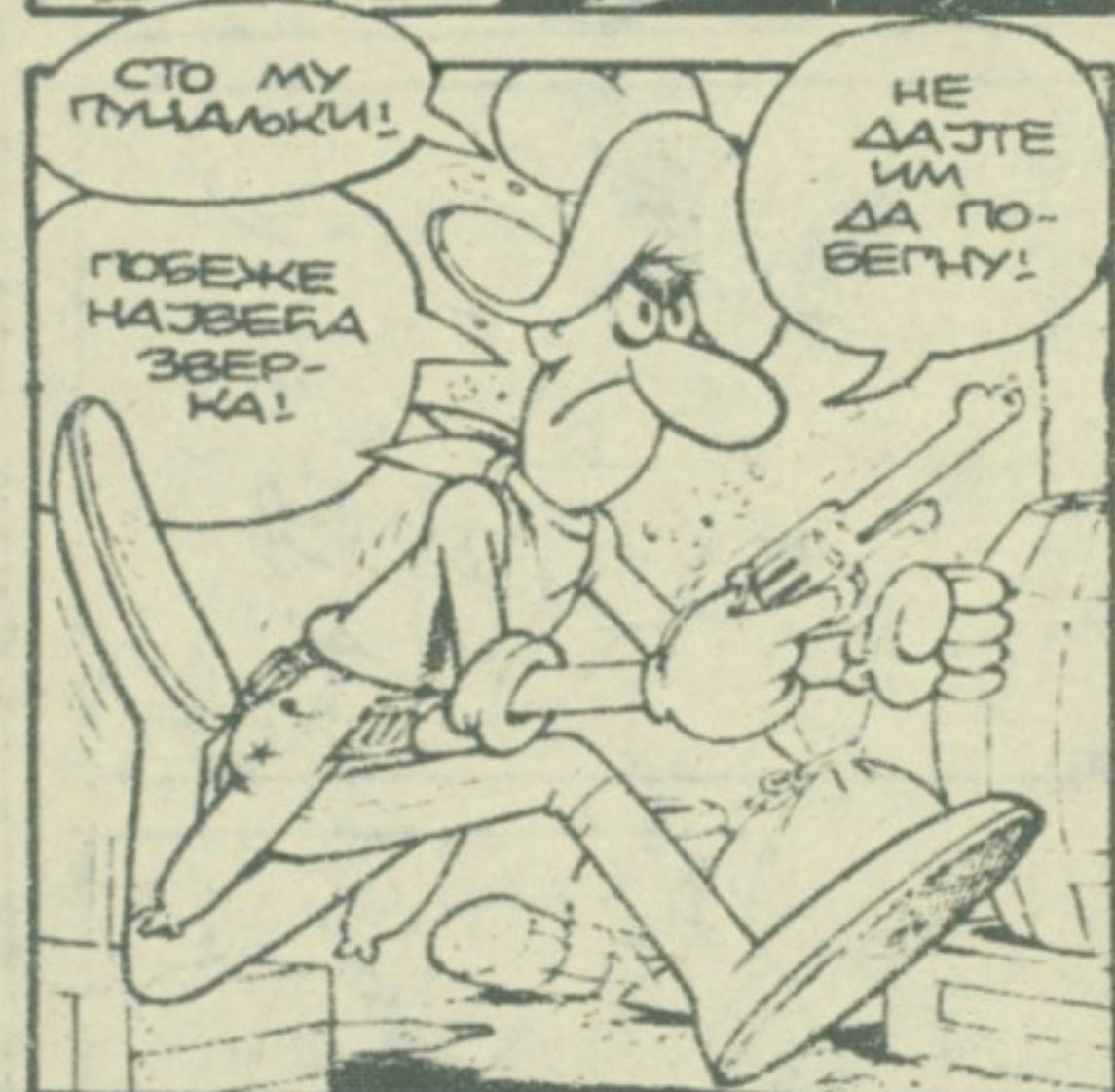
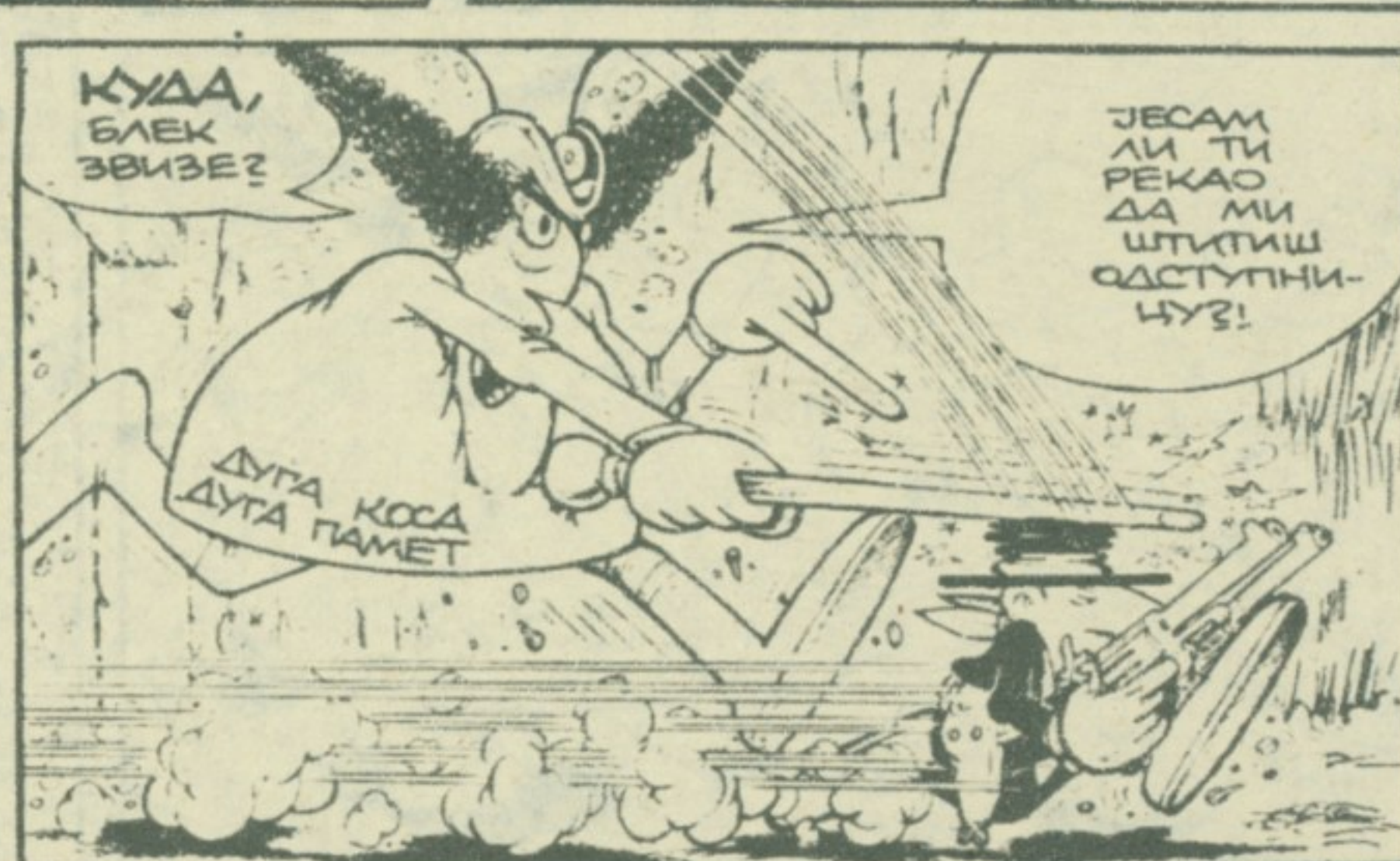

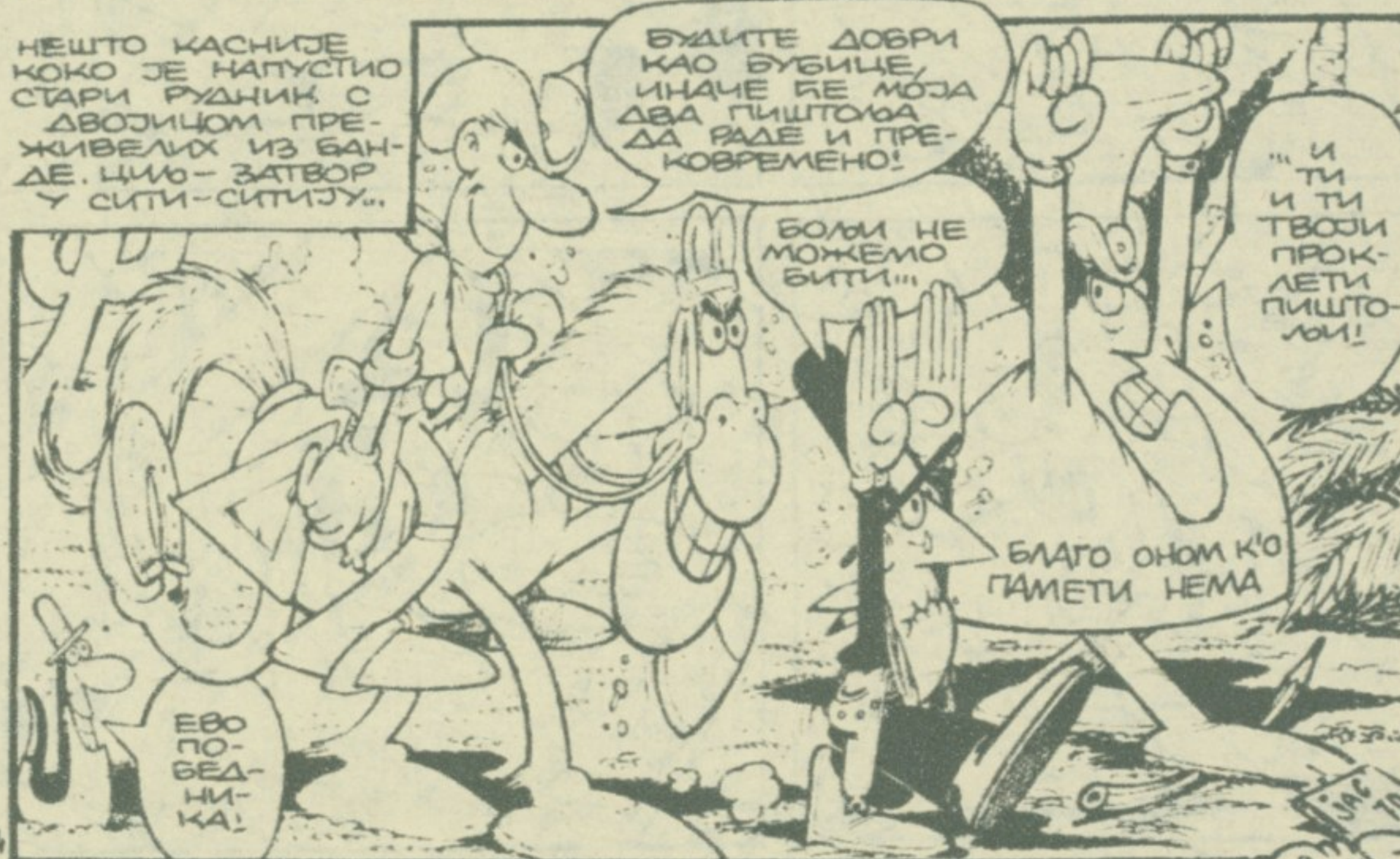
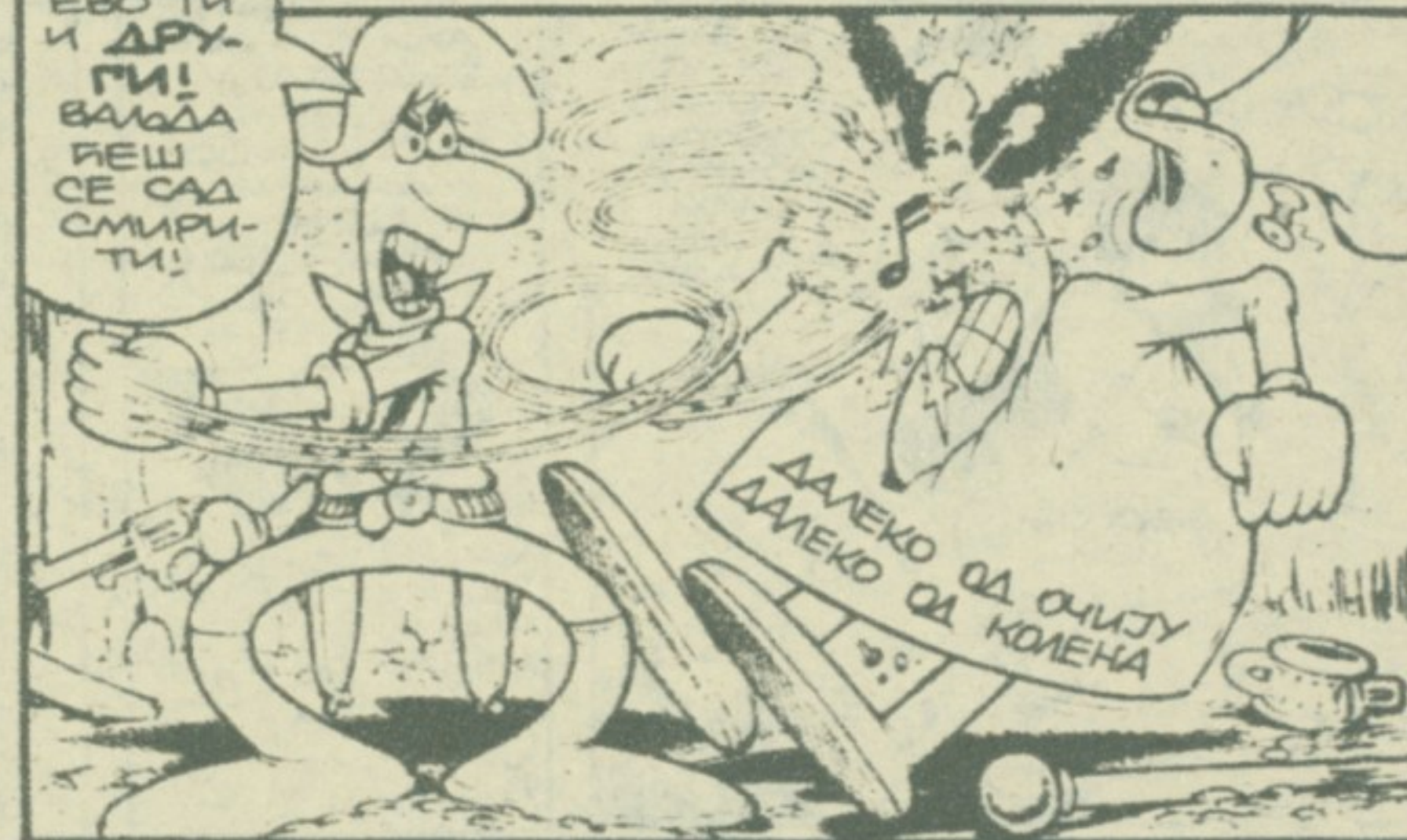
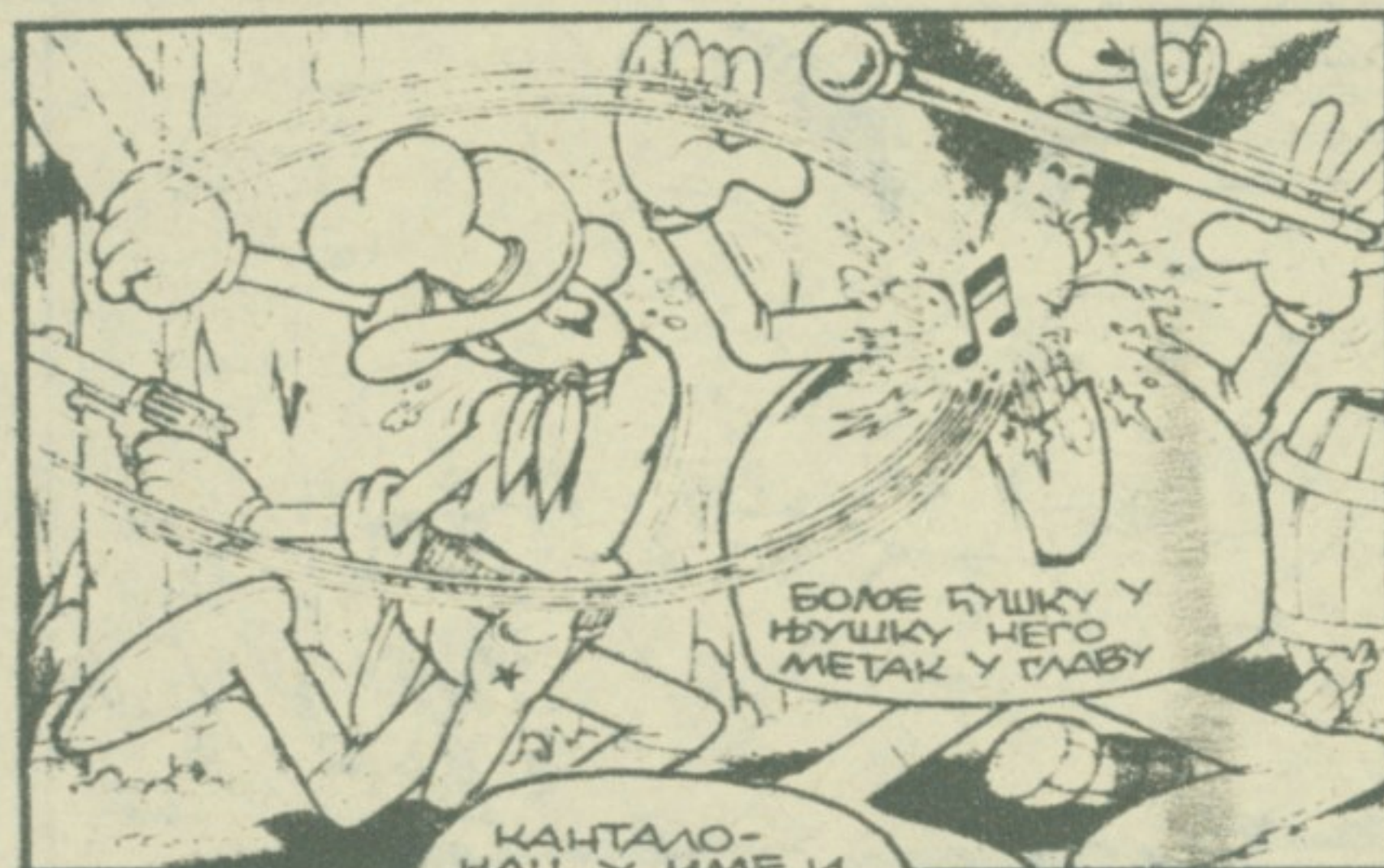

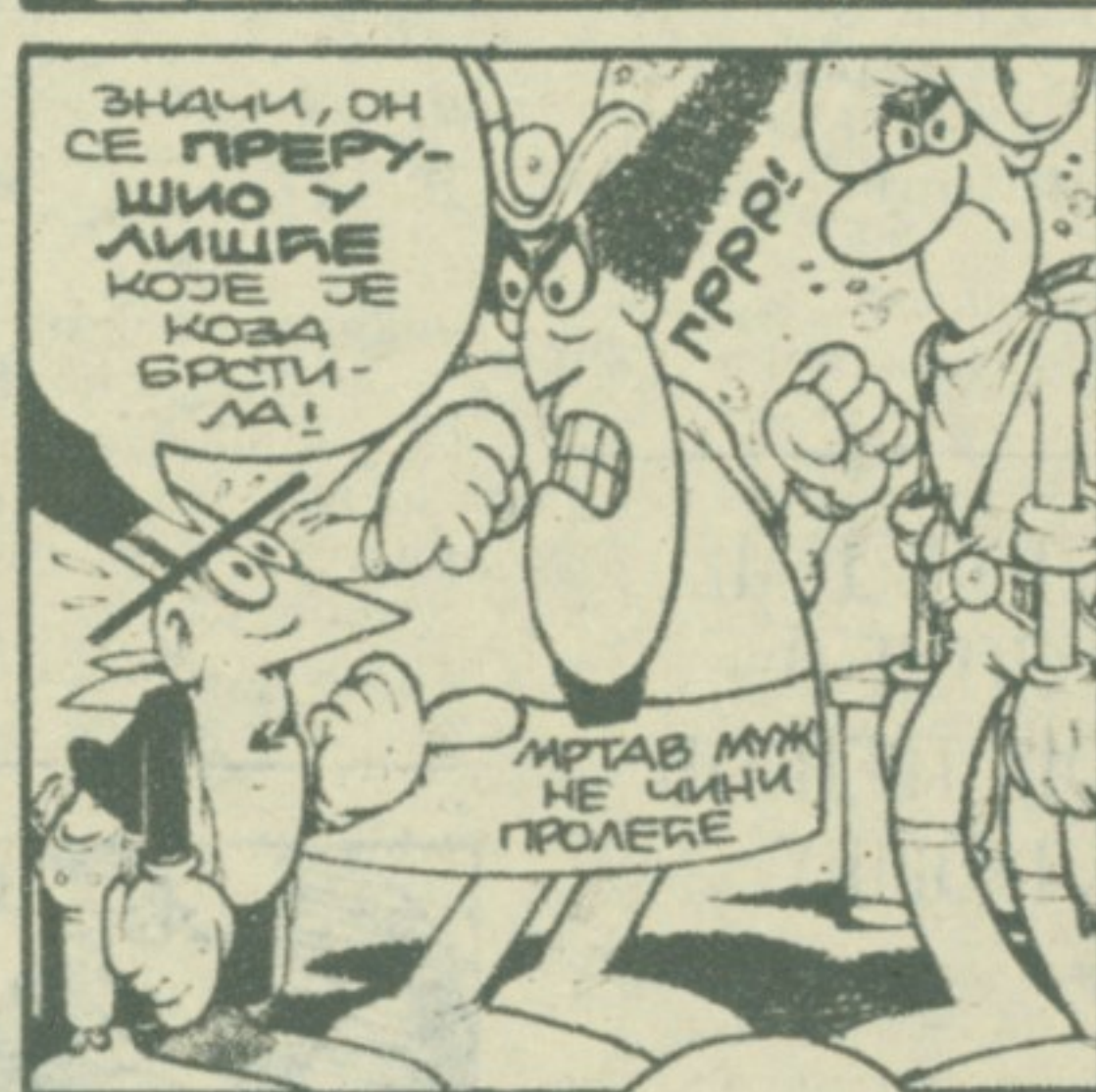

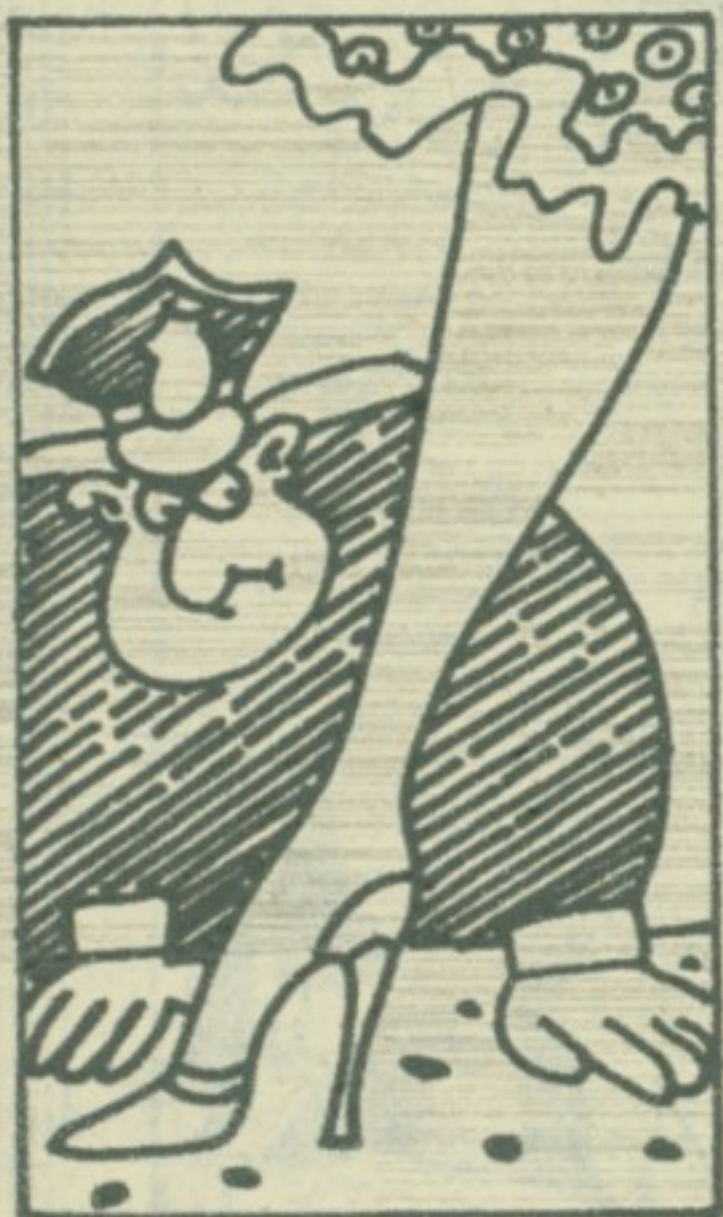
ВАЖНО ДА ЈЕ НЕЖНО

Неки то раде нежно. У Билтоксију у америчкој држави Мисисипи овако: „СЕПТЕМБАР, АПРИЛ, ЈУН И НОВЕМБАР ИМАЈУ ПО 30 ДАНА. ИСТО ТОЛИКО СВАКОМ КО ПРЕКОРАЧИ ОГРАНИЧЕЊЕ БРЗИНЕ“.

Тако пише на табли на уласку у град. ■

НЕК'СЕ ДАМЕ ЛОМЕ О СОПСТВЕНОМ ТРОШКУ

Општинари града Мобила у Алабами донели су пропис по коме високе потплате апсолутно не долазе у обзир. Женски свет, додуше, може да их носи колико му драго по сопственим кућама и свим осталим местима сем на улицама и оп-

штинском земљишту. У чему је, онда, ствар? Ствар је у томе што за сваку повреду на градском плочнику и уопште градском поседу одштету плаћа град. Ако би даме нек то онда раде о сопственом трошку. ■

ПИЈАНА СВЕТСКА КЛАСА

Тежак пијанац Боби Пил играо је крикет за Јоркшир и репрезентацију Енглеске веома добро, а у пијаном стању био је права светска класа. Веома често је тетурајући се излазио на терен и збуњено гледао око себе немајући појма где се налази, али му мамурлук, осим у ретким приликама, нимало није сметао. Напротив, тада би као ураган растурао противнике. То се догодило и у финалу игре „Сиднејски Тест“ у Аустралији 1894. године с тим што га је претходно енглески капитен лично одвео под туш да га мало отрезни. Пил је у овом мечу просто бриљирао мада и даље није сасвим тачно знао о чему се уопште ради.

Али, дошао је дан када није било пријатељских руку да га приберу и Пилова необична спортска каријера завршена је у великом стилу на мечу у Шефилду 1897. године. Још ошамућен од ноћне теревенке Пил је нека-

ко потрефио средину терена, зграбио лопту, потрчао у погрешном правцу и, на опште запрепашћење, снажно је хитнуо у правцу иза крикетских вратница где су седели резервни играчи. Затим се вратио на средину терена и мирно помокрио.

Ово је било превише за капитена јоркширског тима, племића лорда Хока. Он је Пила сместа удаљио из игре и рекао му да се никад више не усуђи да својим присуством окаља крвну свлационицу.

Боби Пил је следеће четрдесет четири године крикет посматрао само са трибина. ■

ЈЕ Л' ВИ ЗНАТЕ ДА ЧИТАТЕ?

Како се осећа писац на дан када му додеље Нобелову награду? Зависи, вероватно, од писца, а неки пут зависи и од онога што му се баш тог дана догоди. Енглеском нобеловцу Вилхему Голдсмиту („Господар мува“) догодило се да се непрописно паркира и да га пред колима сачека (жена полицајац са већ исписаним папирчетом за одговарајућу новчану казну и питањем: „Знаете ли ви да читате, господине?“ Питање се односило на таблу с натписом „Забрањено паркирање“. ■

САМО НЕ НОГЕ

Биро за издубљене ствари Њујоршког Градског саобраћајног предузећа сваке године организује лицитације на којима се продају предмети заборављених у неком од возила градског саобраћаја. Правило је да се све што се загуби изложи на лицитацији, али је управник бироа Лоренс Вудз то правило ове године прекршио. Човек једноставно није могао да се уздржи: задржао је за себе три вештачке ноге. Много су му се допале. Одлучио је да њима украси своју канцеларију. ■

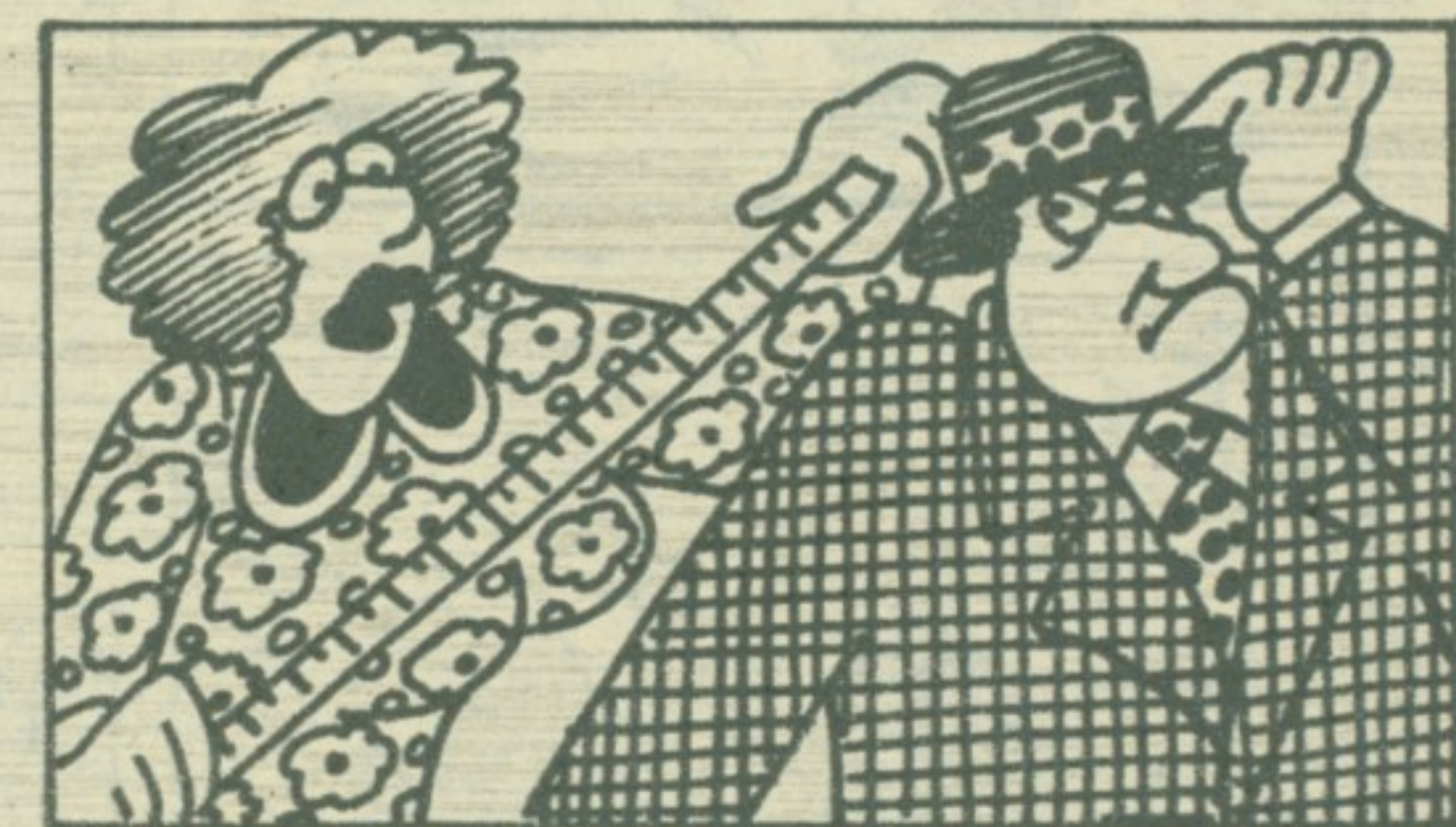

БОРСОКАК У ГРЧКО-РИМСКОМ СТИЛУ

На Олимпијади у Стокхолму 1912. године у финалу полутешке категорије грчко-римског рвања дошло је до једног од највећих спортских бурсокака који се памте. Криви су, наравно, били тврдоглави такмичари. Шведанин Андерс Ахлгрен и Финанц Ивор Бохлинг борили су се, свежи и чинили, дуже од девет часова и ни један ни други нису показивали ни најбоље намеру да попусте.

Преморене и измрцварене судије и чланови Олимпијског комитета ужасавали су се на помисао да меч одложе за следећи, или било који други, дан и најзад су га прекинули доделивши обојици по сребрну медаљу. Гневни такмичари, заустављени кад им је било најзбуљивије, једва су пристали да је приме.

Од те борбе, па све до данас, рвање у грчко-римском стилу није успело да се наметне као занимљив спорт и привуче бројнију публику. ■

КРОЈЕЊЕ МОЖЕ, УЗИМАЊЕ МЕРА НИПОШТО!

Женски свет запослен у текстилној индустрији Лондона од сада више неће моћи да преправља мушка одећа. Забрана се односи на кројачице запослене у великим робним кућама и радњама, а одлуку је донео један лондонски индустријски одбор. Није ствар у кројењу. Одборнике забрињава оно узимање мера. ■

БИЛА ЈЕ СВАДБА, А НА СВАДБИ - ПОЛИЦИЈА

Бука је била неподношљива. Два дана и две ноћи није престајало да трешти из једне куће у околини Хелсинкија. Суседи то више нису могли да издрже па су позвали полицију.

Чим су се врата отворила полицајцима је било јасно о чему се ради. Прослављало се нечије венчање. Па пошто се већ радило о младенцима, сасвим је разумљиво да се веселе. Нема у томе ничег необичног. Да, и не би било да младенима није већ по осамдесет шест лета! ■

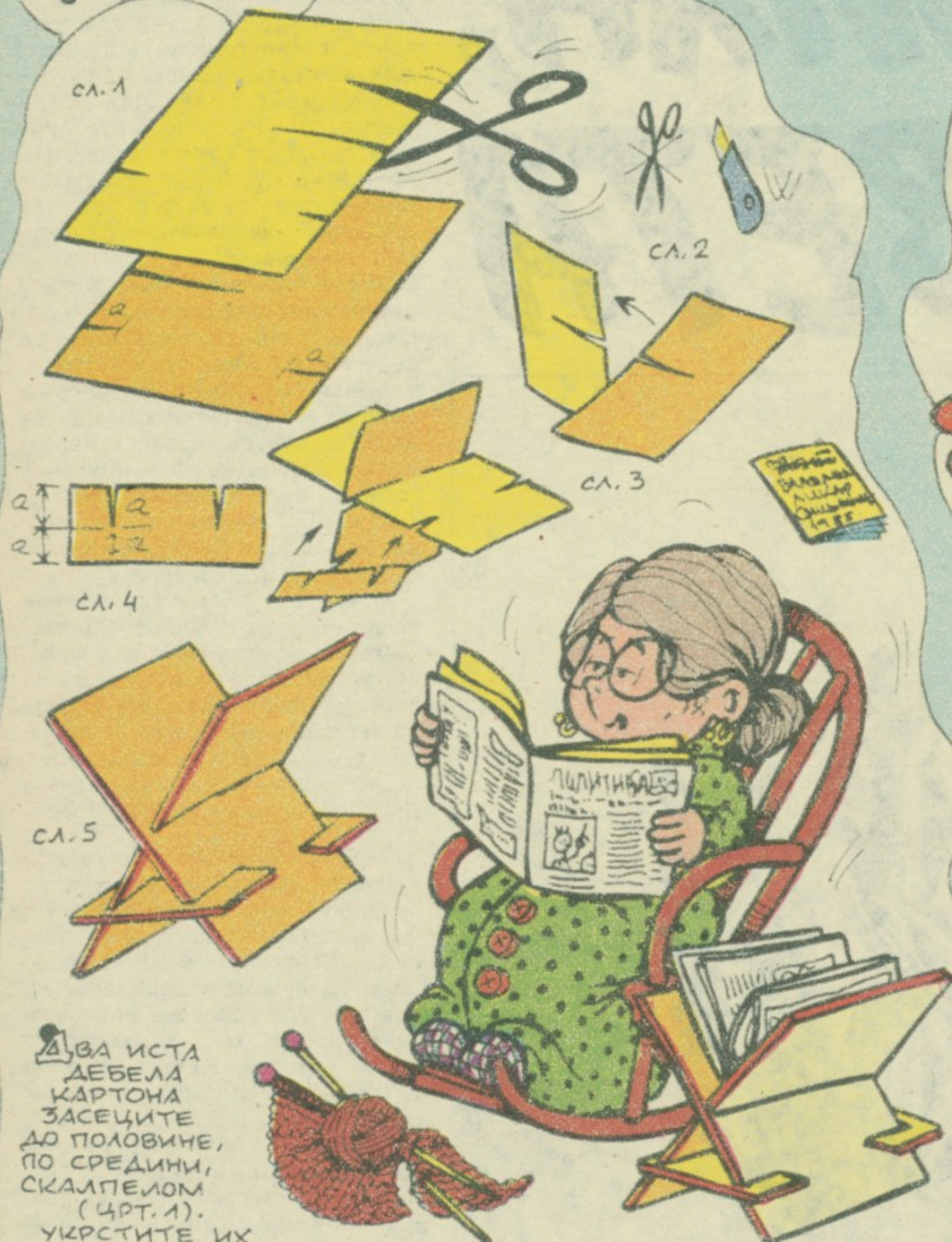
БЕЗ ДОТИЦАЊА!

Када би у древној Кини особу високог рода представили другој особи високог рода они се нипошто не би руковали. Онај први би самог себи прогресао руку. Такав је био ред. ■

ДРЖАЧИ ЗА НОВИНЕ

ДВА ИСТА ДЕБЕЛА КАРТОНА ЗАСЕЦИТЕ ДО ПОЛОВИНЕ, ПО СРЕДИНИ, СКАЛПЕЛОМ (ЧРТ. 1). УКРСТИТЕ ИХ И СПОЈИТЕ ПО ЗАРЕЗИМА (ЧРТ. 2 И 3). ЈЕДНО ПАРЧЕ КАРТОНА ЗАСЕЦИТЕ (ЧРТ. 4), А ЗАСЕЦИТЕ И КАРТОНЕ ПРИ ДНУ (ЧРТ. 3).

САСТАВЉЕН ДРЖАЧ ВИДИ СЕ НА ЧРТ. 5. АКО КАРТОН НИЈЕ ЛЕП, ОБЛЕПИТЕ ГА САМОЛЕПЉИВИМ ТАПЕТОМ ИЛИ ПОСТЕРИМА.

ОВАЈ ДРЖАЧ СТОЈИ ИЗНАД УЗГЛАВЉА. КУТИЈУ ЗА ДЕТЕРЖЕНТЕ КОЈУ БЕТЕ ПРЕТХОДНО ДОБРО УСИСАТИ, ИЗБРИСАТИ И ПРОВЕТРИТИ, ЗАСЕЦИТЕ КАО НА ЧРТ. 1, ОБЛЕПИТЕ СЛИЧИЦАМА (ЧРТ. 2) И ОКАЧИТЕ НА ЗИД.

ПАРЧЕ ХАМЕРА ЗАЛЕПИТЕ НА САМОЛЕПЉИВИ ТАПЕТ КОЈИ ЈЕ НЕШТО ВЕЌИ ОД ХАМЕРА (ЧРТ. 1). С ЈЕДНЕ СТРАНЕ ЗАСЕЦИТЕ РЕЦКАВО ПА ПРЕСАВИЈТЕ И ЗАЛЕПИТЕ С ДРУГЕ СТРАНЕ (ЧРТ. 2). САВИЈТЕ У РОЛНУ (ЧРТ. 3) И ЗАЛЕПИТЕ ТАПЕТОМ. НАЛЕПИТЕ И ОЧИ, УСТА, НОС. НЕКОЛИКО РОЛНИ ПОВЕЖИТЕ КАО НА ЧРТ. 5.

НЕОБИЧАН ПУТНИК НА НАШЕМ ТЛУ

ЋИХА, ЋИХА, ОКО СВЕТА

**КАД ПУТУЈЕ, ФИЛИП НЕ
ЖУРИ. НИКАД НЕ ЗНА
КОЛИКО ЋЕ КИЛОМЕТАРА
ПРЕЋИ ДНЕВНО. ТО
НАЈВИШЕ ЗАВИСИ ОД
ПЕНЕЛОПЕ.**

Саобраћај на ауто-путу код Орлеана био је прекинут неколико часова због ланчаног судара. Несрећу је изазвао возач тешког камиона јер се загледао у коња и јахача који су му кроз реку аутомобила долазили у сусрет. Нико није повређен.

Са наших друмова није стигла слична вест мада је минуле јесени кроз Југославију пројахао Филип Дебуа, психолог из Стразбура. Филип има тридесет четири године. По бради и необично дугим зашиљеним брковима, ветровци и фармеркама нико не би рекао да се разликује од вршњака. Његови пријатељи, а и већина људи који га срећу, мисле да је закаснио на овај свет најмање један век.

Филипа смо упознали у шталама Коњичког клуба „Београд“ на хиподрому код Цареве ћуприје где је крајем октобра боравио недељу дана. Путује у Истанбул. Крећу је 17. априла ове године, а верује да ће на капији Азије бити уочи новогодишње ноћи... Могао је Филип да плати авионску карту а и не плаши се летења. Возом би, додуше, морао да преседа, јер „Оријент-експрес“ одавно не вози.

Данашњи људи путују и аутобусима, аутомобилима, лађама. Филип Дебуа од своје седамнаесте године најчешће и најрадије путује и упознаје свет јашући на коњу. Досад је пројахао више од педесет хиљада километара кроз Европу, Африку, Америку, стигао и до Северног пола.

Дечак Филип Дебуа одрастао је на селу. Деда је имао магарицу по имену Шарлота која је била као члан породице. Кад је деда умро, продали су Шарлоту. Филип је био тужан и бесан и побегао је код комшија који су имали коње. Научили су га да јаше...

Психолог Филип Дебуа ради и један је од власника необичне дечје клинике код Стразбура. Клиника је чувена у Француској. Ту родитељи доводе своју, због нечег љуту, ћутљиву и неповерљиву децу. Терапија је дружење са животињама после чега малишани поново почињу да верују и људима.

Ћустолов Филип Дебуа о својим путовањима пише књиге. Хонорар улаже у развој свог центра, а де-

шава се да међу малим болесницима има оних чији родитељи немају довољно новца да плате лечење...

Филип, на свој начин, путује сваке друге године. На ово путовање кренуо је Пенелопом, кобилу расе се сел франс. Коњи ове расе су издржљиви, а кобиле су у принципу издржљивије од коња, вели Филип. Ипак, за тако далек пут обавезне су посебне припреме које трају неколико месеци. Нај-

теже је привићи коња да трпи жеђ. Пенелопа може да издржи три дана без воде.

Кад путује, Филип не жури. Никад не зна колико ће километара прећи за дан и где ће зановити. Пре неколико месеци у Немачкој, док је јахао крај једне њиве, махао му је сељак са трактора. Филип је отпоздравио и продужио. Тек после пет километара, кад је за собом чуо брундање трактора који га стиже, схватио је да је сељаково махање, заправо било позив. Морао је да се врати и буде његов гост. Психолог Дебуа, путујући, посматра људе и сазнаје њихову природу. Људи су највише онакви какви су заиста, баш при случајним и необавезним сусретима и дружењима.

За све године путовања Филипу се само два пута десило да му домаћини траже да плати конак за себе и коња. Први пут у Аустрији, и није му било криво, јер каже да су били толико сиромашни да би им и сам понудио новац. И недавно, у нашој земљи, код Жупање, тражили су му шездесет марака. Дао је 1.500 динара, јер он је спавао на земљи, а Пенелопа напољу. А имали су шталу и велику кућу.

Коњи су веома привржене животиње и најтеже подносе растанке. На почетку овог пута Филипу се десило да једног јутра не пронађе Пенелопу у штали. Одмах се сетио шта је и вратио се петнаестак километара назад до претходног коначишта и затекао је у друштву пастува у ког се загледала.

Пре неколико година, на путу по Америци, где је био са још троје пријатеља, зановили су на великој фарми са 150 коња. Тада је путовао с Пенелопиним оцем. Он је умео да зубима отвара резу на вратима. Због досадне ноћи, или нечег другог, коњ је изашао из штале, а за њим читаво крдо, па су се газде намучиле док су их све вратиле.

Да није лако бити путолов, он и његови пријатељи уверили су се у Канади. По студени од минус двадесет степени зауставили су се на једном пропланку да скувају ручак. Тек су заложили ватру кад су из шуме изашла два огромна гладна медведа. Успели су да утекну пред разјареним зверима на дрвеће, где су провели три сата. Медведи су часком смазали зготовљен ручак. После још дуго нису хтели да оду. И коњи су успели да побегну и пронађу безбедан заклон. Истог дана срели су шумака који је одмах позвао војску. Пронашли су медведе, успавали их нарочитим мецима и хеликоптерима пренели стотинак километара даље.

Опасно је било и у Африци. Док су пролазили обалом Нила, око шестостотина километара узводно од Каира, из воде је изашао крокодил и одгризао ногу коњу, предводнику каравана. Двојица мештана, водича, четири дана су га ловили. Кад су га најзад ухватили, спремили су веома укусан ручак од крокодила...

Док ово читате, Филип и Пенелопа ће бити вероватно у Истанбулу. После ће да се возе лађом до Италије, а кући би требало да стигну у априлу 1986.

Дарко Чварковић

Снимко Гв. Патрогити

ЦАР ЈЕ БИО БРИЦА

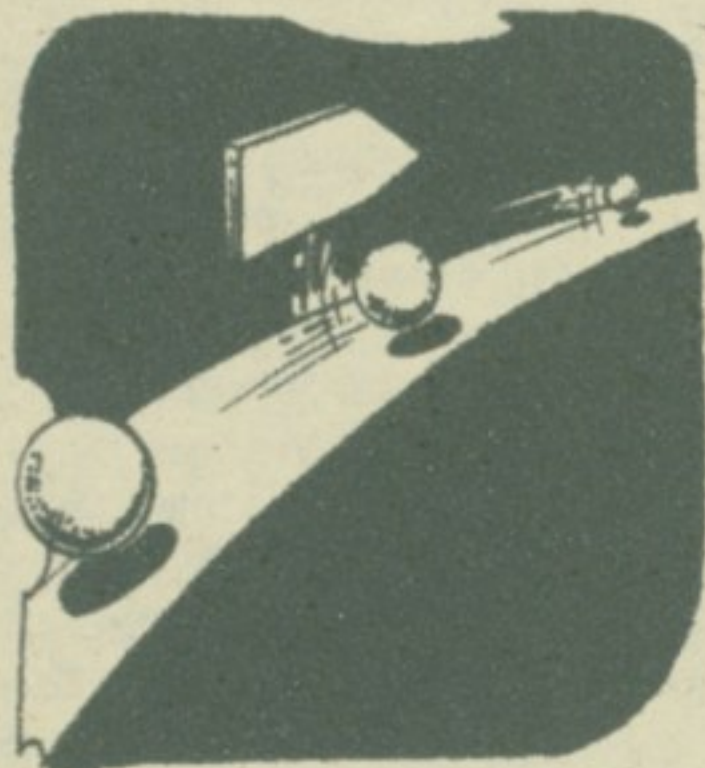
Ако желите проверити своје опште знање, покушајте да одговорити на ових тринаест питања. Пазите, у овом квизу дали смо за свако питање три одговора од којих је само један тачан. Ако сте тачно одговорили на свих тринаест питања, честитамо. А ако, пак, нисте свезналица, потражите решење у дну стране.

1. Писаћа машина с кинеским писмом:
- а) постоји
 - б) не постоји
 - в) немогуће ју је направити

2. Име мароканског града Казабланка, преведено на наш језик значи:
- а) мали град
 - б) бела кућа
 - в) западна увала

3. Циклотрон је:
- а) атомска честица
 - б) уређај за убрзавање наелектрисаних честица
 - в) бициклистичка стаза

4. Који руски цар је разрецао порез на ношење браде:
- а) Иван Грозни
 - б) Петар Велики
 - в) Никола I

5. Карфиндл је:
- а) део прибора за јело
 - б) врста сабље
 - в) турски султан

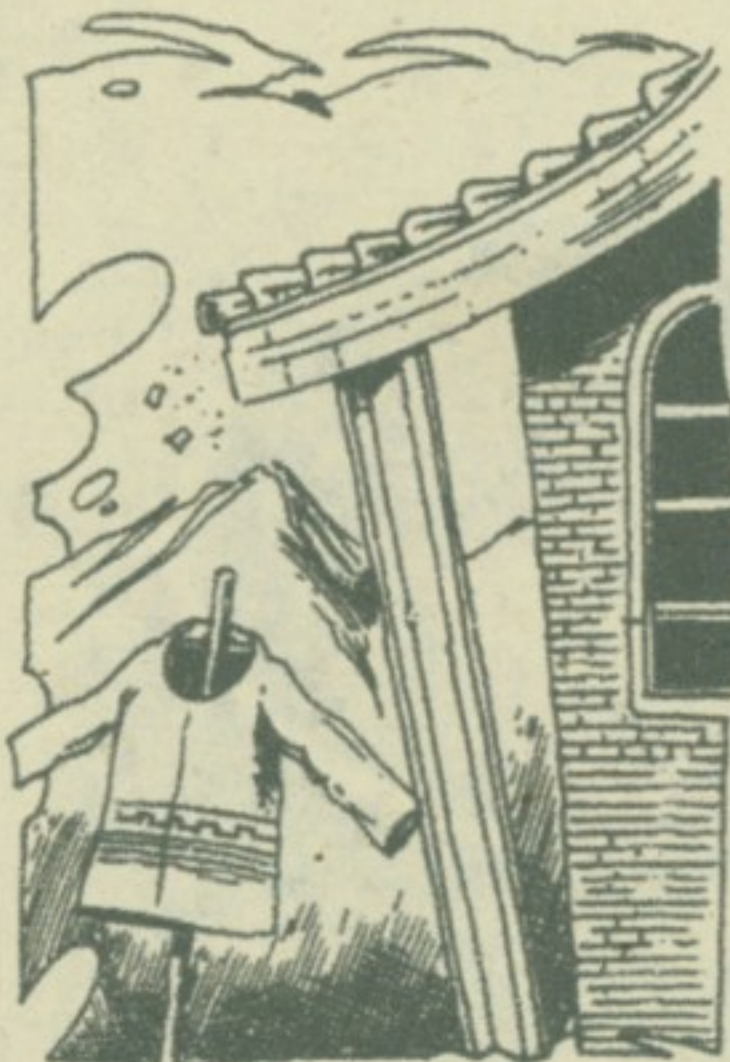
6. Оперу „Порги и Бес” је компоновао:
- а) Бела Барток
 - б) Џорџ Гершвин
 - в) Николај Римски Корсаков

7. Манастир Грачаница је задужбина:
- а) кнеза Лазара
 - б) краља Милутина
 - в) цара Душана

8. На светском првенству у кошарци у Љубљани 1970. године златну медаљу је освојила репрезентација:
- а) САД
 - б) СССР
 - в) Југославија

9. Антерија је:
- а) покрајина у Турској
 - б) дрветом опшивени део крова
 - в) део одеће

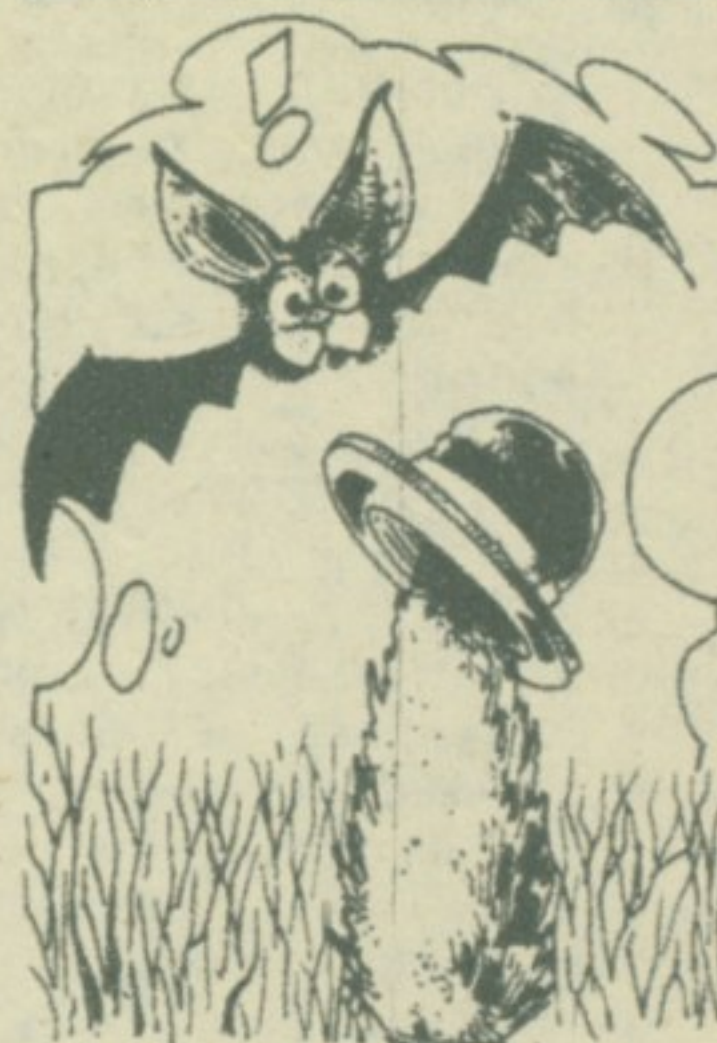
10. Коринтски канал је отворен за пловидбу:
- а) 323. године пре нове ере
 - б) 1893. године
 - в) 1917. године

11. Канибализам је:
- а) људождерство
 - б) учење картагинског војсковође Ханибала
 - в) термин у музици

12. Мазга је настала укрштањем:
- а) коња и магарице
 - б) магарца и кобиле
 - в) коња и краве

13. Шимшир је:
- а) зимзелени украсни грм
 - б) врста шешира
 - в) слепи миш

Решење:

1. а - постоји већ неколико десетина година
2. б - кућа се на шпанском каже каса, а бланка је бела
3. б - нека врста тунела у коме нема ваздуха где се применом електричног полја експериментално стварају
4. в - Петар Велики (1672-1725) чувао је по модерним зајам заостале феудалне руске царевине. Да би направио путеве за повећану војску, измишљао је нове порезе: на шешире, кошнице, ношће браде...
5. а - две стаклене посуде у којима се држе сирће и јајни
6. б - Џорџ Гершвин (1898-1937) је творац савремене америчке музике у којој је сједино елементе црначког фолклора и озбиљне музике.
7. в - Грачаница је један од најпознатијих споменика ратне школе и грађена је пре 1321. године, дакле, задужбина је Милутинова.
8. в - Југославија је
9. в - дугачка гора хаљина
10. б - Коринтски канал отворен је 1893. године, дугачак је шест километара, а широк 21 метар
11. а - људождерство
12. а - коња и магарице
13. в - зимзелени украсни грм

НОША ПО НОВО

РАСИПА ВОДУ, ЗАГАЂУЈЕ РЕШЕЊА ИМА, А НЕКА СУ ПАЛЕ, ЗАМЕЊУЈУ ТОАЛЕТНИ ВРЕЋИЦЕ, ЗАЛИВАЈУ ОКОЛИНУ, WC ЈЕ У НЕВОЉИ. ИЗРАЗИТО МАШТОВИТА: ЛЕДЕ, ПАПИР, ЛИЧЕ НА БОКСЕРСКЕ ЦВЕЋЕ.

ШКРИПЦУ

Громогласне проповеди велечасног Хенрија Мулеа нису оставиле брзга каквог трага у историји, али зато његово решење једног горућег људског проблема заслужује да се памти: WC који је радио „на земљу“. Велечасни га је конструисао 1860. године, а чинили су га: једна кофа, преко ње даска за седење и казанче са покретним дном које се, по вољи, пунило сувом земљом, ђумуром или пепелом. Корисник је, на крају, требало само да повуче једну ручицу тако у кофу изручи садржај казанчета. С времена на време, горњи суд морао је да се пуни, а доњи испразни.

Неправда је историје што Хенрија Мулеа мало ко памти. Он је, ипак, смислио и казанче и ручицу. Једино се није досетио воде. Слава је тако припала Томасу Креперу, оцу WC-а „на воду“, чија се биографија под насловом „Спран с поносом“ из пера Енглеза Воласа Рејберна може наћи у свим озбиљнијим светским библиотекама.

Невоља с оцем WC-а на воду је што чедо, по свему судећи, није његово. У палати краља Миноса на Кнососу пронађени су остаци водоводних цеви од опеке, а у једном купатилу и дрвено седиште које је изгледа служило као WC. Како су ту биле и водоводне цеви, претпоставка да се оно чега се требало отарасити спирало водом сасвим је вероватна. Што, се градова у долини реке Инда тиче, сумње нема: из-

међу 2500. и 1500. године пре наше ере тамошњи житељи имали су у кућама купатила са WC шкољкама које је испирала вода.

Народи Европе догурали су до 18. века, претурили преко главе добар део деветнаестог и за све то време масовно садили на ноћне судове зване ноше. Не би се могло рећи да се ово техничко решење није усањавало. У 19. веку ноше су постале необично кићене и живописне, каткада у тој мери да су им на дну осликавали ликове крвних непријатеља. (У Британији, рецимо, Наполеон је дуго био хит).

Пошто је с гнушањем одбацио ноше, чуцавце и друга решења ове врсте, савремени човек засео је на модерни WC и онда до-

шао до закључка да га прескупо кошта. Од свих потрошача воде у домаћинству, WC је неприкосновено највећи. Просечна северноамеричка породица повлачењем оне ручице годишње потроши 157.500 литара воде.

Да сте сместа зауставили тај млаз!

Поред воде, тамо где их има, скупи су и системи канализације. Западне земље у ове сврхе троше 500-600 долара по глави становника. Добар део света у те исте сврхе не троши апсолутно ништа, јер 70 процената човечанства нема чак ни водовод, о емајлираним шкољкама да се и не говори.

У Вашингтону се тренутно гради монструм канали-

зациони систем за прераду отпадака који ће гутати милијарду и триста деведесет милиона литара воде, 900 хиљада киловата електричне енергије, 500 тона хемикалија и 202 хиљаде литара горива – дневно. Резултат: 400 тона сувог „муља“, дневно.

Расипа воду, загађује околину, WC је у невољи. Произвођачи су на тржиште већ избацили модел који троши за трећину мање воде од досадашњих WC-а, али шта са загађивањем? У фирми „Бауер, Шефер и Лир“ из Чикага мисле да је решење у следећем: отпадне воде дезинфиковати, па дезодорисати, па онда употребити за наводњавање. Земља ће при том сама вршити природно филтрирање вода, чији ће квалитет даље моћи да се контролише преко подземног дренажног система.

У публикацији насловљеној „Зауставите двадеветволитарски млаз!“ истраживачка група са Архитектонског факултета у Монреалу проучила је стање ствари у земљама широм света и у каталог уврстила 52 решења из једанаест земаља. Закључак до кога се дошло је да WC, у нашим крајевима познат и као енглески, не представља особит напредак у односу на модел зван чуцавац.

И поред бројних недостатака, у појединим случајевима помно проучени WC-и изразито су маштовити. Једна норвешка фирма, рецимо, по цени од 400 долара продаје модел

са замрзивачем који отпатке доводи у чврсто (смрзнуто) стање чиме се избегавају непријатни мириси и опасни бактериолошки процеси. Овај WC троши струју али зато не троши ни воду ни хемикалије. Троши још и биоразградљиве пластичне кесе које касније, са све својим садржајем, могу да се употребе као ђубриво.

Уругвајско казанче

Скандинавски модел је, додуше, у почетку патео од мањег технолошког недостатка: ледени ваздух ледио је не само оно што греба, него и читаву шкољку и сходно томе интересовање потрошача. Сада је све у најбољем реду: из компресора у склопу замрзивача у шољу струји топао ваздух.

Неки прибегавају другој крајности: помоћу природног гаса или електричне енергије претварају у прах и пепео. „Пактор 101“ шведске производње спаљује и пакује отпатке у пластичне кесе које се после сваке употребе помоћу топлоте вакуумски затварају. На крају се добија читав низ пластичних кобасица које се слажу у једну велику пластичну кесу. Кеса се с времена на време мења и баца.

Са становишта екологије, Светска здравствена организација ђуди прихватљивије решење: фабричке које би из људских и животињских отпадака издвајале метан који би се користио као извор енергије у домаћинству. Животиње би имале главну, човек споредну улогу, и то из простог разлога што су животиње у овом погледу далеко продуктивније од нас. За годину дана коњи и краве произведу 10-16 тона балега, док човек за исто време укупној количини ове врсте органске материје на Земљи, придода свега 130 до 270 килограма (по глави становника).

Оно што им недостаје у квантитету људи надокнађују квалитетом. Људски је продукт богат азотом и фосфором. Краве и коњи у том погледу слабије стоје. По процени Светске здравствене организације, из једне тоне измета могло би, у једном циклусу обраде, да се добије од 49 до 68 кубних метара метана.

Не дешава се све у Европи. Јапанска фирма „Тото“ смело је објединила традиционални умиваоник са традиционалним WC-казанчетом. Добијени производ је нешто код чега су умиваоник и WC једно те исто, с тим што вода из оног првог служи за испирање другог. Наведе-

Једно време су ноше са ликом неког народног непријатеља биле страховито модерне. У В. Британији је Наполеон дуго био хит-мета.

ном интеграцијом остваре-
на је уштеда од 25 проце-
ната у потрошњи воде и
створена помало чудна си-
туација: руке се обавезно
перу директно изнад WC
шоље.

У Уругвају је питање
штедње решено путем ка-
занчета који ради на прин-
ципу боксерске вреће.
Врећа је у овом случају
пластична и није неопход-
но да се силовито удара:
корисник једноставно ру-
ком истисне онолико воде
колико сматра да је по-
требно.

У штутгартској фирми
која производи „клозомат“
мишљења су да не треба
штедети само воду. Њи-
хов производ штеди тоа-
летни папир. „Клозомат“,
га, у ствари, сасвим избацу-
је из употребе, јер сам
обавља све: испира топ-
лом водом (критичне де-
лове тела), суши их топлем
водом и на крају испира
шкољку. Уштеде у папиру
су заиста велике (стопро-
центне), само што по пита-
њу струје ствари нису
ружичасте: када ради пу-
ним капацитетом, „клозо-
мат“ гута 1400 W на сат.

Да WC не мора обавез-
но да загађује пало је на-

она добила, доњи одељак
се пуни тресетом, земљом
или покошеном травом.
После овог првог пуњења
процес се сам од себе од-
вија у недоглед дајући по
особи годишње, неколико
канти људског хумуса.
Кажу да је Линдстромова
башта личила на земаљски
рај.

Красних ли посуда за јело!

Модернизоване верзије
„клајвуса“ навелико су у
употреби у Скандинавији, а
у Шведској се власницима
вишеструко исплате: ко

има „клајвус“ има и порес-
ку олакшицу на име сма-
њених трошкова за кому-
налије.

Линдстромов изум се у
САД тешко пробија, али
фирма која је откупила ли-
ценцна права тврди да је
само питање времена ка-
да ће освојити и овај део
света.

Јер „клајвус“ није пове-
зан са канализационим
системом, нема покретних
механичких делова и ради
готово све: прерађује
људске отпатке, укључују-
ћи урин, отпатке са стола,
гута чак и садржај врећи-
це усисивача за прашину и

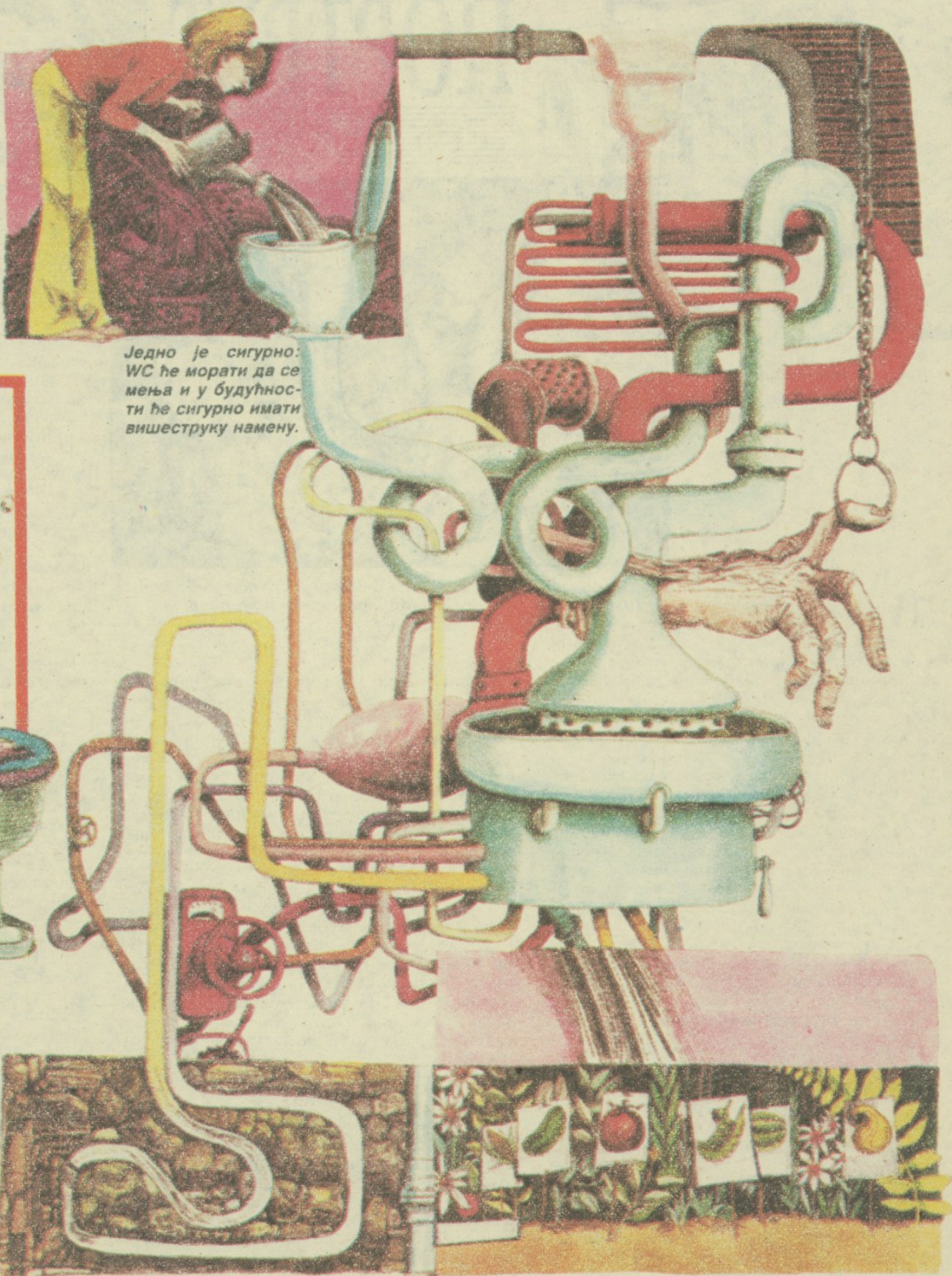
производи корисно ђубри-
во. Једино што за сада не
подноси превелику коли-
чину воде. Америчка ком-
панија тврди да је и по
овом питању на помолу
решење. „Клајвус“ би оста-
о тамо где је и до сада
био, у купатилу, само би се
тик уз куће градиле стак-
лене баште које би про-
блематичне воде користи-
ле за заливање цвећа.

Линдстромов изум на
страну, шта би неки будући
археолог кроз седам,
осам, или више стотина го-
дина, закључио при погле-
ду на хиљаде километара
испреплетених канализаци-

оних цеви и исто толико
керамичких шкољки у сва-
ком дому сваког града?
Архитекта Сим Ван дер
Рин, са калифорнијског
универзитета Беркли, прет-
поставља да би закључак
отприлике гласио:

„До почетка 20. века
градско становништво
Земље створило је генија-
лан систем за производњу
хране у коме су се на ве-
ликим централним фарма-
ма узгајале алге које су по-
том, преко цеви, директно
преношене у керамичке
посуде за храну у сваком
дому“.

М. Илић

Једно је сигурно:
WC ће морати да се
мења и у будућнос-
ти ће сигурно имати
вишеструку намену.

Решење јапанске фирме
„Тото“: казанче и умивао-
ник уједно.

памет још 1930. Швеђани-
ну Рикарду Линдструму.
Плод његовог истраживач-
ког рада је тзв. „клајвус
мултрум“ који без употре-
бе воде, електричне енер-
гије или хемикалија произ-
води ђубриво.

Линдстромов WC поде-
љен је на три одељка: за
људске отпатке, отпатке
биљног и органског порек-
ла и последњи, доњи, за
готову смешу. Да би се

ХИТ

НОВОГОДИШЊИ ДОМАЋИ ГРУПНИ ПОРТРЕТ

Бајага –
Име које све говори.

„Рибља чорба” – Чорбу су, после Бајагиног одласка, многи прежалили и погрешили.

„Бијело дугме” – И ова година је била њихова.

Што се тиче домаће музике 1985. је по много чему специфична година. Први пут, захваљујући „YU rock мисији”, музичари су се, с намером да помогну другима, ујединили и организовали у тако великом броју. Идеја за реализацију песме чији би сав приход ишао за помоћ гладнима у Африци, потекла је од редакције телевизијске емисије „Хит месеца” и музичке редакције Радио-Новог Сада. Екипа је врло брзо окупљена, тако да је сингл са песмом „За милион година” већ крајем маја угледао светло дана. За њим је, 15. јуна, уследио концерт на стадиону „Црвене звезде” на коме су се појавиле двадесет и две југословенске групе! Овом акцијом зарађено је досад, уз помоћ Црвеног крста и Уницефа, преко милијарду и сто седамдесет милиона и тај новац је искоришћен за храну и лекове који су послати угроженима у Африци. Тако је, што се домаћег рокенрола тиче, „YU rock мисија” сигурно најзначајнија ствар у 1985. години.

Година повратника

Почетак године био је у знаку „Бијелог дугмета”, Горан Бреговић је био пред великим искушењем: са новим певачем Тифом и пред претежно новом публиком треба освојити старе позиције. На изненађење циника, то је и успео. Рушећи рекорде које је сам поставио, дупке пунећи све хале по Југославији, успео је албумом једноставно названим „Бијело дугме” да поврати популарност из најбољих дана. Плоча је до сада продата у тиражу од око 400.000 примерака. Њен успех је обновио интересовање и за њихове раније плоче које су се поново појавиле у продавницама.

Велики тираж „Бијелог дугмета” најавио је боље дане и за остале домаће музичаре. Јер, 1984. је била прилично кризна, плоче су поскупљивале а продаја је падала. Чинило се да ће такво стање дуже потрајати. Изгледа да је Бреговић својим фолк мотивима открио прави кључ за хиљаде срца.

Други велики повратник је Бора Ђорђевић, такође, са новим људима, гитаристима Николом Чутурилом и Видојем Божиновићем. Под пресијом Бајагиног успеха и лоше претходне плоче, „Рибља чорба” је направила албум „Истина” са одличном песмом „Погледај дом свој, анђеле”, која их је вратила из заборавља. То је малтене једини пример код нас да се група, захваљујући самој једној песми, осови на ноге у тренутку кад је мало ко рачунао на њу. „Рибља чорба” је ових дана завршила нову плочу која се зове „Осми нервни слом” и остаје да се докаже хоће ли наставити узлазном линијом.

Дошли су...

Но, ако је прошлу зиму обележило „Бијело дугме” остатак године суверено су држали Бајага и „Инструктори” и „Плави оркестар”. Обе групе су оријентисане претежно на млађу публику, с тим што је Бајага чвршћег и више рокерског звука, док је „Плави оркестар” на трагу „шминкања” са народном музиком. Албум „Солдатски бал” који је „Плави оркестар” издао у априлу месецу остаће забележен као до-

сад најбоље продавана прва плоча неке домаће групе. Осим тога Бајага је тријумфовао и на концертима. Тако рећи свуда где се појавио карте су биле разграбљене. Концерти Бајаге и размаханих „Инструктора” представљају највеселија славља током године. На њиховој страни су: албум „Са друге стране јастука”, састављен од самих хитова, добра свирка, динамични и увежбани наступи и Бајагин, Жикин и Дејанов заразни шарм. Концерт који су под јаком кишом одржали 8. јуна на београдском Ташмајдану, вероватно је један од догађаја о коме ће сведоци, у годинама које нам следе са уживањем причати.

„Плави оркестар” је, опет, са собом донео талас хистерије и обожавања какав ниједна наша група досад није доживела. Закрчене улице пред хотелима у којима су одседали, шминком исписани аутомобили којима су се возили, уплакане девојчице, хорско вриштање на концертима, подсећали су на оно што су „Битлси” својом појавом изазивали. Публика без премца. И љубав, заиста на први поглед.

И они су вољени

Своју годину искористио је и ријечки дуо/трио „Денис и Денис”. Згодна Марија Перазић је са Давором Тољом и Едијем Крађићем направила неколико заиста лепих песама које су радио и телевизија неуморно вртели. Наш најуспешнији техно-поп састав израстао је у зrelu комбинацију fine музике и елегантне интерпретације.

Загребачки „Хаустор” је смислио „Ену”, хит који се рефреном: „До мене нема пута, погледај све је бијело, зима је” сјајно уклапа у ове дане. И цео албум „Болеро”, на коме се „Ена” појавила, одише пријатном атмосфером препуном асоцијација на неке друге континенте.

„Филм” је албумом „Сигнали у ноћи” оправдао поверење које већ годинама заслужује, док је „Забрањено пушење” једно од највећих разочарења. Дупли албум „Док чекаш сабаха са шејтаном” представља смушену збирку недовршених и лоше одсвираних песама. Једини светао тренутак на плочи је песма „Дјевојчице којима мирише кожа”.

Плоча и концерата је било много. И добрих и лоших. У сваком случају година је била плодна. Сад су на потезу „Парни ваљак”, „Прљаво казалиште”, „Електрични оргазам” да новим плочама попуне зимске топ листе. За то време се „Бијело дугме”, Бајага и „Плави оркестар” припремају за нове рекорде.

Боб Гелдоф – Човек који је ујединио свет.

ОНИ СУ СВЕТ

дивши стару песму Сони и Шер („I Got You, Babe“) достигли су прва места на топ листама престижући све своје раније успехе.

Но, највеће изненађење направила је **Мадона** серијом синглова скинутих са албума „Као девица“ (Like A Virgin). Свака нова песма, смењивала је претходну, такође њену, са првог места топ листе, правећи буквални хаос. Откако су установљене топ листе 1952. године ниједна жена није имала толико хит синглова на листи, у једном тренутку чак пет. Америка је протекле, године била обележена њеним стилем. Насловне странице, пропаганда филма „Очајнички тражећи Сузану“ у коме се накратко појавила, њен начин облачења и живота били су главна преокупација публике. Иако је критика најчешће истицала њене минијатурне певачке квалитете и сукње, то јој није угрозило тријумф.

Друга велика звезда која је потресла Америку а касније и Европу је **Брус Спрингстин**. Аутентични рокер, који већ годинама уредно издаје плоче и развоја сопствени стил тек је албумом „Рођен у САД“ (Born In USA) постигао славу коју одавно заслужује. Овоготишњу

турнеју одржавао је само на стадионима а карте за његове концерте нестајале су у току једног дана. Посебно је занимљиво да је и Спрингстин са свог албума скинуо хрпу синглова, – чак осам. Само песма „Мој родни град“ (My Hometown) није изашла као сингл.

Нови цез

У Енглеској се током године проширило интересовање за такозвани нови цез. Групе као што су „Воркинг Вик“ (Working weak), **Шаде** (Sade) и „Стајл Каунсил“ (Style Counsil) створили су један нови правац врло емоционалне и мелодиозне музике која представља модерну и популарнију варијанту цеза који се свирао педесетих и шездесетих година. Занимљиво је да су се плоче „Шаде“ и „Воркинг Вик“ појавиле код нас и да је за њих владало велико интересовање.

„Дајер Страитс“ су такође достигли звездане тренутке своје каријере. Албум „Браћа по оружју“ (Brothers In Arms) који је захваљујући турнеји започета у Југославији, прво изашао у нашим продавницама па тек десетак дана касније у светским, постигао је највећи успех у

Несумњиво је да је и за светску сцену догађај године „Band Aid“. Боб Гелдоф, Миу Јур и многи други, знани и незнани, успели су да бар за тренутак уједине свет који су појединачни интереси тако темељно расцепкали. Поред Енглеца и Американаца у „Band Aid“ су се укључиле и многе друге земље са својим композиторима, тако да се заиста велики број музичара ангажовао око ове добротворне акције. Врхунац је био 13. јула када су одржани концерти на стадионима у Лондону и Филаделфији. Резултати су заиста били рекордни: учинак шеснаесточасовног концерта премашно је сва очекивања, како музичка тако и финансијска. Рок музика је доказала да може да смисли и оствари конкретну акцију.

Ова иницијатива је инспирисала и друге музичаре да се на сличан начин ангажују. Чланови групе „Ајрон Менден“ (Iron Maiden) су покренули акцију за борбу против употребе хероина који је последњих година постао велики проблем у Енглеској. Амерички музичари на челу са **Литл Стивеном**, бившим гитаристом Брус Спрингстинове пратеће групе покренули су акцију против терора који се спроводи над црним становништвом у Јужноафричкој Републици. Њихова акција нема намеру да оствари неку велику зараду, већ да скрене пажњу јавности на ситуацију у Јужној Африци.

Ко је био најбољи?

Концерт на стадиону „Вембли“ у Лондону учинио је неке групе заиста познатим у целом свету. О групи „U2“ после овог концерта сви су говорили. Нагло је порасло интересовање за све раније плоче које су издали. „Квин“ (Queen) су се доказали као права група која на стадиону може да подигне осамдесет хиљада људи на ноге и да их у том ставу задржи до последње песме. Овај тријумф их је навео да мало промене своје планове око издавања следећег албума. Плочу су објавили много раније но што су првобитно намеравали. „Дует снова“, како су их назвали, **Дејвид Боуви** и **Мик Цегер** отпевали су прастари хит „Играјући на улици“ (Dancing In The Street) и показали да су још увек неприкосновени. Песма се појавила и на синглу који је продат у огромном tiraжу. И то је, по свему судећи, највећи хит који се у току 1985. појавио. Сличан успех остварили су и „UB40“ са **Крисси Хинд** (Chrissie Hynd), певачицом групе „Притендерс“. Обра-

„U2“ – Дуго су их волели само нени, сада их воле сви.

„Квин“ – Квалитет који траје.

њиховој досадашњој каријери. Сингл са ове плоче „Новац ни за шта“ (Money For Nothing) стигао је на прво место топ листе. После песме „Султани свинга“ (Sultans Of Swing) то је први пут да су достигли тако високу позицију. Њихову светску турнеју многи сврставају у један од главних догађаја године.

За крај смо оставили **Стинга**, певача и басисту групе „Полис“, који се окренуо соло каријери. Окупивши групу одличних америчких цез музичара снимио је соло плочу „Сан плавих корњача“ (The Dream Of The Blue Turtles) који представља праву музичку послатицу. Иако се „Полис“ нису дефинитивно распали, тешко је очекивати да ће наставити по старом. Стинг је направио сувише добру плочу да би се враћао у оквире које су са „Полис“ направили.

ПРЕ СТО ГОДИНА РОДИО СЕ ПРВИ АУТОМОБИЛ

СМРТНА КАЗНА ЗБОГ БРЗЕ ВОЖЊЕ

КАКО ЈЕ ИЗГЛЕДАЛО
ВОЗИТИ АУТОМОБИЛ
ПОЧЕТКОМ ОВОГ
ВЕКА.

Није било баш тако пријатно возити се аутомобилом по калдрми почетком овог века.

Свакодневна слика у градовима била је: поломљене осовине и скрчкани точкови. Но, победоносни поход аутомобила ништа није могло зауставити. Возило се даље. И све ви-

ше људи је хтелo четвороточкаша.

Париз је у много чему био први. Тако су већ 1895. године у овом граду били асфалтирани већи булевари.

Иначе, ауто се посебно свидео Америци. „Нови свет“ га је прихватио као свог најрођенијег. Почели су да му прилагођавају улице града. Предњачили су Лос Анђелес и Чикаго.

Ауто је доносио и бројне невоље. Буку, смрад, дотад незапамћене сударе и дуга закрчења саобраћаја. И следио је први гласан јавни протест. Опет Париз. Баш на почетку овог века, 1900. године париске новине су подигле неописиву дреку. Није то тад изгледало тако безазлено, али историја ће показати да је то до суза смешно. Ко ауто шта може?

Али, нешто се ипак морало учинити. И немачки Кајзер ауто-клуб предложио је 1907. прва саобраћајна правила. Пала је и идеја о саобраћајним знаковима. Онда, две године касније, 1909. у Паризу (!)

усвојен је међународни уговор.

А први семафори? Почетком двадесетих година ево их у Берлину. У Њујорку су се звали „Living Traffic Lights“ (живи семафори) и полицајци су их носили прикачене на грудима.

Бензинских пумпи још није било. Податак је историјски логичан али за данашње услове готово незамислив.

И да утроба Земље није заврнула славине на петролејским пољима вероватно би већ у првој петолетки била спроведена акција – пумпа по глави становника. Па добро, како су ти људи уопште живели без бензинских пумпи? Да не улазимо у ову филозофску расправу одговоримо једино на питање: Где су они уопште куповали бензин?

У апотеци. Могло је и без рецепта, али био је скуп. Рецимо, 1911. године кад о енергетској кризи нико није ни сањао, литар је у Немачкој коштао 39 фенига, што би реално употребљено и са данашњом врло неповољном ценом испало двоструко скупље. И јасно тако није могло дуго. Године 1923. фирма „Олекс“ је у Хановеру отворила прву пумпу.

Први аутопут планиран је 1926. године. Прва деоница тог великог пута са севера Немачке до Базела уређена је 1935. од Франкфурта до Дармштата.

А Американци већ смишљају разне луксузе. У Њу Џерсију 1933. постоји

ауто-кино. Почетак тоталног живота на точковима.

Градови су све закрченији. У Оклахома Ситију 1935. постављају прве паркинг-сатове. У Њујорку и Чикагу јавне гараже постају уносан бизнис. Аутомобилисти никад нису били циције.

Тридесетих година максимална дозвољена брзина кроз насељена места у Европи била је 35 km/h. Ко је возио брже, плаћао је високе казне. У Немачкој оне су износиле 20 рајхс-марака. У Пекингу је такав безобзирни обешетљак, који дакле само не би поштовао ограничење, могао бити осуђен на смрт. Напротив, у Америци неком није падало на памет да човеку ограничи његово демократско право да вози којом хоће брзином. Дај гас, мистер! Резултат је био, веровали или не, трагичнији него у Пекингу. На пример, године 1934. Американци су направили 820.000 саобраћајних уде-са. Погинуло је 36.000 људи.

После су прављени све бољи аутомобили. Говорило се о сигурности до у најситније детаље. Све је човек смишљао али брзини није могао да одоли. И она „ужасна бољка“ (36.000 мртвих) постала је само недостижна негдашња „ситница“. Јер ауто који није стартан, брз и не може до „стотке“, с пола снаге – није ауто. А живот без аута...

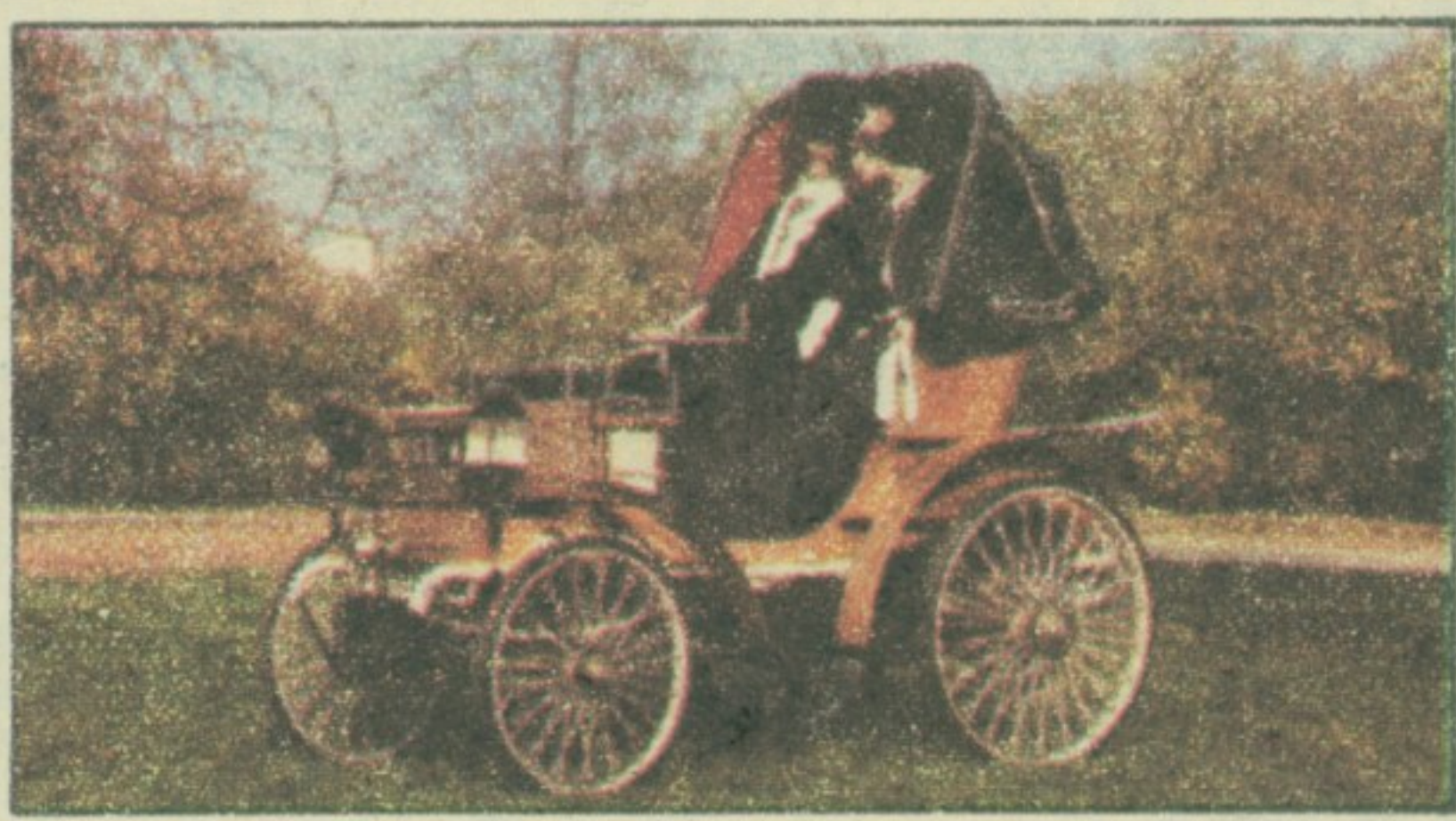
Бесмислица, јасно!

С. Рељић

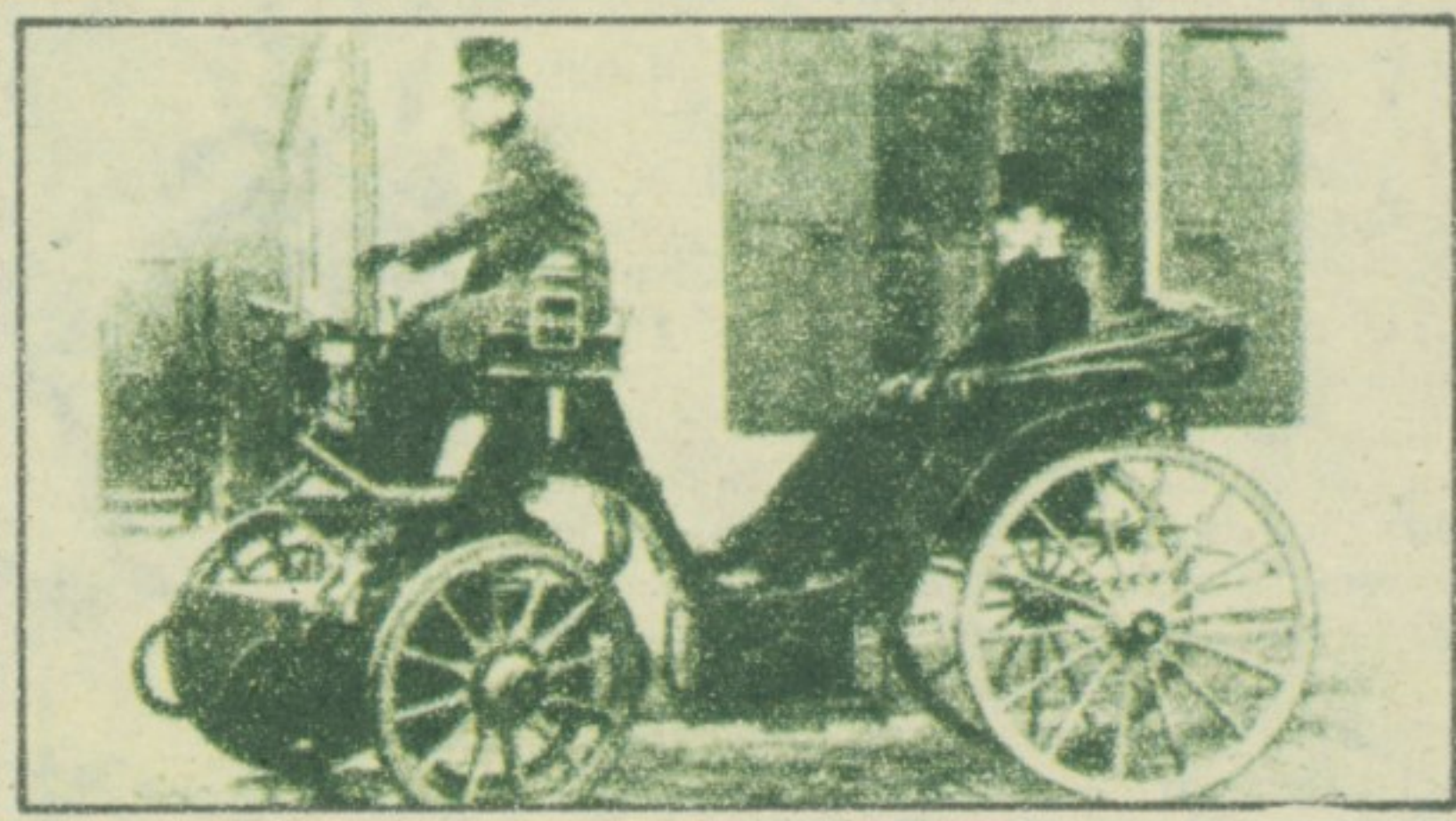
Двадесетих година појавиле су се прве бензинске пумпе. На слици једно „танковање“ код „Еса“ који се тада звао „Даполин“.

МИЉЕНИЦИ НАШЕ ЕПОХЕ (2)

1894.

Пежо-Фатон. Са максималном брзином од 30 km на сат. Био је то најбржи ауто свог времена. Једнолитарски, двоцилиндрични мотор имао је већ застрашујућих 6 коња.

1895.

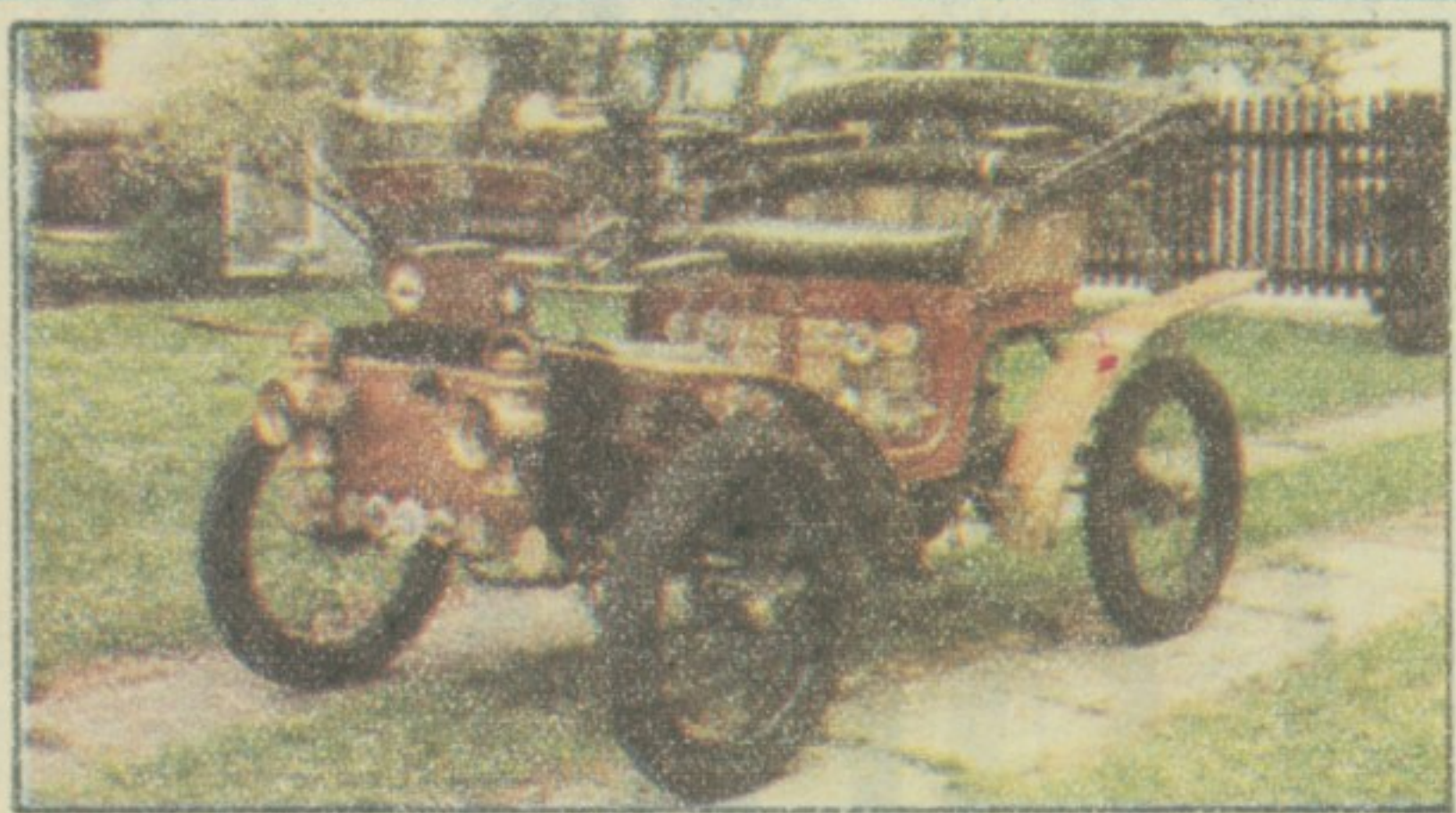
Роше-Шнајдерова пољска кочија. Дело конструктора из Писна, независно од Дајмлерових и Бенцових идеја, оно конструкције мотора.

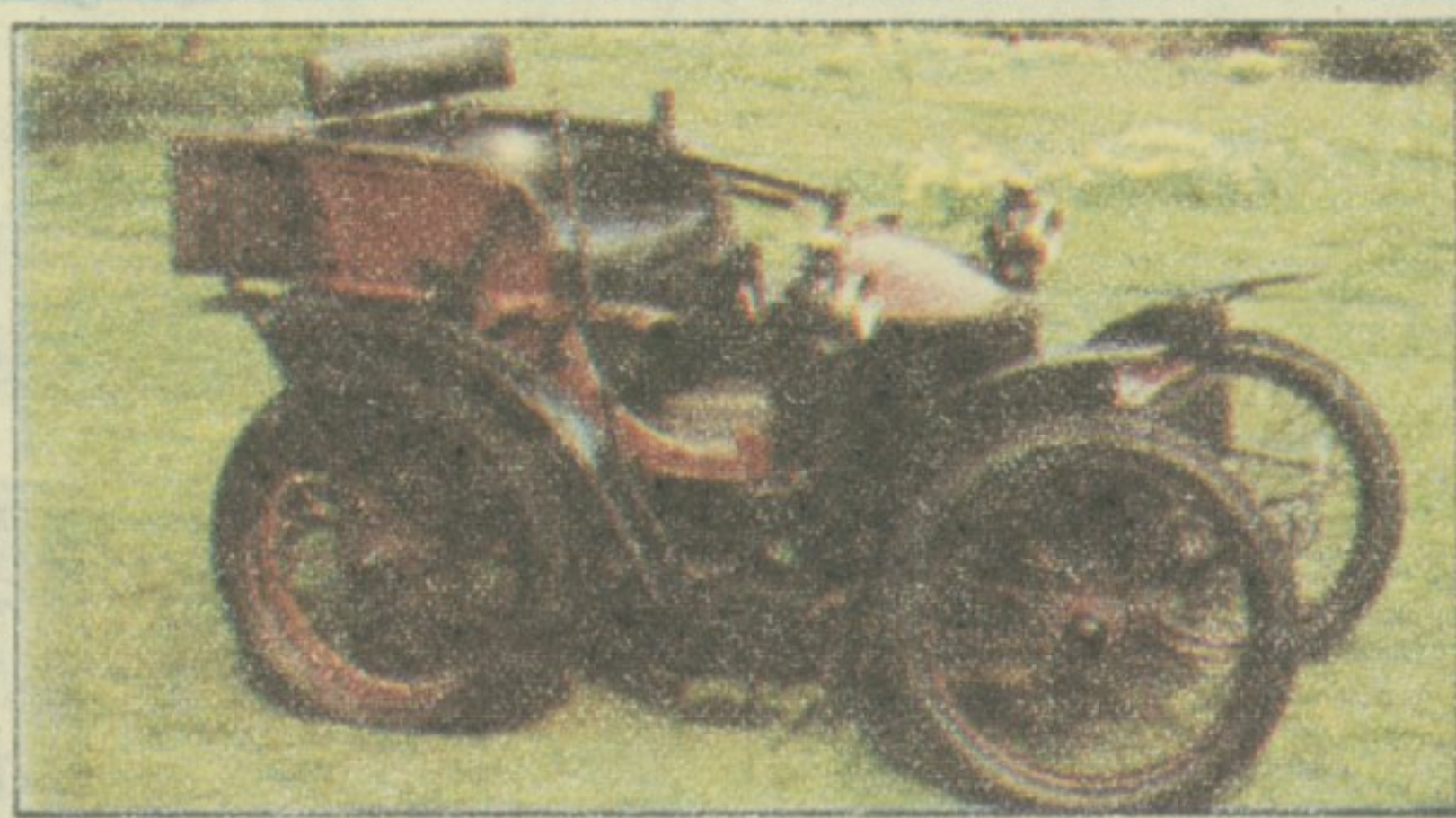
1896. Луцманова кола. После Дајмлера и Бенца овај Саксонец је био трећи Немац који је прaviо аутомобиле. Дволитарски, двоцилиндрични мотор од 4 коњске снаге. Од 1898. године постала је фирма Opel.

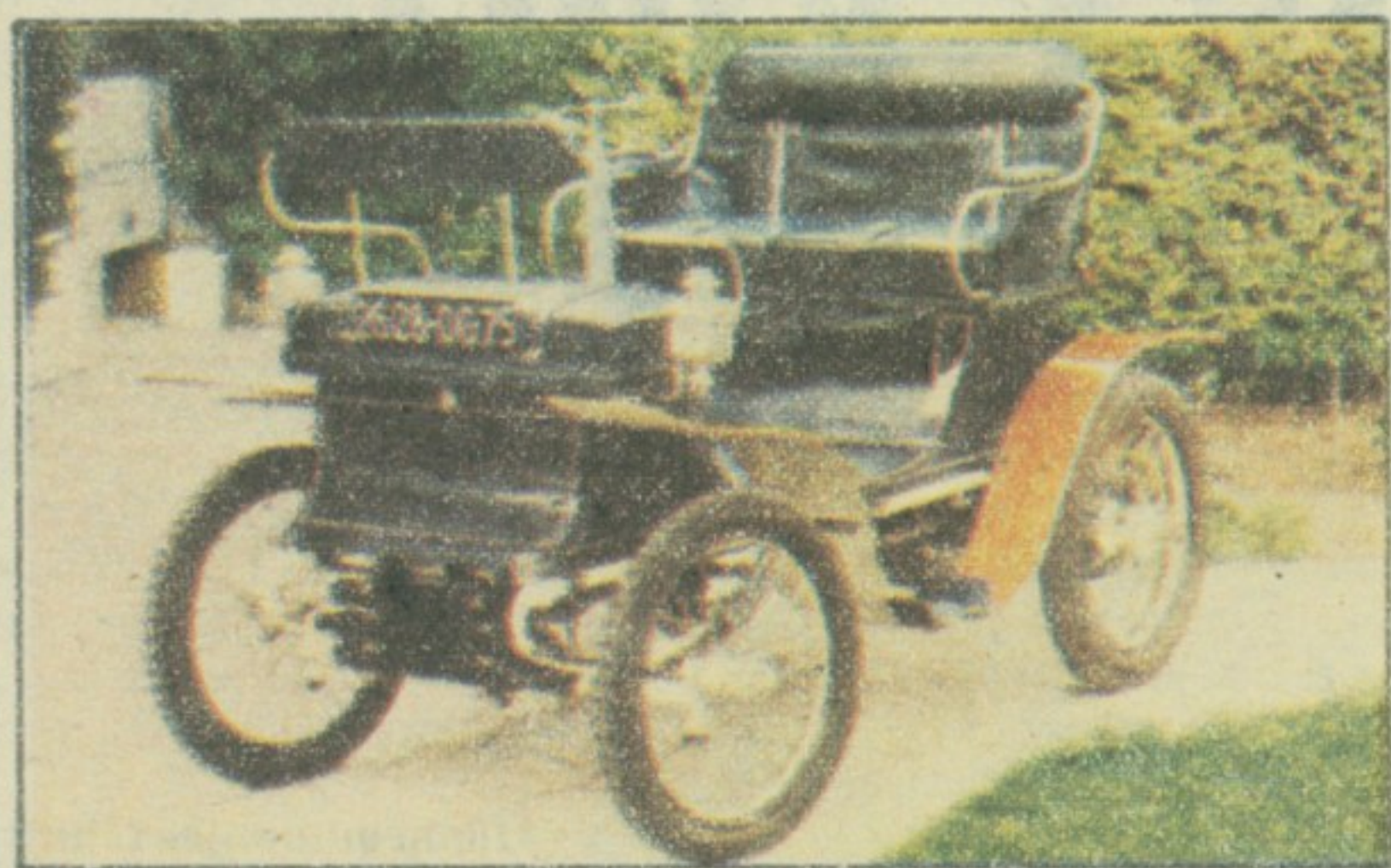
1897. Неселдорфски президент. Ова владарска каруца из Чешке (касније ће то постати фирма Татра) имала је Бенцов мотор до 5 коња.

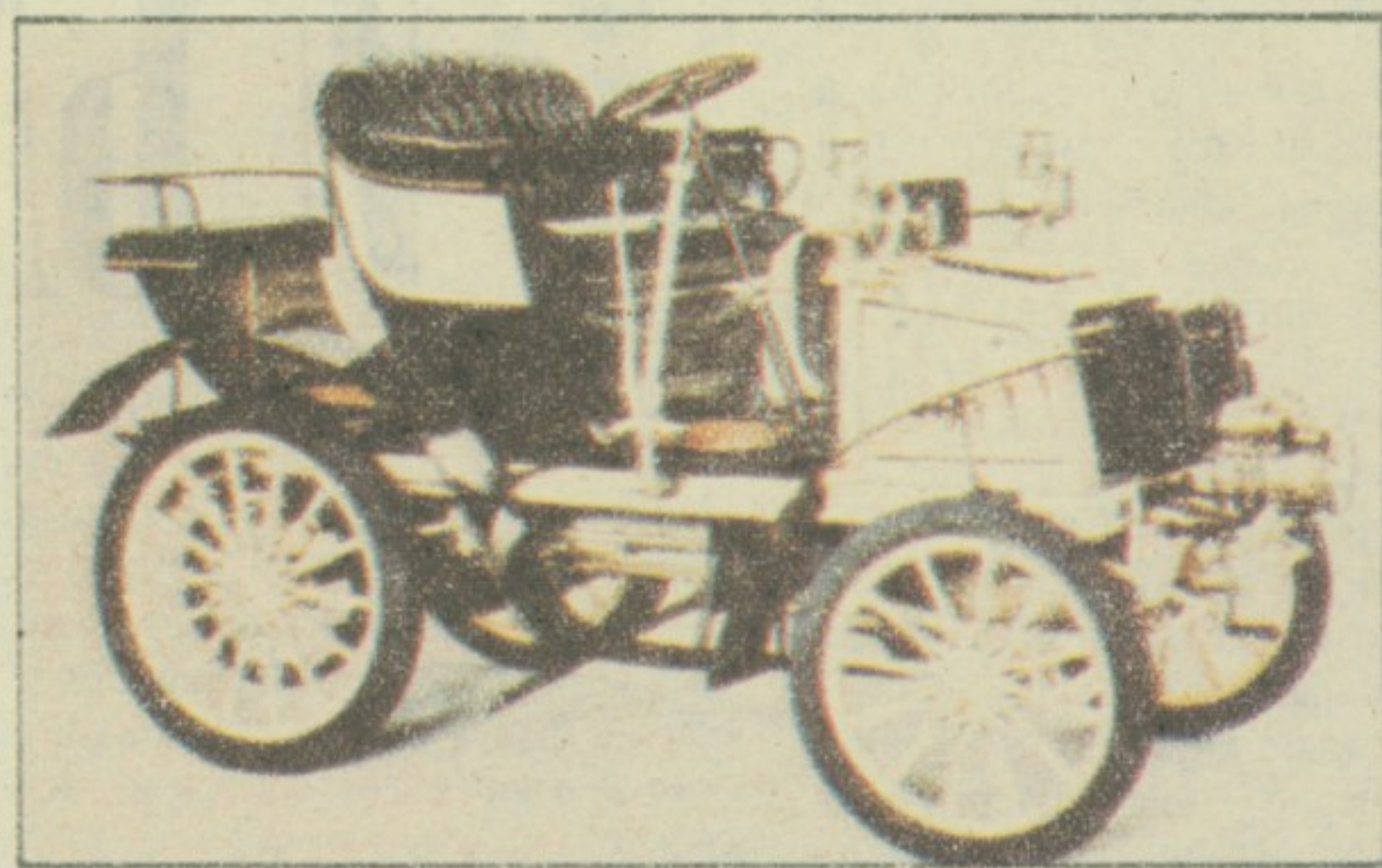
1898. Вартбург. Први ауто произвођача из Ајзенбаха (касније BMW) био је прави продајни цилагер. И по цени од 2000 марка било је 900 купца. Два цилиндра, 3,5 коњских снаге.

1899. Волзли 3.5. Најстарији енглески ауто, један цилиндар и 3 и по коњске снаге. Поуздано је преплазио и 1000 миља.

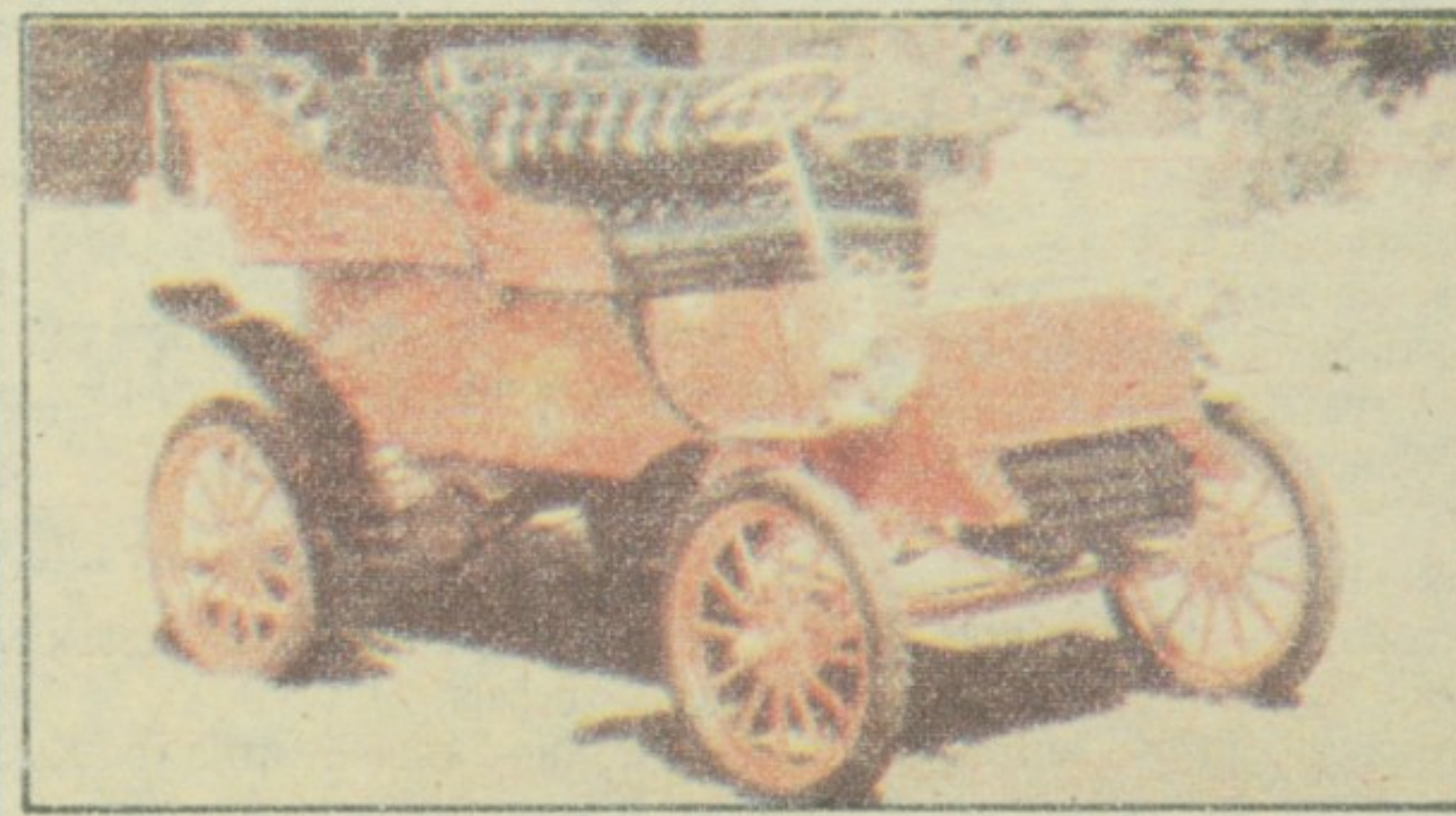
1900. Далахеј 8HP Тур 1. У Паризу врло омиљен ауто. Он већ има гуме надуване ваздухом и по калдрми може да јури 30 km на сат. Имао је шест коња.

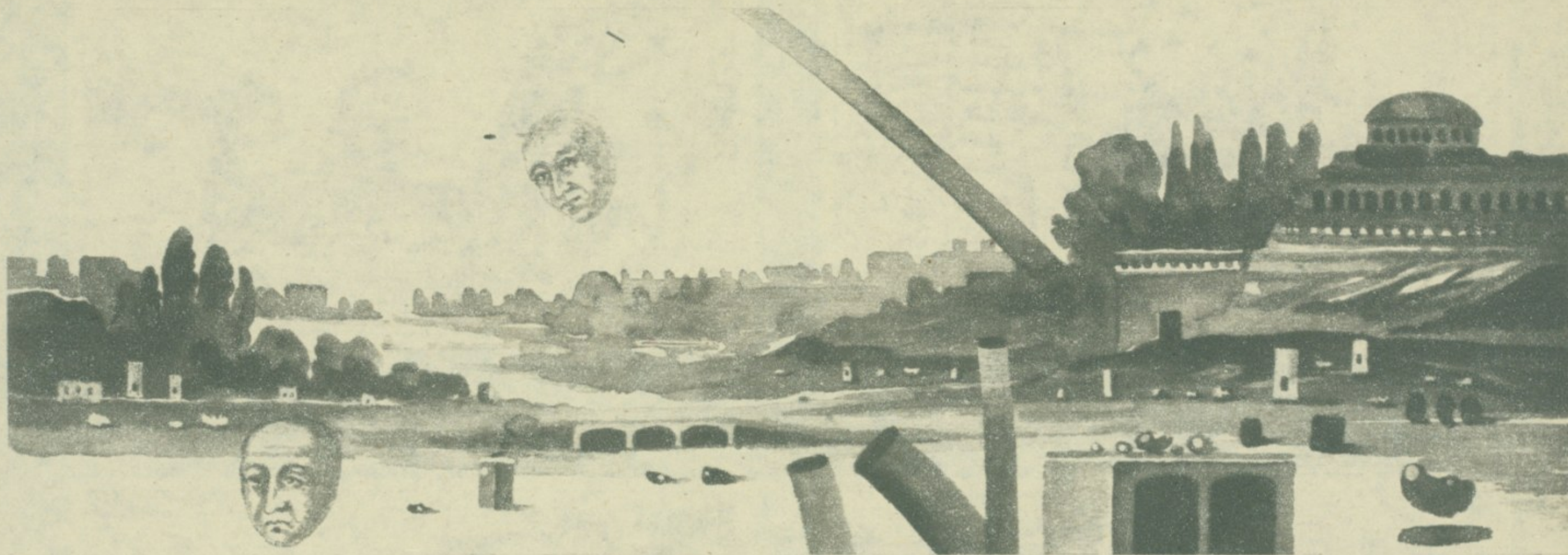
1901. Фиат 8 HP. Италијани су одмах показали сва своја умећа. Прелеп дизајн и модерна техника. Двоцилиндрични мотор, 8 коњских снага. Брзина 35 km на сат. Купило га је чак 2500 људи.

1902. Олдс Курад-даш. Двосед са генератором био је први ауто произведен у великој серији. Комада: 10 000! Једноцилиндраш је јурио 20 km на сат – кроз град.

1903. Форд Модел А. Први успешан модел Хенрија Форда. Коштао је 850 долара – 100 долара више него тадашњи Кадилак. Двоцилиндрични мотор, имао је 10 коња.

Илустровао Михаило Јанковић Тикало

РОБЕРТ ХАЈНЛИН

ДВА СТАРЦА И БАНКА КРВИ

Пажња, пажња! Сви пилоти да се подмах јаве Комодору! – грмело је из звучника на Земаљској сателитској станици.

Џо Апљи затвори туш да би боље чуо.

– Не важи за мене – весело рече – ја сам већ на одсуству.

– Понављам, сви пилоти и пилоти на одсуству хитно код Комодора!

Апљи сочно опсова. Брзо се обуче и појури већ празним ходницима Станице. Када је ушао у препуну просторију, Комодор Берио је већ био усред излагања.

– ...ситуацију. Ако хоћемо да спасемо Станицу Прозерпина, специјална мисија мора ОДМАХ да се упуту на Плутон. Питања?

Сви су ћутали.

– Врло добро – настави Берио – тражим добровољце.

Одлично, помисли Џо Апљи. Нека се јаве надобудни момци. Успећу да ухватим следећи лет за Земљу.

– Добровољци нека остану, сви остали нека се разиђу! – настави Комодор.

Не буљи у врата, рече у себи Апљи. Делуј достојанствено, умувај се међу високе.

Нико није напустио просторију.

– Хвала господо – озбиљно рече Комодор.

– Молим да сви пређу у кантину на тренутак.

Апљи изађе са осталима.

– Хеј, Цери, кажи ми за какав сам се то посао 'добровољно' пријавио? – обрати се свом суседу.

– Са Плутона, из Станице Прозерпина, стигао је радиограм о епидемији Ларкинове болести. – Апљи звизну. – Ларкинова болест је била смртоносна мутација вируса, вероватно марсовског порекла. Једина терапија биле су обилне трансфузије које су држале оболеле у животу док болест не истера свој ток.

– Неко мора да отрчи до Плутона и да им однесе банку крви!

Апљи се намршти.

– Колико је то далеко – 18 дана?

– Осамнаест дана при убрзању од 1 Г, али ово ће бити брже. Понестaje им и крв а и даваоци.

– Колико брже? 1,5 Г?

Прајс одмахну главом.

– Најмање 2 Г.

– 2 Г!?

– Не кукај, ја сам, на жалост, тип хероја. Уосталом, потребна су им само двојица.

Борба за 300 живота

Кантина се нагло утиша на звук разгласног уређаја.

– Поручник Апљи, хитно код Комодора!

Џо погледа свог друга.

– Седите Апљи – рече Берио. – Нашег лекара знате. Ово је поручник Клугер. Он ће бити капетан на овом

лету. Ви ћете бити копилот. Клугер је најискуснији пилот кога имамо. Вас смо изабрали јер ваша медицинска историја показује да имате изузетну толеранцију на велика убрзања. Ово ће бити веома, веома убрзан лет, поручниче.

– Колико убрзан, господине?

Берио је оклевао.

– 3,5 Г.

Џо није могао да верује својим ушима.

– Жао ми је господине – умеша се лекар – могу да дозволим максимум 3 гравитационе јединице.

Берио се намршти.

– По прописима, то зависи од капетана. А 300 живота зависи од нас.

Апљи се окренуо ка графикону на зиду. При убрзању од 1 Г, путовање траје 18 дана, стигли би на опустошену Станицу. Са 2 Г и путовањем од 12 дана и 17 часова, спасли би пола колоније. Боље, али још увек недовољно било би са 3 Г. Схватио је зашто Комодор хоће 3,5 – девет дана и 15 сати! Спасли би скоро све... али ...господе боже!

Комодор се обрати Клугеру.

– Капетане, време је драгоцено. Морам да знам вашу одлуку.

Клугер је погледао графикон, па затим Џоа и рекао:

– Путоваћемо са 3,5 Г господине.

Само 47 минута касније, сместили су их у командна лежишта извиђачког брода „Саламандер“. Лежишта су личила на велике каде, испуњене течном гушћом од воде, прекривене специјалним гумастим материјалом, херметички припојеним за ивице.

Провери оријентацију, Џо!

Доктор и помоћници су пажљиво проверили, на оделима и доњем вешу није било ни најмањег набора.

– Пажљиво гутајте, момци. И... срећно!

Испред самог Џоовог лица налазили су се екрани, инструменти, радар, монитори. Могли су један другог да посматрају у огледалу постављеном изнад глава.

– Контрола 'Саламандеру'. Имате дозволу за полетање. Срећно, момци!

„До ђавола, сада бих био већ на пола пута ка Земљи!“ помисли Џо.

Но, када је на монитору почело одбројавање последњих 30 секунди пре лансирања, обузет страшћу за путовањем, заборавио је на све.

И тада га обрва стравичан притисак, неподношљива тежина.

При убрзању од 3,5 Г тежио је 315 килограма. Имао је осећај да му је огромна врећа са песком налегла на тело, притискајући му груди, чинећи га

беспомоћним, клештећи му главу. Ди-
сање је представљало прави подвиг, а
срце се мучило да испумпа згуснуту
крв кроз уклетене крвне судове.
Страшно је, признао је себи.

– Џо, Џо!

Отворио је очи и погледао Клу-
гера у огледалу. Изгледао је остарео и изму-
чен, са устима развученим у залеђену
гримасу услед великог убрзања.

– Провери оријентацију!

Џо поче да притиска контролне тас-
тере као олово тешким прстима. Терет
на грудима бивао је све тежи. Врат га
је неиздржљиво болео.

– Све је у реду, капетане.

– Одлично, Џо. Имаш вољно, ја пре-
узима прво дежурство.

Покушао је да се одмара. Покушао
је да помери главу, али је пронашао са-
мо два положаја – грозно и још гроз-
није. Чекај, другар, смири се, иначе ће
те средити адреналин. Убеник каже –
идеалан пилот је опуштен и смирен,
сангвиник по темпераменту, хладнокр-
ван пред сваким проблемом. – А ти, у
фотељу заваљени дебели чикице, да ли
си био под 3,5 Г када си шкрабао те бу-
длаштине?

Касније – време је постало неодређе-
но – зачуо је своје име. „Џо, Џо!“ Зар
човек не може у миру ни да умре?

– Џо, мораш да ме замениш, сасвим
сам гроги!

До ђавола, какав момак!

Пробудио се у слободном паду.
Уживао је у екстази бестежинског ста-
ња. Осећао се освежен. Зар су већ стиг-
ли? Не, монитор је показивао 4 дана и
неколико сати. Да аутопилот није по-
лудео? Онда се сетно свога последњег
будног стања.

КЛУГЕР ЈЕ ИСКЉУЧИО УБРЗА-
ЊЕ!

– Капетане, капетане Клугер! – Клу-
гер је помицао усне, али до Џоа ника-
кав звук није допирало. Извукао се из
свог лежишта и доледео до Клугера. –
Капетане, чујете ли ме?

– Морао сам, синко. Спасео сам нас.
Можеш ли да нас вратиш?

– Капетане, слушајте ме. Морам по-
ново да активирам.

– Не, НЕ, Џо!

– Морам.

– НЕ! То је наредба, поручниче!

Аплби је зурio у капетана, па га је
треснуо цудо ударцем у браду. Преки-
дач „пилот-копилот“ пребацио је на
позицију „Само копилот“. Контроле
испред Клугера сада су биле мртве.
Наместио је онесвешћеног Клугера у
правилан положај и вратио се на своје
место. Због нечега морају да доврше
овај лет, није могао да се сети зашто.
Притиснуо је прекидач и тежина се
оборила на њега.

Тек осмог дана путовања, Џо је схва-
тио да је Клугер мртав.

После више од 9 дана, аутопилот је
искључио уређаје за убрзање. Освестио
се лебдећи кабином у бестежинском
стању. Осећао се дивно лењ и гладан.
Доледео је до командних уређаја и
погледао у монитор. Господе – два сата
је прошло откако је брод ушао у сло-
бодан пад. Изгубио је читаву два сата!

Ноге су му биле парализоване, али
руке су још биле употребљиве. Није
имао појма где је. Плутон је можда ми-
лионима миља далеко, или је ту пред
носом – можда су га приметили и по-
слали податке за прилазак. Укључио је
магнетофонску траку.

– Прозерпина 'Саламандеру' – хвала
богу да стижете! – Следице су цифре и
подаци, па затим, – Саламандер,
пожурите! Даћемо вам балистичке
податке за прилазак. Зашто касните? –
Са великом муком предао је траку са
подацима аутопилоту. Тек тада је при-
метио програмирано убрзање за при-
лазак... 4,3 Г! Она проклета два изгуб-
љена сата! Убрзање га је погодило као
маљ. Онесвестио се.

Људи са Прозерпине су у „Саламан-
деру“ нашли једног мртвог и једног
скоро мртвог пилота и читаву банку
крви.

☆☆☆

Брод снабдевач довео је нове пилоте
да врате Саламандер, а Аплбија је вра-
тио кући. Овог пута путовање је траја-
ло много дуже. Џо је дуго лежао у бол-
ници, да би га затим упутили на Луну
на даље лечење. Пре одласка јавио се
на рапорт Комодору, на штакама, у
пратњи војног лекара. Берио му је од-
сечно саопштио да је задатак извршен
врло добро, ђавоље добро! Разговор је
тима био завршен. При изласку, Џо се
оклевајући обратио свом претпостав-
љеном.

– Комодоре, не разумем нешто, овај,
не разумем зашто морам да идем у ге-
ријатријску клинику на Луни. То је за
старце, овај, тако сам бар мислио, зар
не господине?

Лекар се умешао.

– Џо, они имају најбољу физикалну
терапију. За тебе смо добили специјал-
ну дозволу.

– Је ли то истина, господине? – сме-
тено запита Џо Комодора.

– Истина је синко.

– У реду господине, ако ви тако
кажете.

Када су извели Џоа, лекар се вратио
код Комодора.

– Кажите ми отворено, докторе, хо-
ће ли се Џо икада опоравити?

– Не, господине.

– Да ли ће му се бар ум разбистри-
ти?

Лекар је оклевао.

– Велико убрзање доводи до убрза-
ног процеса старења. Ткива се разара-
ју, капилари пуцају, срце преоптереће-
но ради. А ту је и хипоксија, недовољ-
но кисеоника стиже до мозга.

Комодор бесно удари песницом о
сто.

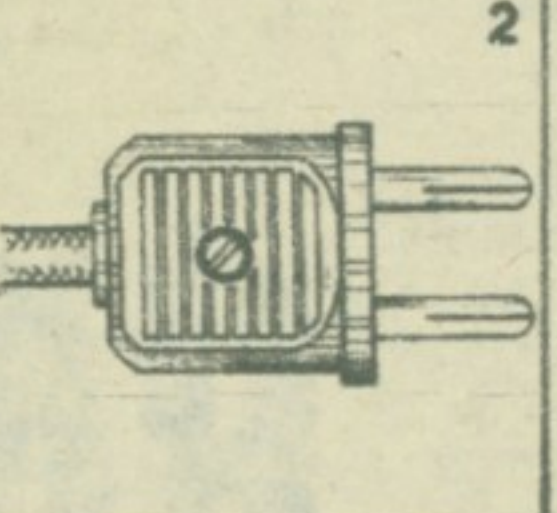
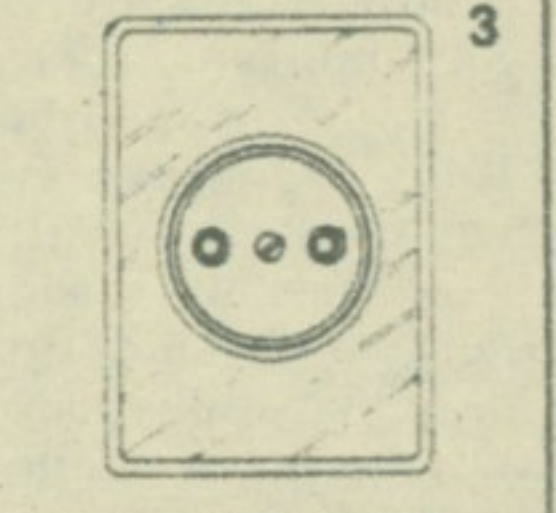
– До ђавола – кад помислим какав је
то момак био! А видите га сада – се-
нилни старац!

– Господине, жртвовали сте једног чо-
века, али сте зато спасли 270 људи!

– Жртвовао једног човека? Клугер је
добрио постхумно орден, жена ће му до-
бити пензију. Шта било ко од нас у
овом послу може више да очекује? Био
је већ на крају каријере. Не, нисам мис-
лио на Клугера.

– Нисам ни ја – одговорио је лекар.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

								
АУТОР ЗЕ-МАК	1	АМЕРИ- КИ РЕ- ДИТЕЛ СИДНИ	2	ТИСОВО ДРВО	ВРСТА АМОНИ- ЈАКОВОГ ЈЕДИ- ЊЕЊА	ГРАД У ХРВАТ- СКОЈ	ЈЕЛО	
ХЕЛЕН- СКИ ПИ- САЦ (46-120)	т	л	г	ш	а	р	х	
РОМАН ЛАВА ТОЛСТО- ЈА	р	а	ш	н	н	н	р	
ИЗДА- ВАЊЕ НОВИ- НИЦА	е	н	н	с	н	ј	а	
ФИН- СКИ ДРЖАВ- НИК УР. ХО	к	е	к	о	н	е	н	
П	н	ш	а	в	ОЗНАКА КАРЛОВ- ЦА	ТОПЛИ НАПИТАК	к	а
ПОПТУН, САВ	г	СТАРИЈИ ЧОВЕК	з	н	з			
"ДИНАР"		ПРЕГЛЕД И ОПРЕЗ- КА				ОБРАТНИ ПРЕ- ВРАТ	МОНТАЖ	
100m ²	а	р	ЗНАК ЗА НАПРИЈУМ 3	н	а	"ИСТОК"	ОСЕЊА- ЊО	н
ЛЕГЕН- ДАРНИ РУСКИ ЈУНАК ВАСИЛИЈ	н	а	ш	а	ј	е	в	
ЈЕДИ- НИЦА РАТНЕ АВИЈА- ЦИЈЕ	С	К	Р	ЗНАК ЗА КАЛАЈ	"МЕТАР"	СВЕДОК ПРИ ВЕН- ЧАНЈУ	ГВОЗД- НИ СУЛ- ФИД МИНЕ- РАЛ	
ВРСТА ЕПИДИ- Д- СКО- ПА	р	ш	н	к	к	о	ш	
ПОПИТИ МАЛИ ГУЛАЈ, ГУЦ- НУТИ	с	р	к	к	у	ш	н	
ВРСТА ПОВРТА	к	е	в	СПОКОЈ- СТВО	ДЕО ПУТА	н	н	р
РЕКА У СИБИРУ	а	н	у	р				
ВИЛА, ЛЕТИФ- КОВАЦ У СССР	г	а	н	а	НИКОЛА ТЕСЛА	н	ш	к
ЗНАК ЗА РАДИ- ЈУС	р	ПИСАЦ РАЈКО ПЕТРОВ	Н	О	К			
МЛАДА ОПЕРСКА ПЕВА- ЧИЦА САВИЈА	м	р				н	н	а
МУШКО ИМЕ	л	ш	у	н	ј	а	н	
ПУСТИ- ЊА У ЧИЛЕУ	а	ш	а	к	а	н	а	

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРРАВНО: згалити, арсеник, деоница, ај, ацид, рак, Ља, Лапја, Кип-
рани, РЦ, ст, М, чакшире, м, Равел, афераши, рива, оц, Лета, А, Питија,
ег, Крк, градуси, лаколит, ан, мана.

У финалу новогодишњег турнира у Мадриду, 1984, совјетски кошаркаши срили су се с домаћим „Реалом“, опасним противником који је више пута побеђивао у Купу европских шампиона. Овога пута Шпанци, иако ојачани у част јубилеја тима, нису могли да се одупру притиску гостију: минут-два пре краја сусрета Совјети су водили са разликом од десет поена. Тада је Сабонис кренуо у један од оних својих чувених соло напада и тако снажно „закуцао“ лопту да се табла с треском срушила на под. Противнички играчи били су толико збуњени да нису могли да наставе меч. Предали су се пре краја. Шпанска публика заборавила је за кога навија и бурним аплаузом испратила противничког играча, деветнаестогодишњег Арвидаса Сабониса...

Већ тада се чуло да је млади кошаркаш најбољи центар Европе, а ове године, после Европског првенства у Штутгарту гледаоци, новинари и стручњаци прогласили су га и званично најбољим играчем старог континента. По многим, међутим, он је кошаркаш број 1 целог света.

Нећу кошарку!

Породица Сабонис живи у прибалтичком граду у Каунасу – Литванска Совјетска Република. Арвидасов отац, кројач у фабрици конфекције, и мајка књиговођа, високи су људи али се никад нису бавили кошарком. И будући славни центар у детињству је био потпуно равнодушан према овом спорту. Више га је интересовао хокеј, још више аутомобили, који су му и данас први до кошарке:

– Обожавам аутомобилске трке – каже Арвидас – али тренер „Жалгириса“ Владас Гарантас не дозвољава ми да учествујем на такмичењима. Сматра да возим исувише оштро и боји се несреће.

Тренери су приметили брзог и експлозивног дечака на часовима физкултуре у трећем основне и позвали га да пређе у спортску школу. Одбио је. Наговарање је потрајало месецима све док се нису умешали родитељи.

– У једанаестој години био сам тек трећи у разреду – сећа се Арвидас. – Зато ми је Јуриј Федотов, тренер у спортској школи, предложио да играм у одбрани и као плеј-мејкер а тек касније кад сам

**НАЈБОЉИ
КОШАРКАШ
СВЕТА**

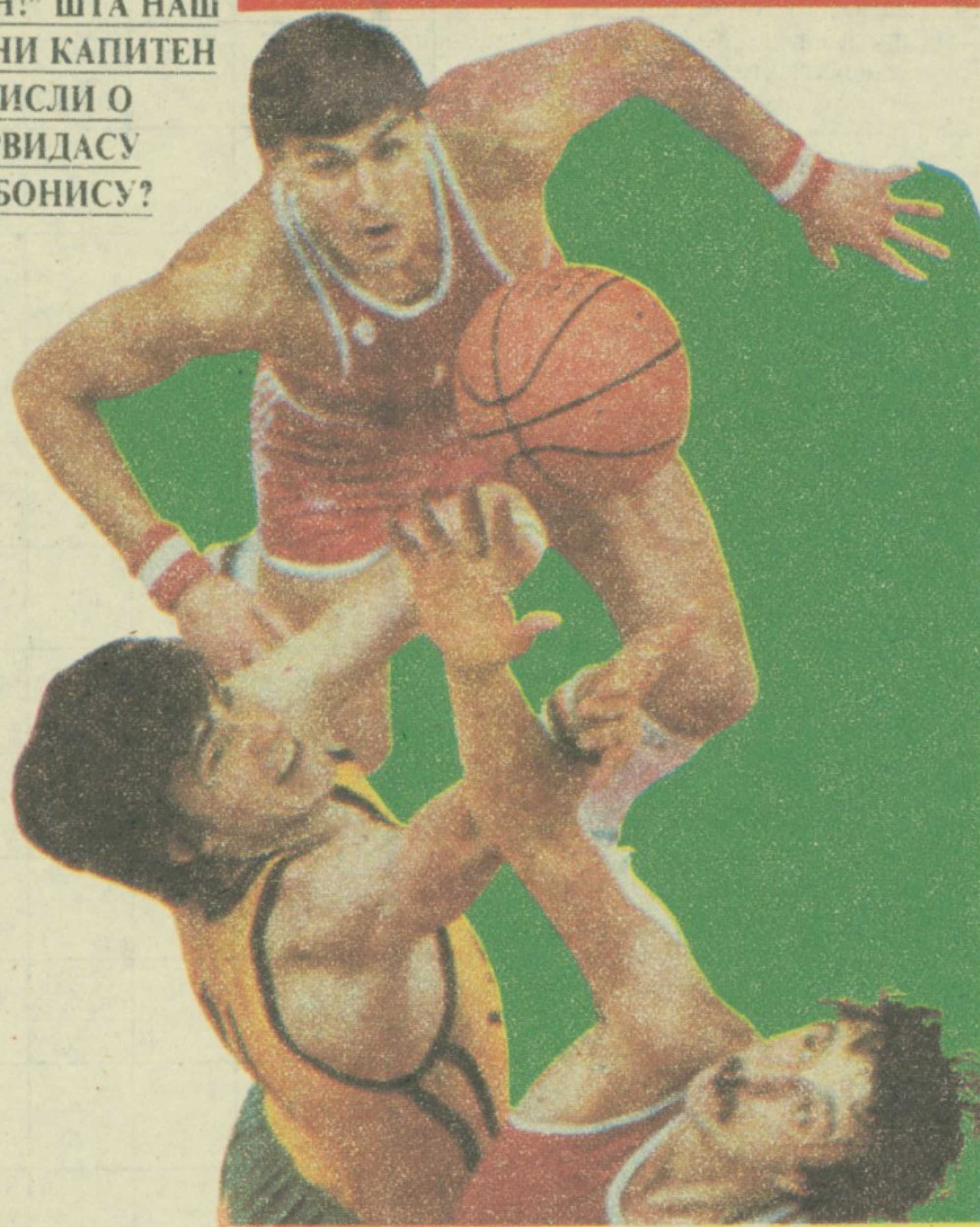
**У
НАПАДУ
ЈЕ**

**ЋУТЉИВИ ДИВ ИЗ
КАУНАСА ДАЈЕ
ИНТЕРВЈУ САМО
КАД МУ ТРЕНЕР ТО
НАРЕДИ, АЛИ КАД**

**СЕ ПОМЕНЕ
КРЕШИМИР
ЋОСИЋ, УВЕК
ЖИВНЕ: „ЖЕЛИМ
ДА ИГРАМ УПРАВО
КАО ОН!“ ШТА НАШ
САВЕЗНИ КАПИТЕН**

**МИСЛИ О
АРВИДАСУ
САБОНИСУ?**

САБОНИС

знатно порастао (само у 13. години добио сам десет центиметара) одредио ме је за центра.

У петнаестој години двометраш из Каунаса наступио је за јуниорску репрезентацију Литве. Следеће године порастао је три центиметра и нашао се у екипи која је по-

бедила на Свесавезним спортским играма. Идуће 1982. са 208 центиметара он је као члан јуниорске екипе СССР постао шампион Европе, а у јесен, пошто је нарастао још два центиметра, најмлађи је члан совјетске репрезентације која је освојила златну медаљу на Свет-

ском првенству у Колумбији.

– Нисам узео Сабониса у репрезентацију са само 17 година због висине – изјавио је тада савезни тренер Александар Гомељски – већ искључиво зато што је веома интелигентан кошаркаш.

Године 1983. у рубрици „раст“ стајала је већ цифра од 215 центиметара, а у пролеће те године, кад је „Жалгирис“, после тридесет четворогодишње паузе постао шампион СССР, Арвидас је достигао 220 центиметара. За ту прилику његов ујак, столар, направио је за сестрића специјалан кревет који може да се извлачи у дужину. Да има где да расте...

Најбољег играча СССР зову у московски ЦСКА, али њему се не иде од куће:

– Овде су ми другови, брат, сестра. Можда ћу у ЦСКА на годину-две, кад будем у војсци, али се после сигурно враћам у Каунас.

Далеко сам од Ћосића

У свету је Сабонис први пут запажен 1981. године на Европском првенству кадета у Солуну кад је прве кораке на међународној сцени правио и Дражен Петровић. Већ тада је наш тренер Русмир Халиловић причао бајке о шеснаестогодишњаку из Каунаса, али му је мало ко веровао.

На Светском првенству у Колумбији, кад је новинар „Спорта“ покушао да разговара са њим као са најталентованијим младим играчем, није успео док се нису умешали капитен Анатолиј Мишкин и тренер... И данас је Сабонис ћутљив момак, живне једино кад се поведе реч о кошарци, посебно кад се прича о нашем прослављеном Крешимиру Ћосићу.

– Први пут сам гледао Ћосића како игра још док сам ишао у спортску школу и одушевио сам се. Може да покрива свако место у тиму, сјајно скаче, шутира, додаје. Свесрани мајстор био је у стању да реши сваки меч. Желим да играм баш као он, али знам да сам још далеко од Ћосића. Нисам довољно прецизан код првог додавања, не учем увек да скинем противнику лопту без фаула, треба да усавршим технику пробијања с лоптом, да рационалније бирам позицију на терену...

Најбољи кошаркаш Европе, очигледно, врло је критичан према својој игри. Бивши тренер репрезентације Александар Гомељски, иначе шкрт на похвалама, каже о Сабонису:

– Совјетска кошарка још није имала оваквог центра. Он изванредно разуме игру, има лаке и слободне покрете, изузетно сарађује с осталим играчима.

Кад говоре о њему, сви су једнодушни: то је центар који нема везе са класичном представом о високом цину који чучи у рекету и вади лопте из коша. Он је бековски брз, експлозиван, учествује у брзим контрападима постиже тројке као крило, изванредан је техничар, сјајно чува кош, „рампе“ су му чисте...

Крешимир Ћосић такође није претерано причљив с новинарима, али о Сабонису радо говори. Није до сада знао да је

узор најбољем играчу Европе.

Тај има главу...

— Сабонисов проблем је у томе што нема конкуренције у Европи, његови противници овде нису појединци већ екипе. Он нема на коме да се докаже и због тога његова игра сигурно трпи.

Најважнија Сабонисова предност је што он разуме кошарку, што је сам себе стварао. То вам је кад се центар дигне изнад мишљења да не може да

буде ништа друго до центар. Произвео је сам себе, не личи ни на Бјелосењева, ни на Ткаченка, Сабонис је комплетан... Неки кад причају о центрима, кад не знају нешто да објасне, користе термине „тешки“, „лаки“ центар. Сабонис је тежак само по килограмима, али је иначе лак, он игра што хоће. Он је слободан играч. Није само физички већ је и умно супериоран јер не да да му ико уништи таленат.

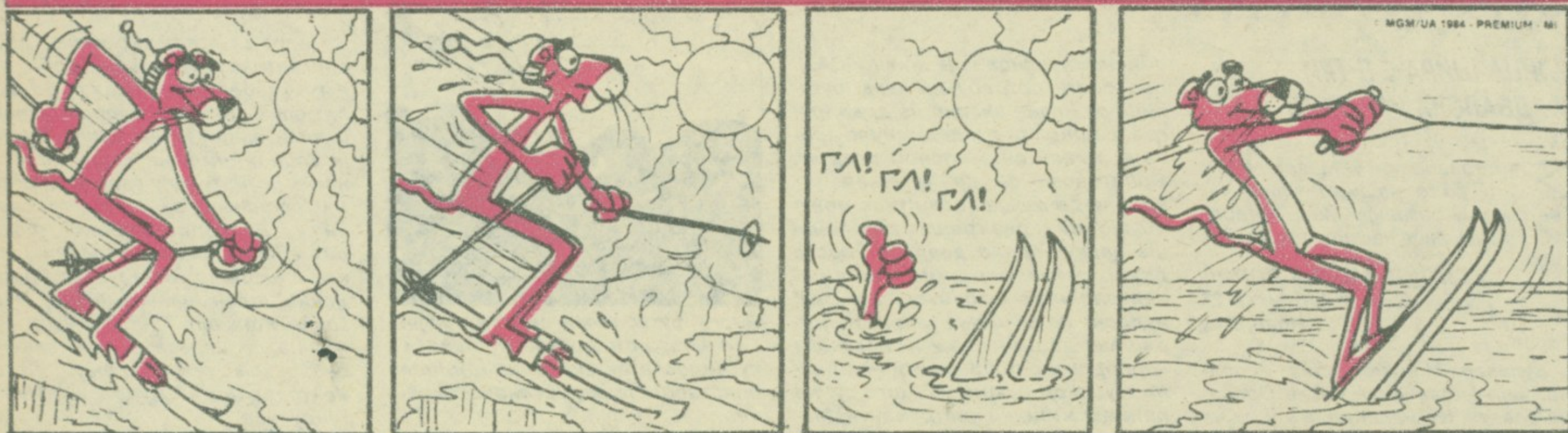
Друга је Сабонисова предност што он апсолут-

но доминира, зна да је класа и игра не за себе већ за екипу. Кад смо играли с Русима, приметио сам да изванредно долаже... Тај играч има у односу на мене предности: снажнији је, стабилнији. Ја сам нижи (2,10 m, 100 kg), а њему је са 2,20 m и 130 килограма још и теже да буде тако комплетан. Једино што сам ја прошао и европску и америчку школу. То што прича о својим манама, то је само један мали део, ја сам то научио у САД, али њему не би требало ни да игра,

само да види, само да му се једном покаже. Јесте, мана му је прво долавање кад скине противнику лопту и креће у контрапад. Али, то је рутина, ситница коју он може да савлада за неколико месеци. То је раскошан играч, најбољи центар Европе, по мени и света. Са професионалцима се није мерио из чисто техничких разлога, али ја тврдим да Сабонис може да игра у свакој петорци америчке професионалне лиге.

В. Милићевић —
Смљавић

ПАНТЕР ПАНТА

УЛИЦА ШИРА ОД ТРИ ФУДБАЛСКА ИГРАЛИШТА

Недавно си у Малој пошти писао о најдужој улици на свету и у Југославији. Мене интересује која је улица најшира на Земљи.

СЛАВИЦА ПОПОВ
Темеринска 28
21000 Нови Сад

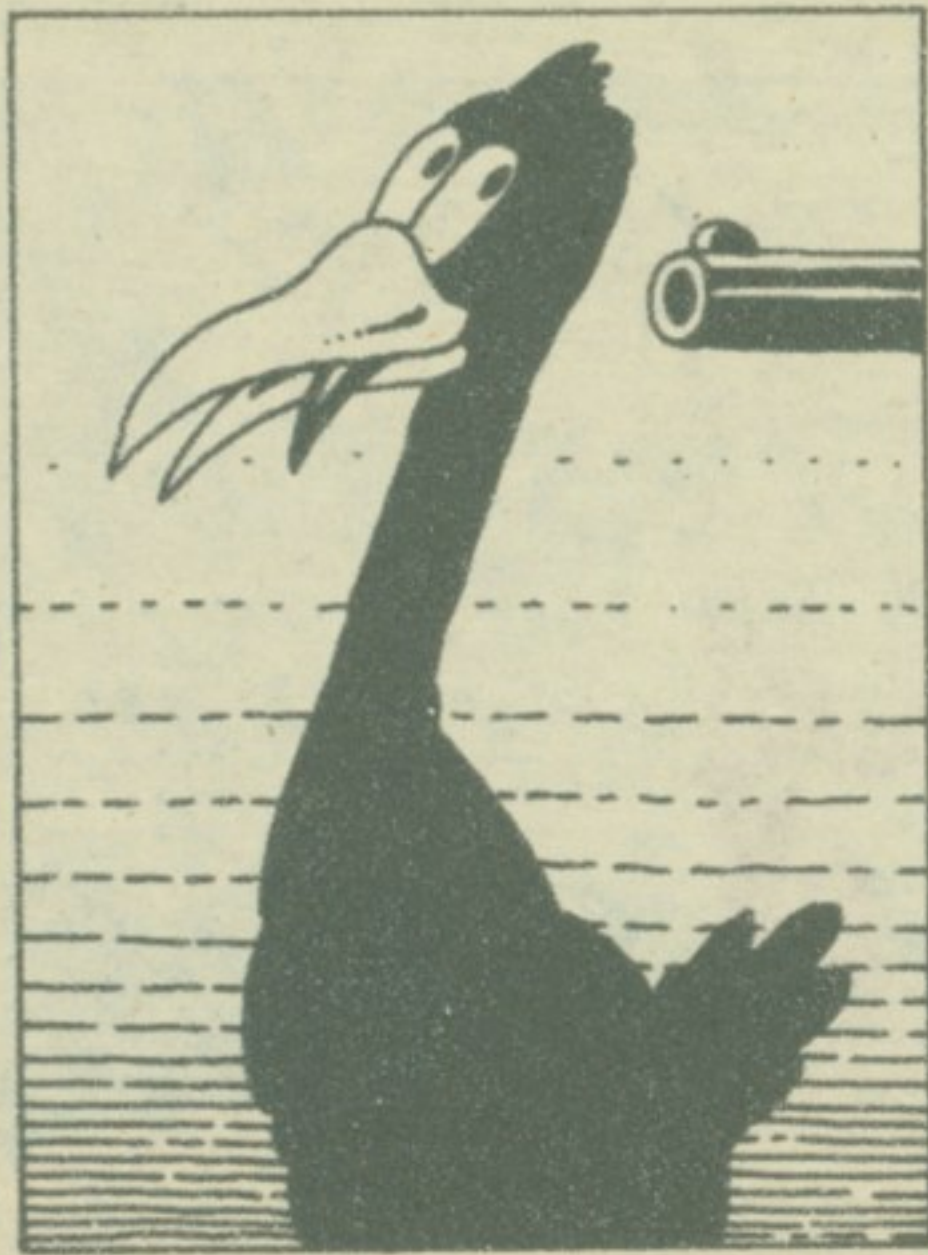
Булевар Монументална осовина, чији је званичан назив Осовина север—југ, најшира је улица на свету. Налази се у Бразилији, главном граду Бразила и да би се прешло с једне на другу страну, мора да се препешачи пуних 280 метара!

НЕ УБИТИ ПТИЦУ РУГАЛИЦУ

Чуо сам за птицу ругалицу, по којој се зове и познати филм „Убити птицу ругалицу“. Волео бих да знам каква је то птица и где живи.

ФЕХИМ-МУХАМЕДОВИЋ
Рударска 29
75000 Тузла

Свих девет врста ругалица живи у Новом свету. То су веома живописне птице, дугачке око 25 центиметара, познате као изврсне певачице и имитатори. Најпознатија је

обична ругалица која живи у САД. Кад осети потребу да пева, ругалица се испне високо на дрво или грм, рашири реп и делимично крила и огласи се заносном песмом. Орнитолози су са чуђењем утврдили да мужјак ове птице може с лакоћом и без грешке да опонаша цвркулт преко двадесет врста других птица. Али, тиме његов репертоар није исцрпљен, јер овај чудесни певач може такође непогрешиво да имитира и низ звукова које производе предмети начињени људском руком, као што су, на пример, музички инструменти. Међутим, не могу све ругалице подједнако успешно да опонашају

ЂУРАЋ ДАРЧЕ:
ВИЋ ПИТА.
КАДА ЋЕ ГАЈА, ВЛАЈА
И РАЈА ДА ПО РАСТУ

Као и наши читаоци – а у добром смислу речи – никад!

друге птице: неке су надареније, као једна која је имитирала 32 певачице!

Због ових особина ругалица је, иако носи име које јој не одговара, у подручјима где живи веома омиљена као кућна птица. Личи на коса, кога срећемо у нашим крајевима.

ПОПИЋЕМО СВЕ РЕКЕ

Јако ме занима човекова сутрашњица, односно муке с којима ће се, сасвим извесно, сре-

тати кад је у питању његова околина. Ни данас ситуација није баш сјајна, недостају многе сировине... Шта мислиш, како ће све то изгледати у 21. веку?

МИРКО ДЕДИЋ
Вака Ђуровића б. б.
81000 Титоград

Многи се, већ поодавно, баве прогнозама о животу човека у 21. веку. О томе како ће живети, које ће му тешкоће задавати највише главобоља... Овде ћемо, у неколико реченица, рећи само оно што

многи футуролози сматрају највећом невољом долазећег века. То су недостатак сировина и нимало блиставо стање човекове околине.

Крајем нашег века, рецимо, око милион врста флоре и фауне не-

милиона тона чврстог горива, а садашње резерве процењују се на 180 милиона тона. У Канади се на пример, сваке године посече 200 хиљада хектара шуме а само половина пошуми. Настави ли се оваквим темпом шумовита Канада почетком 21. века неће имати шума.

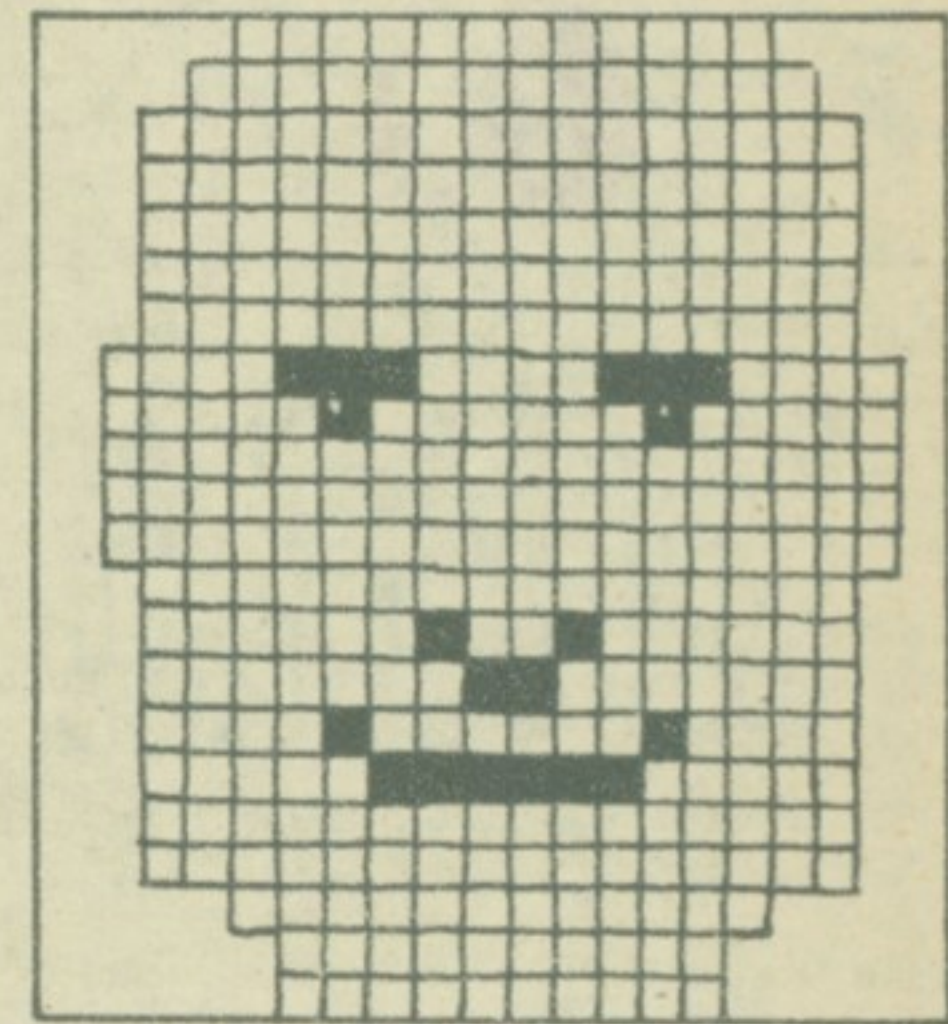
ЕНИГМАТИЧАРИ ГЕТЕ И ЗМАЈ

Волим енигматику, и зато бих желео да знам када се код нас појавио први енигматски лист.

ИВАН МАРКОВСКИ
Гоце Делчева 9
91250 Дебар

Често се погрешно мисли да је енигматика изум новијег доба. међутим, забележено је да су се њом бавили и житељи старе персијске цивилизације, затим Арапи, Јевреји, Грци и Римљани. Народне загонетке познате су у сваком народу. Низ песничких загонетки саставили су и Леонардо да Винчи, Фридрих Шилер, Јохан Волфганг Гете, као и наши песници Петар Прерадовић, Јован Јовановић Змај, Иван Горан Ковачић, Григор Витез. Писалице се налазе и у „Рибану и рибарском приговарању“ Петра Хекторовића и „Дубравки“ Ивана Гундулића.

Енигматика у савременом значењу ипак се појављује у релативно новије време. Пре 58 година, тачније 1928, код нас почињу да излазе два енигматска листа – „Загонетка“ и „Сибилла“.

ГДЕ ДА СЕ ПЛИВА У БЕОГРАДУ?

Колико у Београду има пливачких клубова и где се налазе?

ДЕЈАН ДАВИДОВИЋ
Ибарска 9
36000 Краљево

У Београду ради пет пливачких клубова и њихове адресе су:

1. Пливачки клуб „11. април“, Аутопут „Братство-јединство“ бр. 2;
2. ПК „Врачар“, Сјеничка 1;
3. ПК „Београд“, Георги Димитрова 26;
4. ПК „Црвена звезда“, Спортски

центар „25. мај“, Тадеуша Кошћушког бб; 5. ПК „Партизан“, Хумска 1. Чланови пливачких клубова „Београд“ и „Партизан“ тренирају у базену на Ташмајдану, где заинтересовани такође могу да се распитају о начину учлањења и терминима тренинга.

БАРСКА ШКОЉКА – ЖИВИ ИНКУБАТОР

Од друга сам чуо да у нашим рекама живи риба која јаја полаже у шкољку одакле затим излазе млади. Сумњам да је ово истина – јесам ли у праву.

МИРОСЛАВ ПАУНОВИЋ
84326 Гусиње

Једна од преко 1.200 врста риба из породице шарана је и до 9 центиметара дугачка гавчица или платичица, округлица, гаовица и горчак, како је још називају у нашим крајевима. Гавчица није само нај-

лепша и најмања риба из шаранског рода, већ је њен начин размножавања сигурно најнеобичнији у овој бројној породици.

Зеленкаста, са сивомаслиним леђима и плавичастим преливима, гавчица од средине тела према репу по бочној линији има зелену пругу, а за време мреста, од априла до августа, по боковима и трбуху добија црвенкасте, а понекад црне пеге. У то време и иза главе јављају се две ружичасте мрље. Тада, у „свадбеном руху“, она лепотом надмашује чак и многе егзотичне акваријумске рибе.

Женка у неколико наврата годишње помоћу мале трбушне расплодне цевчице положи 5-10 јајашца икре у полуотворену барску шкољку, где се, као у инкубатору, развија млађ. Дакле, ако је у водама где живи гавчица шкољка угрожена, изумири и ова занимљива риба. Иначе, платица је становник само тихих, мирних река и бара дунавског слива. Код нас је честа у војвођанским водама. Као риба за спортски риболов је готово безначајна, али је врло добар мамац за грабљивице – штуку, смуђа, сома.

STRIP ALBUMI SAFIR

Hermann
TORNJEVI BOA-MORIJA
Album u boji - 48 strana
Format 22 x 28,5 cm

Cijena 1.090 din

TORPEDO 1936

Dvostruki crno-bijeli album
100 strana - Format 22 x 28,5 cm

Abuli & Bernet

Cijena 1.590 din

Prodaja isključivo putem pošte (otkupninom).
ISPORUKA ODMAH!

Narudžbenice na adresu: SAFIR, p.p. 38, 71210 ILIDŽA

NARUDŽBENICA

„POLITIKIN ZABAVNIK“

Ovim neopozivo naručujem (zaokružite redni broj):

1. Album TORNJEVI BOA-MORIJA — kom. po cijeni od 1.090 din.
2. Album TORPEDO 1936 — kom. po cijeni od 1.590 din.

Plaćanje po prijemu pošiljke, pouzećem (otkupninom).

Prezime i ime: _____

Ulica i broj: _____

Pošt. broj i mjesto: _____

Navedene cijene važe samo za narudžbe primljene do 31. 03. 1986. g.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1986. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Александар Бакочевић
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић
Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић
Заменик главног и одговорног уредника
Зефиринио Граси
ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Смиа Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љилана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михановић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефиринио Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божна Докић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Ивана Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Милић, Менад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорка Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 325-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1. 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодишња 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодишња 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну наизнак НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 32.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.-
ШВЕДСКА	Шкр. 270.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.-

Уплате из иностранства слати на деовизи рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-83-257300-00054 уз обавезну наизнак ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

Насловна страна
Драгутин Њежић

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

